

DISSIDENT(E)S DEL GÈNERE

ESTUDI DE L'ACCEPTACIÓ O REBUIG INDIVIDUAL
DE LA NORMA DEL GÈNERE

Àlex Castro Rovira

Institut Català de les Dones

Curs: 2n de Batxillerat

Any: 2017-2018

RESUM

El que m'ha motivat a fer aquest treball són les maneres de trencar amb la norma del gènere, que cada cop són més acceptades. És un aspecte que ens afecta a tots, des de ben endins. La meva intenció és resoldre interrogants que, en major o menor mesura, tots tenim: què ens fa homes o dones?

És evident que uns i altres tenim diferències, i que quotidianament existeix tal divisió. Tot el discurs mèdic s'ha esforçat per afirmar que les bases d'aquesta distinció són biològiques; és conseqüent, per tant, que altres camps del saber ho vulguin contradir. Se n'ha ocupat les humanitats, que creuen que les construccions culturals són més potents que les característiques anatòmiques (que són negades per la Teoria Queer).

Així, aquest treball que volia donar una visió personal de la divisió de sexes, ha acabat sent també un conjunt de dissertacions teòriques que no han trobat resposta.

RESUMÉ

Ce qu'il m'a motivé pour faire ce travail sont les façons de rompre avec le genre, qui sont chaque fois plus acceptées. C'est un aspect qui nous concerne à tous, depuis bien dedans nous. Mon intention est résoudre des questions qu'en plus ou moins mesure on a tous : qu'est-ce qu'**il** nous fait des hommes ou des femmes ?

C'est évident qu'uns et autres avons des différences, et que cette division existe-t-elle quotidiennement. Tout le discours médical a fait des efforts pour affirmer que les fondements de cette distinction sont biologiques ; c'est conséquent, alors, qu'autres champs du savoir veillent le contredire. Les humanités s'en sont occupées, car elles croient que les constructions sociales sont plus puissantes que les caractéristiques anatomiques.

Ainsi, ce travail qui voulait donner une vision personnelle de la division de sexes, a fini en étant aussi un mélange théorique qui n'en a pas trouvé une réponse.

TAULA DE CONTINGUTS

	pàg.
INTRODUCCIÓ	3
PART TEÒRICA	
0.- CONSIDERACIONS INICIALS	4
1.- TEORIA QUEER	6
1.1.- ARRELS I PRECEDENTS.....	12
1.2.- PENSADORS I TEORITZACIÓ	12
1.3.- UNA PERSPECTIVA ANTROPOLÒGICA	16
1.4.- DISCREPÀNCIES I CRÍTICA	18
1.4.1.- Feminismes de la diferència	18
1.4.2.- Contradiccions de la biologia.....	18
2.- LA NORMA: EL GÈNERE	24
2.1.- MASCULINITAT/S	31
2.2.- FEMINITAT/S.....	36
2.3.- SEXUALITAT NORMATIVA	37
2.4.- PROPAGACIÓ I MANTENIMENT	40
2.4.1.- A partir de Beatriz/Paul Preciado	41
2.4.2.- Homofòbia.....	44
2.5.- PROBLEMÀTIQUES	46
3.- MÉS ENLLÀ DE LA NORMA	49
3.1.- CORPORALITAT	49
3.2.- ALTERNATIVES DE/AL GÈNERE.....	51
3.3.- PSICOLOGIA I RECONeixEMENT SOCIAL	52
PART PRÀCTICA	
1.- LITERATURA HOMOSEXUAL.....	54
2.- EL PAPER DELS MITJANS I LES POLÍTIQUES	56
3.- ANÀLISI DE VÍDEOS.....	57
4.- ANÀLISI DE L'ENTREVISTA A ROGER NAUDÍ.....	60
ANNEXOS	
L'HOMOSEXUALITAT COM A SEXUALITAT NO NORMATIVA.....	63
ENTREVISTA A ROGER NAUDÍ	74
CONCLUSIÓ	82
FONTS DOCUMENTALS	84

INTRODUCCIÓ

Aquest treball es basa en reflexions de teòrics pel que fa a aspectes de la sexualitat i la identitat en relació a la moral. Veurem com aquesta moral és el gènere, del que els pensadors citats se'n pregunten alguns aspectes. És, per tant, un estudi d'humanitats.

Comencem amb el motiu que m'ha portat a elegir aquesta temàtica. Doncs bé, estem en un punt on la cultura (amb la visibilització d'allò transgènere i l'acceptació de figures sexuals no heterocentristes) no ens deixa altra que preguntar-nos què ens portaria a dividir-nos en dos grups, segons pressuposades diferències biològiques i psicològiques. Cal requestionar-nos les fronteres ideològiques per poder entendre la modernitat. És la biologia la responsable de la nostra conducta? En quina manera una dona viu, respira, sent i existeix diferentment a un home? És una operació de canvi de sexe quelcom que canvia alguna cosa dins teu, o és una eina per adaptar-te en l'àmbit on et sents més còmode, que et permeti sentir-te lliure i identificat amb el que s'espera de tu?

Qui segueix el gènere, entenent que segueix una norma, busca èxit social. Triomfa el més adaptat al medi social. Què comporta indirectament? Està clar que actua com a base dels llaços socials i de parentesc. Tanmateix, sempre hi ha hagut i sempre hi haurà qui segueixi una altra moral. Veurem com, per cobrir el paper de l'església cristiana, van sorgir organismes psiquiàtrics per mantenir l'estructura social, que van patologitzar el sector marginal, el que rebutjava la norma. M'interessa donar el punt de vista trencador de la Teoria Queer, que rebutja qualsevol discurs biologista i entén les relacions d'una manera més oberta. Aprofitant aquest tema, parlarem del poder i les relacions jeràrquiques individu – societat, alhora que del debat determinisme biològic – social.

Remarco que busco una recerca d'àmbit teòric. Tanmateix, vull aclarir que aquesta anirà lleugerament més encarada en els homes, ja que és el que m'afecta a mi. Algun altre motiu podria ser també que, com exposen varis pensadors, el grup dels homes en general no hem trencat amb l'herència i valors patriarcals tant com ho han fet les dones. Penso que potser, a nivell individual, encara no ens hem deslligat dels comportaments tradicionals. M'interessa aclarir que no vull aprofundir en els rols de gènere, ni basar la part pràctica en això, ja que tots els coneixem personalment, formen part de les nostres vides. El que m'interessa és donar el punt de vista bàsic de varis pensadors postmoderns que ens qüestionen de dalt a baix, tots ells amb ressò internacional i brillants carreres a la Universitat. Ara bé, més enllà d'això, el rebuig al binarisme tant sexual com de gènere és cada cop més present.

Un cop dit això, em cal explicar què és el que espero descobrir (i aclarir quin interrogant vull obrir en el lector). Com acabo de dir, no crec que la base del concepte *masculinitat* recaigui en les conductes i actituds que comporta: hi ha individus que les rebutgen transversalment i es continuen explicant a si mateixos com a homes (fins i tot sense tenir clar quin motiu els porta a ser-ho). La qüestió que vull resoldre, l'enigma, és quina és la veritat d'aquesta idea de gènere: habita dins nostre? Existeix? I què és? Fa olor? Actualment hi ha el què entenem com a identitats de gènere, i podem elegir la que ens faci sentir més identificats. Però, tenen sentit més enllà d'explicar els rols socials? Per

què les volem? Les necessitem com ens necessiten elles a nosaltres, parasitant els nostres cossos per seguir vives? Què pot fer sentir dona a un individu desenvolupat física i sociològicament com un home, i amb cromosomes XY, que es vesteix i comporta a tot moment com a tal? No m'interessa només el gènere com a conducta, sinó també com a manera d'explicar-se a si mateix. Què porta a algú a desenvolupar conductes transgènere? A més, la idea dels diferents comportaments per raons biològiques és contradita per multitud de casos.

Les preguntes que contestaré en la conclusió són: existeix una identitat de gènere més enllà dels rols? És quelcom interior i intrínsec o exterior i imposat? No obstant, el gruix del treball no consistirà en dissertacions d'aquest concepte abstracte, sinó que sí que analitzarem com es propaga, a través de què i qui ho dirigeix, alhora que aprofundirem en les diferents maneres de viure-ho. Aquest últim aspecte dóna nom al treball.

Per acabar, cal exposar que formalment aquest treball de recerca s'estructura en dos parts: la teòrica, amb la que serem més conscients del moment filosòfic actual pel que fa al tema, i la pràctica, amb la que es donarà un recolzament sòlid a aquestes explicacions.

0.- CONSIDERACIONS INICIALS

Ara fa mesos, quan vaig començar a buscar informació, em va sorprendre trobar arreu una rígida relació entre les persones que s'apartaven de la norma d'allò masculí i femení i les que desenvolupaven conductes sexuals no normatives.

Inicialment, no m'interessava gens parlar de les manifestacions del segle passat pels drets d'homosexuals, ni creia que un estudi objectiu de la masculinitat els hagués de tenir en compte; no obstant, arreu es basaven en això. Hi trobo dos explicacions: un dels pilars de la masculinitat tradicional és el rebuig a allò considerat femení, encarnat en part en els *maricons*, concepte que per tant influenciarà el rol d'home. I, d'altra banda, la manera com vivim la nostra sexualitat ens influenciarà en la nostra manera de fer, apropant-nos a sectors determinats. I potser part dels individus que no encaixen en la sexualitat normativa són més propensos a sumar-se a revolucions interiors individuals (característiques de la postmodernitat) en contra el que s'espera d'ells en aquests rols. Això els portaria, potser, a una actitud individualista, conseqüència d'un dels falsos miratges de llibertat neoliberals del *selfmade man* i el "si vols, pots". Com explicaré, Queer és aquell individu marginat, apartat, que es regeix per lleis pròpies contràries a les de la moral. Tanmateix, el que aconsegueix aquest moviment és normalitzar conductes abans anormals. Així que, personalment, no crec que sigui gens negatiu un cert individualisme per desestabilitzar els patrons tradicionals. Cal saber que aquesta Teoria critica alhora alguns dels aspectes del feminisme i de les reivindicacions LGTBI que considera passats de moda. Cal dir que la Teoria és encara molt actual, com ho són els estudis de gènere. És molt més fàcil trobar informació d'homosexualitat que d'estudis del gènere en sí, ja que són estudis d'un punt de vista més antic.

Citem ara a William Shakespeare, amb el seu famós “ser o no ser, aquesta és la qüestió”, ja que el més important és preguntar-nos què significa *ser* home, dona, transgènere... lesbiana, gay, bisexual... o com ens vulguem identificar. La RAE digital té setze entrades per a aquest curiós verb. La primera el definiria com l’acció d’afirmar un atribut al subjecte. Així, al dir “jo sóc home”, estic sent un subjecte al qual m’és afirmat, exterior o interiorment (ja ho discutirem), el fet de ser home. La setena parla de succeir en l’espai, d’esdevenir (o com ho veu Butler, de performar, imitar). Ara bé, el verb llatí *sum* pot tenir fins a quatre traduccions al català: ser, semblar, haver-hi i existir. Conseqüentment, *semblar* un home és el mateix que *ser* un home? On és el límit, i qui el traça i el defineix? Segons Foucault el poder. Ser home és conseqüència de la biomorfologia, o de seguir patrons producte de la tradició cultural? Qui ens proporciona el mètode per interpretar què és masculí i què no? A qui interessa dirigir això, i per què? I per què s’està fracturant aquesta imatge? Ja no es podia sustentar, fins i tot després d’adaptacions i actualitzacions? És el primer cop que sorgeixen subjectes que rebutgen el gènere en la seva essència? De què s’aparten, i què busquen? Què porta a aquestes persones a marginar-se de la norma? Butler parla de les vides que aquesta converteix en inviables. D’altra banda, encara avui és necessari el diagnòstic de la patologia de disfòria de gènere per que algunes assegurances americanes cobreixin el canvi de sexe.

El què està clar és que utilitzem aquest verb per definir la nostra identitat. Per això, la Teoria proposa una *desidentificació* de part de la nostra personalitat, de la part que ens han imposat. Però, com podria ser una persona que no tingués cap atribut o conducta masculins? I un individu que s’aparta de les nostres dos opcions, com s’ha de comportar? Quins referents ha de seguir? La nostra societat ens coacciona a buscar un jo interior personal, una personalitat alhora fortament restrictiva en termes com aquest, assignant models de conducta previs i rígids. El ser masculí és la negació del femení, i viceversa. Penso que aquesta teoria té cada cop més ressò ja que el marc del lesbianisme/homosexualitat s’ha tornat restrictiu en lloc d’alliberador: tots els gais han d’anar al gimnàs i inhalar “popper”? Per tant, els idealistes de l’època de l’*I want to break free* s’estan tornant a despertar, aquest cop d’una manera més freda i racional. Ja no es parla de l’amor lliure, sinó de l’abolició d’una llei natural, per molts. I potser es fa en un marc més teòric que pràctic, o almenys així ho reflecteix aquest estudi. Esperem que no torni a acabar tot en una etiqueta més. Es tracta de que tots puguem viure feliçment.

Veurem la creació del concepte *tercer sexe*. A Hongria vaig parlar amb una dona que argumentava que el sentit de la transsexualitat era poder fer entrar dins l’heterosexualitat relacions entre persones del mateix sexe, per que poguessin ser viables. Aquest plantejament accepta dues premisses: que els transsexuals no conformen un tercer sexe en sí, i que l’orientació sexual va lligada al gènere. Veurem també com aquestes qüestions reflecteixen les preguntes bàsiques de la filosofia clàssica: innatisme o empirisme? Ètica individual o col·lectiva? Sí o no al constructivisme?

1. TEORIA QUEER

*De fet em demana poca cosa: només que accepti una etiqueta.
Però és un parany... no vull que m'integrin.*

La Nàusea, Jean-Paul Sartre

Inaugurant aquest apartat donem lloc a l'inici del gruix teòric del treball. Abans de començar a definir la Teoria, cal posar-nos en context: sorgeix als anys noranta als Estats Units. Aquest fet la condiciona, fent-la un fenomen a Occident, on en aquells moments es constituïa també la postmodernitat. I precisament aquesta corrent engloba la Teoria Queer. Arribada a Espanya el 2005, està agafant embranzida ara.

Comencem definint el concepte *Queer*. Aquest mot prové de l'anglès, i segons el diccionari significa estrany o peculiar. No obstant, des de finals del segle XIX s'utilitza com a insult principalment pels homes que mantenen sexe amb altres homes, el què en castellà seria *maricón*. De fet, també s'usa per discriminar a altres sectors, com el del lesbianisme o travestisme. Segons Beatriz Preciado feia referència a tot aquell que no es pogués identificar com a home o dona.

I per què doncs Teoria *Queer*? Com veurem, és als anys vuitanta que en les manifestacions dels drets LGBT i contra el Sida, aquests individus apartats de la cultura es reivindiquen a si mateixos com a dignes, fent de l'insult un elogi. Universitats com Columbia, Duke i Nova York se'n van adonar i es van obrir a la reflexió teòrica del què la societat ens imposa en aquest aspecte, fet que va donar lloc a aquesta Teoria. Per tant, per poder-la entendre hem de tenir present en

*An and CT Thorne de JJ Levine
a la col·lecció Queer Portraits*

tot moment que són teoritzacions per part d'individus marginats que han tingut accés a la cultura, fins i tot de filòsofs. Així s'explica la seva despreocupació i rebuig per les normes socials i la seva visió d'aquesta realitat de manera dissident.

Té relació amb el feminisme, tot i que és posterior a ell. Aquest tenia l'objectiu, en un principi, d'aconseguir la igualtat entre homes i dones trencant amb la jerarquia patriarcal; però segons Butler no és igualitari en absolut, sinó que propicia la diferència binària i excloent que ens divideix en dos segons el nostre sexe corporal, divisió que crea violència a determinats sectors. Aquesta idea la desenvolupa a *El gènere en disputa* (BUTLER: 1990), obra que inicia la Teoria segons alguns estudiosos. Ella afirma que l'ideari de la moral heterocentrista està allunyat de la realitat i afirma que el llibre "*plantea cómo las prácticas sexuales no normativas cuestionan la estabilidad del género como categoría de análisis*". Hi desenvolupa l'idea de performativitat, influïda per les Drag Queens i activistes del feminisme radical nordamericanes dels setanta.

El Woman House Project representa aquest canvi de visió. Allà es va visualitzar el paper de la dona tradicional des del punt de “lo personal es polític”: en una casa es va exposar art no sexista (remarquem Judith Chicago i Mryam Shapiro) i es van fer grups de teràpia portats per Sarachild per concienciar les dones. Elles van començar a crear una nova identitat no tradicional, van repensar el que se’ls havia imposat. Van representar la feina domèstica com quelcom mecànic i repetitiu, ritual: la dona vivia en una espera passiva. Es va combatre l’imatge patriarcal de la dona a casa, privada, interior, tancada que feia milenis que durava. Van entrar dins lo masculí, lo polític, lo públic, lo professional, lo exterior. Un dels èxits del projecte va ser l’actuació on un penis parlava amb un cony, com si així es representés tot l’individu masculí i el femení, respectivament. Segons Preciado, aquesta obra va qüestionar el gènere i la sexualitat en un context arcaic. Martha Rosler va satiritzar la dona a la cuina com a natural, i Ilene Segalove va reivindicar el saber femení domèstic com una font de coneixement.

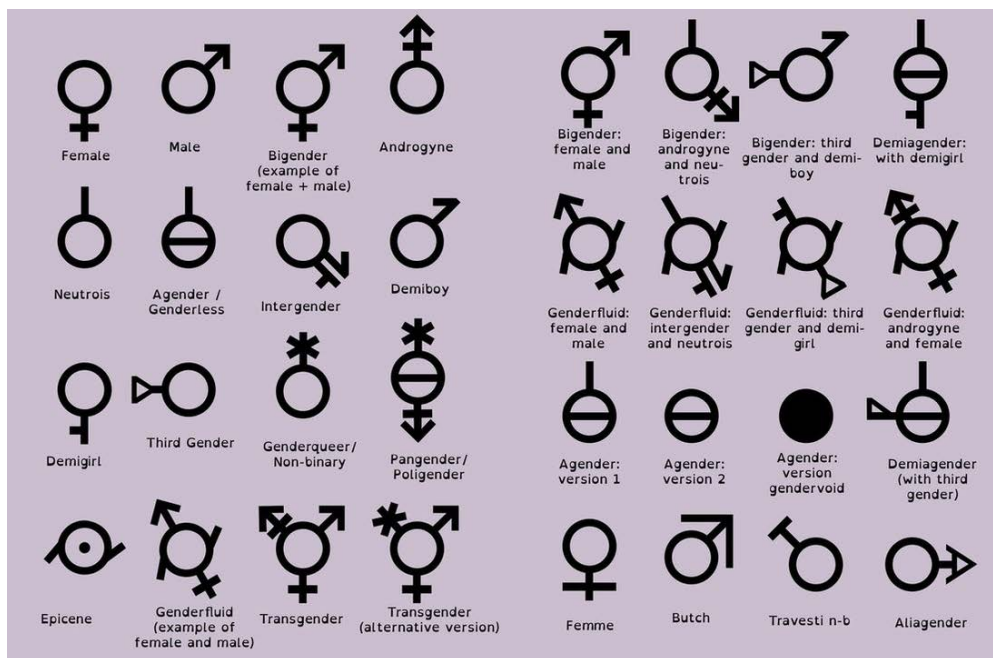
Introduïts a hores d’ara en el context, ja podem començar a matisar de què es tracta. És una resposta a l’estigmació de determinats sectors socials que es troben a baix de tot de l’escala patriarcal: per sortir-ne vol eliminar de la nostra manera de fer la identificació de conductes binàries (on hem de seguir els patrons de dues opcions oposades conceptualment, de les que es considera que sumades representen tota la realitat), que crea marginalitat en cas de no seguir-les. Rebutja aquests contraris que entenem com a naturals. Per exemple, home/dona. No entenem l’existència més enllà d’això, sent termes que marginen a qui no els segueix: no ens podem quedar en trànsit. D’aquesta manera, els seguidors de la Teoria rebutgen les classificacions de gènere (veiem com alguns es consideraran transgènere, l’anterior androgin que té característiques d’home i de dona, on troben la sortida), d’orientació sexual (heterosexual/homosexual-lesbiana) i, alguns fins i tot qüestionen la divisió sexual *biològica* en mascles i femelles, degut a l’existència d’intersexuals (persones amb els atributs fisiològics considerats dels dos sexes).

Potser hi ha diferències entre homes i dones en general, però dins del mateix grup dels homes hi ha casos tan oposats que és absurd compartir identitat. David Gauntlett, un sociòleg catedràtic a la Universitat de Westminster, defineix la Teoria com “*un conjunt d’idees basades al voltant de la idea que les identitats no estan fixades i no determinen qui som*”. Prossegueix: “*suggereix que no té sentit parlar en general de dones o qualsevol altre grup, ja que les identitats consisteixen en tants elements que assumir que les persones poden ser vistes col·lectivament en base a una característica compartida és erroni. Certament, proposa que desafiem deliberadament totes les nocions d’identitat fixada, de maneres variables i impredecibles*”.

Lingüísticament, tenim tres tipus d’antònims: els antònims pròpiament dits, dels quals la negació de l’un suposa l’afirmació de l’altre (vida/mort); els complementaris, en els que hi ha una graduació entre l’un i l’altre (entre blanc i negre hi ha una escala de grisos) i els recíprocs, en els que l’existència d’un necessita l’altre per tenir sentit (com pare i fill). I explico tot això per llençar una pregunta a reflexió del lector: home i dona, quin tipus d’antònims són? Són realment antònims?

Home, dona, heterosexual, homosexual, transsexual, mascle, femella, etc. no són més que construccions culturals artificials que no radiquen ni provenen de la naturalesa ni de la biologia humana, segons aquests teòrics. No hi ha un determinisme biològic que al néixer ens faci persones del gènere masculí o femení, ni que ens faci sentir atracció cap a persones del mateix sexe o de l'altre. Així, considera que la nostra personalitat, la nostra identitat de gènere, no és més que una actuació davant dels altres per ser aprovats, com si estiguéssim al cinema (idea de Lauretis). Segons els pensadors d'aquesta teoria, les persones som simplement cossos sexualitzats políticament, pels interessos de la cultura i el poder. Foucault considera aquest segon com la font del gènere, que només és un dels seus tentacles: és un mecanisme del poder en forma de norma social a la qual estem subordinats, que ens domina, i que ens exigeix determinades relacions socials i conductes.

Paral·lelament, rebutja les etiquetes LGTBI (per designar els drets de les persones Lesbianes, Gais, Transsexuals, Bisexuals i Intersexuals), que serien identitats polítiques que portarien a conductes imposades. Alguna vegada, en aquestes sigles s'hi afegeix una "Q" final, que representaria els seguidors de la teoria tractada en aquest treball. No obstant, cal tenir en compte que és una teoria que vol defugir d'aquestes etiquetes que busquen l'acceptació com a normatives, i que si l'hi afegim en aquestes sigles l'estem convertint en una. No busca reivindicar-se com a individus amb drets, sinó acabar amb aquestes divisions i aquesta estructura social tancada i restrictiva.

32 identitats de gènere reconegudes

El seu nom prové del col·lectiu de Nova York "Queer Nation", que al 1990 va repartir uns passamans a la marxa de l'Orgull que deien "Queers read this". Hi explicaven l'adopció d'aquest terme, que significa "rar" en anglès com hem dit, contraposant-lo a "gay", que vol dir "alegre". Segons aquest col·lectiu, "es un arma astuta e irònica que podem robar de las manos del homófobo y usar contra él". Altres grups importants van ser els "Radical Furries" i els "the Lesbian Avengers".

Repetim que no s'ha d'incloure la Q en el col·lectiu LGTB, ja que aquesta teoria vol capgirar aquests sistemes que ja han integrat aquest col·lectiu dins el propi sistema, convertint-se en normatius, acceptant regles morals que abans anaven lligades a l'heteronormativitat i eren menyspreades les relacionades amb aquests; quan abans eren els que ho criticaven. Per exemple, que els Gais hagin de seguir una conducta determinada (masculina o afeminada) per ser acceptats. La Teoria Queer va en contra d'aquest propi sistema artificial. Ells/Elles busquen una abstracció, deslligar l'individu d'una identitat ontològica en el cos. Reivindiquen allò andrògin.

El cert és que només néixer, se'ns assigna una sèrie d'atributs, s'esperen actituds de nosaltres que van lligades ideològicament al cos: com repetirem, dividim els éssers humans en diverses categories, englobades en l'hiperònim de cos, que tots tenim. Comença la divisió amb la concepció del sexe, que pot ser de mascle o de femella. I aquestes dos formes de vida es lliguen amb el gènere d'home o de dona, que van casades paral·lelament amb els seus respectius rols de gènere: masculinitat per uns, feminitat per les altres. A més, en aquests conceptes sempre contraris l'un amb l'altre es lliguen finalment les preferències sexuals (com si poguéssim dominar els instints). Ara bé, què passaria si haguéssim de tenir un lavabo diferent per a cada una de les identitats de gènere que veiem en la foto de dalt?

Els Queer volen anar contra la heteronormativitat, que crea una diferència, una dualitat, entre dins i fora. Aquest concepte és clau per entendre el què proposa aquesta teoria: ens hem d'imaginar constantment una caixa que representa la norma, que crea un abisme entre els individus que en queden dins i els que no. És una norma moral naturalitzada com a biològica, influïda per la concepció cristiana del què és natural i el que és antinatural. Veurem com aquests discursos els va agafar la ciència del segle XIX quan l'explicació religiosa ja no servia. Com deia Louis Pasteur, "*un peu de science éloigne de Dieu, mais beaucoup y ramène*" [una mica de ciència allunya de Déu, però molta hi retorna]. Per entendre'ns ens fixarem en el quadre següent, inspirat del curs de Coursera *Representaciones Culturales de las Sexualidades*:

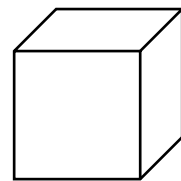
NORMA			EXCLUSIÓ
Sexe	Mascle XY	Femella XX	Intersexualitat XXY Transsexualitat
Gènere	Home ♂	Dona ♀	Transgenerisme
Rol de gènere	Masculinitat	Feminitat	Dona masculina Home efeminat (...)
Orientació sexual	Heterosexualitat		Lesbianisme Homosexualitat Bisexualitat Assexualitat (...)
Pràctiques sexuals	Coit heterosexual		Sexe anal, oral Sadomasoquisme Fetitxisme <i>Fist-fucking</i> (...)

Veiem com aquests contraris de dins la norma es veuen justificats en l'acció de discriminar el que és exclòs: l'homofòbia i sexisme serien un mecanisme del poder per mantenir el sistema heterosexual. Cal preservar uns homes masculins i unes dones femenines per que sentin l'atracció heterosexual, i seguir amb l'estructura de parentesc actual. Tota la societat s'estructura a partir d'això, amb influències i estímuls arreu: són el Poder per Foucault. El primer moviment contemporani en trencar tot això va ser el feminisme, que als setanta a Estats Units va comparar aquestes divisions amb les de raça, classe i etnicitat, exposant que no eren causades per la biologia. Es tracta, per exemple, dels feminismes negres, que donaven veu a la dona negra de la que ningú parlava. De fet, Wittig afirmava que una lesbiana no és una dona, ja que surt d'aquest concepte tancat d'home/dona dins el sistema de la Norma. El que estem fent actualment és barrejar totes les combinacions: es pot tenir cos d'home XY, sentir-se dona, ser masculí, i que t'agradin les dones. Així ho exposa Beatriz Preciado en una entrevista:

Ese cuerpo que la vista condicionada definiría hombre de pelo en pecho... con su vistoso embarazo que definiría de mujer. ¡Es sólo mi amigo dinamitando el dichoso binomio! Thomas se siente hombre (tomó testosterona y se extirpó los pechos) pero mantuvo órganos reproductores con los que concebir un hijo por inseminación. ¡Es estupendo!: Nació biomujer. Es biomujer la asignada mujer al nacer. Y es tecnomujer la que se asigna mujer a sí misma, usando técnicas para ello. Thomas es un tecnohombre con un transcuerpo.

Com podem assignar cada categoria al cos? El sexe s'assigna per l'anatomia (en ciències mèdiques), el gènere per la identitat personal, el rol de gènere pel comportament (en ciències psiquiàtriques), i l'orientació sexual per les experiències vitals sexuals. Tot el que la Norma exclou, és bàsic per reafirmar les identitats acceptades, que es sustenten, s'erigeixen per la negació d'identitats marginals.

Pel poder és de primer ordre mantenir aquesta marginalitat, ja que sinó s'obriria la porta a qüestionar el que es considera masculí i femení, portant conseqüències polítiques i econòmiques greus: ens organitzem a partir d'aquesta divisió. No obstant, el que pretén la Teoria Queer és cremar aquesta caixa: no fer-la més gran, de manera que pugui albergar a més individus; sinó que tothom en quedi fora, sota la identitat transgènere. A dia d'avui, aquesta caixa seria regulada per una "santa inquisició" social, en forma de prejudicis i crítiques, que farien el paper del porter d'una discoteca d'alt nivell: regularien que hi entra, tot obtenint l'èxit social. Aquest seria el qui acceptés cenyir-se a unes determinades regles, com acceptar la seva identitat de gènere, que procedeix del sexe que manifesten, i sentir la atracció que se'ls ha assignat: envers les persones del sexe contrari.

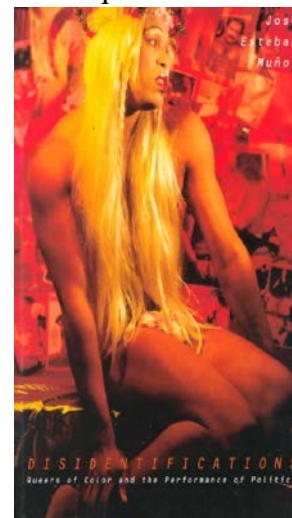
Tanmateix, cal remarcar que en determinats països democràtics, cada cop hi ha més tolerància pel que fa als dissidents; cada cop hi ha més diversitat integrada en el mateix sistema. Ara bé, aquest sistema en sí es basa en cànons de conducta i bellesa. Per tant, aquests nous individus integrats en la societat convencional d'Occident (per exemple, amb el matrimoni homosexual, creant famílies nuclears estables i monogàmiques) han de seguir uns determinats patrons característics nous, ja no tant innovadors.

Com diu Simone de Beauvoir “*no es neix dona: s’arriba a ser-ho. Cap destí biològic, psíquic o econòmic defineix la figura que revesteix al pit de la societat la femella humana; és el conjunt de la civilització el que elabora eix producte intermedi entre el mascle i el castrat al que es qualifica de femení. Únicament la mediació de l’altre pot construir a un individu com un Altre*”. Aquesta intensa cita ens explica infinitat de coses. Cal dir que aquesta autora és considerada una feminista existencialista; ho veiem quan ella parla *del castrat*. Els Queer reivindiquen l’Altre, el marginat sexual del patriarcat. Alaska es replanteja “*No solamente no se nace mujer, sino que nunca se llega a serlo*”.

D’aquesta manera, el gènere ens fa esdevenir un codi, un text. Així, quan algú ens mira pel carrer ens descodifica, ens llegeix, segons els prejudicis de la moral. Busquem trets identitaris per classificar els individus que veiem en homes, dones, o, sentint un orgull propi per creure’ns tolerants, en transsexuals. Una filòsofa deia que tot el que ens envolta és un conjunt de textos, que interpretem segons les claus que se’ns ha donat: la nostra identitat depèn dels altres, no és aïllada. Així, de la mateixa manera que la personalitat, escollim el model de conducta que més ens agrada dels que ens donen a elegir, com si escollíssim què volem menjar en la carta d’un restaurant. D’aquí la Teoria d’Esquema de Gènere que veurem més endavant.

Butler, que consifera que el ser huma necessita la societat per tenir sentit, assenyala que hi ha un gran motlle que identifica com a procés patològitzador pel qual les persones han de passar adaptant-hi els seus plaers i cossos, per aconseguir *un equilibri amb els valors de la societat i la nostra limitada llibertat* (Butler:2006. pp 147). Aquest procés consistiria en que els individus de fora la norma acceptessin la seva desviació, que els converriviteix en malalts antinatural, per passar per uns canvis que veiem com a necessaris per anar pel bon camí. Això seria, per exemple, que els intersexuals siguin obligats a passar pel quiròfan i modificar el cos amb el que han nascut per assolir un sexe acceptat (sigui el masculí o el femení), que s’adapta amb les exigències de la societat, i que els/les hi adaptaria a ells/elles.

Me siento mujer, dejé de preguntarme por qué. Me gustan las mujeres tengan vulva o pene. Supongo que soy lesbiana. Según esa lógica, si te sentís hombre y te atraen las mujeres, sos heterosexual. (Font: fòrum online la Mazmorra)

Portada del llibre *Dissident(e)s del gènere* de José Esteban Muñoz

Ara bé, el gènere no és estàtic: està en contínua evolució; exigeix una recreació per representar la norma en l'individu. En cada dècada podem observar-hi canvis. L'individu s'aniria construint una identitat de gènere a través dels estímuls que rep de l'ambient, agafant determinades accions i posicions com a pròpies i rebutjant-ne altres com a alienes. Així, el propi individu accepta inconscientment el seu gènere. És clar que s'ha de manifestar, materialitzar aquest gènere davant d'altri. Cal apuntar que la Teoria no està d'acord amb la cirurgia de reassignació de sexe transsexual ni intersexual, al ser maneres d'atacar el cos.

1.1.- ARRELS I PRECEDENTS

La història de l'activisme d'aquesta teoria comença als anys 80 amb la crisi del Sida. Act Up es va relacionar a Queer Nation, sent un conjunt d'identitats no normatives. En conseqüència, aquestes persones van qüestionar-se dos aspectes: l'heteronormativitat i l'homonormativitat. Cal tenir present que gran part dels estudis de gènere surten d'Estats Units, en ambients suburbans i marginals, i per tant es veuen influïts pel capitalisme. Podem canviar de paradigma pel que fa al gènere gràcies a la industrialització.

En els precedents d'aquesta teoria van sorgir al carrer, en les protestes d'aquests sectors, fins a passar als sectors més erudits de la societat, esdevenint propostes teòriques pertinents al món de les idees de les universitats. Les ciutats pioneres en la revolució sexual del segle XX van ser Hollywood, Mèxic, París i Berlín. Actualment hi ha un gran ressò i activisme a Argentina. Un punt clau van ser els incidents policials al bar d'ambient Stonewall el 1969.

La Teoria evidentment es lliga amb les teories i moviments feministes, especialment els més crítics, que insinuen el trencament amb les identitats tradicionals i el sorgiment d'una nova moral inclusiva. De fet, el seu auge i declivi va lligat amb les onades feministes: la primera prèn força a principis de segle XX, però amb el nazisme es para. Amb la segona onada feminista dels seixanta van tornar a agafar una força que ara està decaiguda després de la tercera onada dels vuitanta.

Allò Queer té especialment en compte allò que no sol ser visibilitzat, per exemple les parts del feminisme que es solen deixar més de banda a favor d'un de "blanc burgés", com tenint en compte el feminisme negre, el lèsbic i altres crítiques internes al discurs feminista convencional. La Teoria Queer s'estructura a la dècada del noranta, partint dels estudis feministes, de gènere i del col·lectiu LGTBI. Els primers pensadors es basaren en les idees plantejades prèviament per Foucault, amb la seva teoria de la sexualitat, Derrida, respecte el deconstructivisme, i Writing i Rich, amb la idea de l'heterosexualitat obligatòria i l'existència lèsbica.

1.2.- PENSADORS I TEORITZACIÓ

En aquest apartat es presentà els principals autors d'aquesta temàtica sense necessitat d'aprofundir-hi, ja que ja anirem veient com pensen al llarg del treball: ara es tracta tan

sols d'introduir-los a partir d'una breu biografia i un resum del seu pensament en el tema. No obstant, en el treball hi ha citats altres estudiosos.

Cal remarcar que aquesta teoria es troba dins la posmodernitat, la nova etapa cultural després del món contemporani de les últimes cinc dècades, des dels setanta. És una corrent contracultural, que vol fer tornar la llibertat liberal que s'ha anat perdent en aquest temps, lluitant contra una moral amb tendència totalitària. Alguna de les seves característiques seria la idea on l'única revolució possible és la interior, o la del constructivisme (similar al convencionalisme dels presocràtics, relativistes). Allò Queer és un nihilisme del gènere conseqüència de l'humanisme: l'humà dicta el seu camí ell sol, sense cap dogma. Segons Aguirre, l'humanisme col·loca l'ésser humà com el valor principal del món i afirma la igualtat dels humans, reconeix la diversitat personal i cultural, desenvolupa el coneixement per sobre de les veritats considerades absolutes, afirma la llibertat d'idees i creences i repudia la violència: trenca amb la moral cristiana. Cal ser conscients que tots aquests canvis del segle XIX on l'ètica individual té sentit més enllà de la col·lectiva són, en part, producte de la Revolució Industrial: la supervivència està gairebé assegurada.

Michael Foucault, filòsof i psicòleg nascut a Poitiers el 1926 i mort a París el 1984, és l'antecedent clau pel sorgiment de la Teoria. Sempre es va moure per sectors marginals. Afirmava que el discurs mèdic-científic necessitava l'existència del concepte homosexual per legitimar-se, un concepte patològic. Desenvolupa aquestes idees en els tres

volums d'*Història de la sexualitat*, on busca les arrels dels discursos contemporanis de sexe (el ser home o dona) i sexualitat (hetero/homo). Aquests últims, que creiem que han existit sempre, foren classificacions del segle XIX amb la *scientia sexualis*, que relaciona el poder, la veritat i el plaer, en el moment en què la religió cristiana cedia el control corporal a la ciència. Així la medicina, psiquiatria, etc. assumiren el rol de la confessió cristiana, i els seus discursos del pecat, salvació, mort i eternitat. Es va passar de lleis escrites a lleis morals, que assignaven una identitat perifèrica a aquell que seguís una sexualitat perifèrica: “*se exige una correspondencia rigurosa entre el sexo anatómico, el sexo jurídico, el sexo social: esos sexos tienen que coincidir y nos colocan en una de las dos columnas de la sociedad.*” La sexualitat va fer el gènere: els discursos mèdics de les sexualitats van ser teoritzacions del gènere; l'homosexual englobava el transgènere.

Artificialment es naturalitzaria (conceptes culturals passarien a ser considerats intrínsecs a l'humà; per exemple una dona que sent atracció sexual únicament envers altres dones pot ser estudiada per la neurologia, que donaria una explicació a aquesta *desviació* d'allò comú) a través de processos patològics, disciplinadors, amb les intervencions terapèutiques o de normalització que això comporta. Segons el pensador, aquests es troben amagats i intrínsecs en la nostra cultura; els identifica en el poder.

De fet parla de les societats soberanes d'abans del segle XVIII i de les disciplinàries i de control de després de la Revolució Francesa. Per les lleis legals i simbòliques (universals) crim és sinònim a càstig. En les primeres el poder, per ell, és mortal: l'empoderat només podia decidir la mort del súbdits. En canvi, en les segones hi ha un control a través de les Institucions, i el poder s'ocupa de la producció de la vida (l'identificaria amb la demografia i les polítiques de control de la reproducció). Per tant, l'empoderat és intrínsec en la massa, en la societat, i es perd aquest càstig capital mortal. La llei, lo correcte es veuria divulgat institucionalment a través de l'escola, l'hospital, la mili o la presó, l'adoctrinament per experiència, la regulació de l'individu: tant del seu cos com de la seva conducta. Parla així del dispositiu de la sexualitat: si es domina el plaer es domina, en part, la persona.

Per la seva banda, Judith Butler, professora de retòrica i literatura comparada a Berkeley nascuda el 1956, parla de la construcció performativa del sexe-gènere, i de la problemàtica que comporta. Performar significa existir socialment, actuar, fingir. I és el gènere el que es fingeix. Segons ella, l'exageració de les conductes virils en les dones masculines serien una reafirmació d'allò masculí, que aquests individus haurien acceptat. Per entendre-ho, veurem les definicions dels tipus de discursos del filòsof J.L. Austin:

- Constatativos: enunciados que describen la realidad y pueden ser valorados como verdaderos o falsos.
- Performativos: actos que producen la realidad que describen. Estos a su vez se pueden dividir en locutivos y perlocutivos.

La performativitat és com es representa un sexe o gènere, una múltiple realitat inventada, en un cos a través de tecnologies de gènere (provinents del poder social i polític), com aquest es posiciona al món a través d'ells, que, per Butler, no són ni universals, ni estables, ni naturals, com tampoc ho és l'heterosexualitat. És una pensadora influïda per Freud i Lacan, la seva lectura és introspectiva. Afirmar que el drag parodia l'identitat sexual (home-dona) al subvertir la frontera entre l'interior i l'exterior del subjecte psicosocial: adopta una simbologia que representa la sensació interior de l'home o la dona. Així, actuaria en part amb uns instints que tenim, però que són amorals, i en part imitant una conducta considerada femenina.

Pel que fa a la pregunta del nostre treball de què ens fa homes o dones, defensa que "*una es mujer en la medida en que funciona como mujer en la estructura heterosexual dominante, y poner en tela de juicio la estructura posiblemente implique perder algo de nuestro sentido del lugar que ocupamos en el género*". L'identitat de dona és opressiva per si mateixa: accepta tota la divisió i tota la feina el que s'assigna a la dona, el propi individu femení es cenyeix a les normes si l'accepta: haurà de tenir fills, casar-se, etc.

L'heterosexualitat forma part de la categoria dona, forma part del gènere, i qüestionar l'identitat de gènere o sexual ens portaria a una desorientació. L'objectiu de l'obra de l'autora és que els marginats sexuals puguin tenir una vida portable. Parla dels cossos deseparats per la Llei, com els homosexuals a Rússia o els refugiats que moren a les nostres costes. Finalment, hem d'afegir que fou la que publicà les obres més influents del

tema als noranta, juntament amb Sedgwick, que no hem tractat en aquest treball. Un altre nom és Halperin, que normalitza i institucionalitza lo Queer com a periodista.

Paul Preciado, professor a la Universitat de Paris VIII nascut com a Beatriz a Burgos el 1970, ha fet incisos clau en la Teoria. Diferència entre la sexualitat premoderna, moderna i posmoderna, segons la relació entre els règims de producció de la sexualitat i els dos períodes de poder de Foucault. Aquests períodes marcarien les diferents concepcions de les identitats de gènere. Hi ha un apartat per ell/a més endavant. Altres noms podrien ser Teresa de Lauretis, feminista precedent, Gayle Rubin, antropòloga que critica un feminisme hetero, Donna Haraway, amb la seva aportació del tecnogènere, Jacques Derrida, amb el deconstructivisme, Judith Halberstam, amb les masculinitats femenines, Virgine Despentes, amb la Teoria King Kong, etc. Lauretis, en la seva publicació *La tecnología del género* (1989), parla de la diversitat dins del concepte “dona”, distingint el món occidental de l'àrab: les dones que s'emmaskaren (com diu Joan Rivière) i les que es vesteixen la cara (concepte de Paul Laurence Dunbar). En aquesta publicació, la feminista afirma “*el género es el producto de varias tecnologías sociales, como el cine, y de discursos institucionales, epistemologías varias y prácticas críticas, además de prácticas de la vida cotidiana*”. Això influencia la performativitat de Butler.

De fet, Rivière ja lliga el gènere a la sexualitat, dient que les dones homosexuals volien ser considerades homes al ser masculines. Comencem a endinsarnos, per tant, en la visió del psicoanàlisi del segle XIX, que no entenia que una dona femenina es pogués sentir atreta per una altra dona femenina.

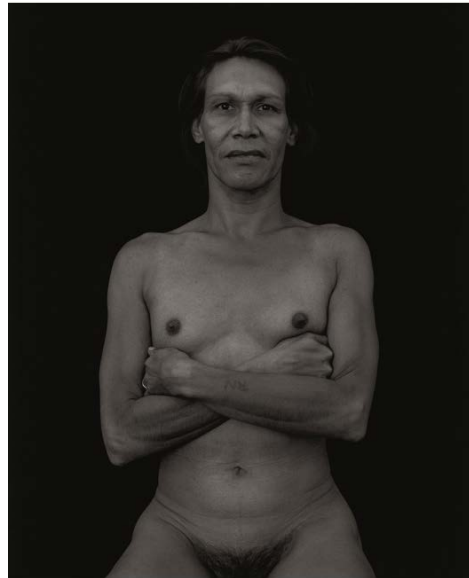
Cal afegir, per acabar, que hi ha una clara relació amb el posanarquisme, un conjunt de teories polítiques radicals actuals, sent la Teoria una de les seves bases: proposa la desnaturalització del cos i la sexualitat, i la deconstrucció dels rols de gènere amb un feminisme posestructuralista. Però, perquè? Quina necessitat hi ha? Deleuze i Foucault parlaven de la construcció de societats de control. El primer afirmava una era on el Gran Germà ens veia i dirigia per la xarxa, i el segon parlava de les institucions, com l'escola o la presó. Pels Queer és un control corporal. Donna Haraway, de la tercera onada feminista, deia “*La conciencia de género, raza o clase es un logro forzado en nosotras por la terrible experiencia histórica de las realidades sociales contradictorias del patriarcado, del colonialismo y del capitalismo*”. Així, si volem sortir d'aquestes jerarquies que mantenen un ordre social desigual hem de lluitar contra el gènere, la raça i la classe, que ens oprimeixen de diferent manera. L'integració dels conceptes raça i classe dins el feminisme com a opressió donen peu al postfeminisme. Recordem les feministes negres.

Per concloure aquest apartat vull afegir que la majoria d'aquests teòrics no han tingut interès en dirigir la seva obra al públic general, sinó a l'Acadèmia: cal grans esforços per entendre Butler o Foucault.

1.3.- UNA PERSPECTIVA ANTROPOLÒGICA

“Se trata (...) de resistirse a la tentación de reposar en una identidad. [La Teoría Queer] propone tener una conciencia crítica constante y estar en desarrollo”

Marta Cabrera, Universidad Javeriana a Bogotá

Rusty #1 de Rebecca Swan (1999)
Font <http://www.rebeccaswan.com/assumenothing.htm>

L'imatge de l'apartat ve acompanyada de la cita “with indigenous societies transgenderism was just part and parcel of life” {amb les societats indígenes el transgenerisme era tan sols una part de la vida}. Ara bé, Andrea García Becerra, una antropòloga de Bogotá, defensa:

Es difícil afirmar que en todo el mundo hay personas transgeneristas y que siempre han existido, porque ese es un término impuesto por el poder médico y los activistas. Es posible que en un pueblo indígena no exista esa categoría sino personas con dos espíritus. Desde 2002 se habla de personas trans. Antes posiblemente éramos locas o travestis.

Sharyn Graham afirmà que la societat bugi de Sulawesi (Indonèsia) acceptava tres sexes (masculí, femení i intersexual) i més de cinc gèneres: home; dona; calalais (algú amb anatomia de dona que es comporta com a home); calabais (algú amb anatomia d'home que accepta la identitat de dona); i els bissú (sacerdots que flueixen fora de les limitacions dels gèneres, independentment del seu sexe). Podríem afegir que els esquimals tenen molts noms per designar el que nosaltres entenem només com a *blanc*: ells viuen envoltats de neu i distingeixen la diversitat de les tonalitats del blanc en diferents noms. El que per una societat pot ser un, per una altra poden ser deu.

L'antropòloga Gayle Rubin (una precedent a la Teoria Queer), amb la seva publicació *Trata de Mujeres: Notas sobre la economía política “del sexo”* (1975), fa aparèixer per primera vegada el concepte sexe-gènere per relacionar la sexualitat, i concretament el “ser dona”, amb les relacions de producció del moment, junt amb les relacions d'opressió que generen. Tot sota el marc de la tercera onada feminista. Parteix d'una crítica a les concepcions teòriques dels plantejaments de Marx i Engels, i defensa que les dones no han estat només oprimides per les mateixes causes que els homes, sinó que també pel fet de ser dones, com a reproductores. Els sistemes de parentiu són un dels fonaments per analitzar una cultura o societat en l'antropologia, ja que aquestes s'estructuren a partir d'ells. En aquest sentit el matrimoni i la seva forma, conjuntament amb les relacions de gènere, tenen molta importància a l'hora d'explicar aquesta societat. Entre la línia ideològica de Rubin, que analitzava els sistemes de producció (que segons el materialisme històric de Marx són els que defineixen una època històrica i un context cultural), l'autora destaca la forma de divisió sexual del treball i el caràcter reproductiu que s'exigeix a la

dona a més del productiu, i en els escrits en destaca la invisibilitat d'aquests primers per sota els segons, encara en dia d'avui. Un altre aspecte que li interessa de Rubin, és que “*a través del sistema sexo-género se había impuesto la heterosexualidad como constructo social del deseo sexual hacia el otro sexo*, on denuncia l'invisibilitat respecte les relacions sexuals no normatives. I plantejant que el moviment feminista hauria de “*soñar con algo más que la opresión de las mujeres, tiene que soñar con la eliminación de las sexualidades y los papeles sexuales obligatorios. El sueño que me parece más atractivo es el de una sociedad andrógina y sin género (aunque no sin sexo)*”.

D'aquesta pensadora en podem treure aquesta conclusió: el gènere té la importància d'estructurar la societat, a partir del parentiu. I, com ens ensenyen els estudis de parentiu, el que no podem fer és fer servir la lògica de com que per nosaltres és d'una manera, a tot arreu serà d'aquesta manera. Entenen aquesta idea des dels dos vessants. No podem pretendre trobar en exemples etnogràfics el que ens convingui per les nostres hipòtesis, però sí que podem il·lustrar que allò nostre no és un dogma universal. En aquest aspecte explicarem el cas Chukche: on el xamàn del grup canvien el seu rol sexual o de gènere. Han de semblar i ser dones tot i que biològicament siguin homes (adoptant un rol provinent de la cultura i no la naturalesa). La seva identitat i imatge social ha de tal que aquest xaman es casa amb un altre home. No obstant, no es pot considerar homosexualitat ja que socialment és una dona, tot i que sí que ho seria per nosaltres. I és una tipus de parella que sí que pot tenir fills legítims: els tindria una dona que seria com de la família. Amb l'exemple d'aquest cas cal replantejar-nos la importància de la nostra imatge i posició social per sobre del què hauria de ser segons la *nostra* lògica de la biologia. “*La idea de una única sexualidad ideal es característica de la mayoría de los sistemas de pensamiento sobre el sexo*”, deia Rubin, i “*la Teoría Queer invita a ver el mundo sin categorías*” afirmava Careaga.

El fenomen de l'organització social en la família nuclear com a principal reproductiva dificulta a les persones que divergeixen amb l'associació home-dona per tenir fills, com és el cas de dues persones del mateix sexe que vulguin adoptar o tenir un fill per la manera que sigui. En aquesta línia el cristianisme jugava el joc de preservar el parentiu tradicional. Ambdós narren conjuntament la principal funció del matrimoni: tenir una descendència legítima (per que funcioni el sistema d'herència). Per això fins fa relativament poc la homosexualitat no s'ha acceptat. “*El matrimonio ha sido un modelo de dominación que hace del cuerpo de las mujeres un objeto de apropiación por parte de los hombres. ¿Por qué no existe otra forma de reconocer derechos como la seguridad social distinta al matrimonio o a ser pareja?*”, ens planteja Andrea García Becerra, deixant a entendre que encara no concebem com a dignes formes de parentiu no convencionals.

“*¿Qué tanto le puede importar el Matrimonio Igualitario [entre personas del mateix sexe] a los intersexuales o a las personas transgeneristas?*”, pregunta Cabrera. Afegeix que “*siempre ha habido prácticas Queer aunque sin calificarlas de esta manera. El reto sería descubrirlas e identificar cómo algunas personas se han resistido a las identificaciones*”. Cal advertir a més que ens trobem amb conceptes occidentals. Però, què passa més enllà de les nostres fronteres?

1.4.- DISCREPÀNCIES I CRÍTICA

La realitat és que podem trobar moltes diferències a la pràctica entre el grup dels homes i el de les dones. Per exemple, segons l'INE, l'any 2015 a Espanya un home va ingressar de mitjana 27.514,06 € i una dona 20.946,56 €. El 2013, el salari mitjà d'una dona era un 23% més baix. Si neguéssim l'existència d'aquests dos grups, no podríem fer estudis per aturar aquestes desigualtats entre dos sectors socials. La mateixa font afirma que el 2015 només un 14,35% de les condemnes per delictes van ser a dones. L'any següent, es van condemnar 219.280 homes i només 52.246 dones (parlem d'adults). A més a més, l'esperança de vida de les dones és més alta. Quina és la causa de tot això (cultural o biològica)?

1.4.1.- Feminismes de la diferència

Katherin Franke afirmava *“la subordinación de las mujeres por parte de los hombres forma parte de una práctica social más amplia que crea cuerpos de género: mujeres femeninas y hombres masculinos”*. Per tant, si som feministes (volem desmontar el patriarcat) hauríem d'estar en contra de l'assignació dels rols de gènere a cada sexe. No obstant, una gran rama del feminisme no ho veu així: el feminisme de la diferència.

Aquesta corrent del feminisme està molt arraigada socialment. És el feminisme clàssic, el liberal, heterosexual i de classe mitja. Considera la sensibilitat i l'instint de maternitat com a naturals en la dona. Vol l'emancipació, el reconeixement social i el progrés econòmic de la dona. Defensa que les dones no volen entrar al terreny masculí (per tant acceptant que hi ha un terreny masculí i un de femení). Com a feminisme vol acabar amb el patriarcat (la dominació masculina). Silvina Álvarez accepta la *desigualtat* biològica de la dona. Està lligat al feminisme cultural, sorgit als setanta, que va agafar força amb la crida contra la pornografia. És el feminisme més conservador. No critica els rols de gènere, i considera que l'emancipació de la dona arribarà preservant la contracultura femenina, aquesta manera de fer. Considera que una dona pot aportar coses que un home mai podria, i a l'inrevés. Hi ha investigadores en la psicologia com Nancy Chodorow, que afirma que el rol de la mare com a reproductora i educadora preservaria el patriarcat, o Carol Gilligan, que defensa que l'ètica masculina es basa en la competitivitat, l'egoisme i l'agressivitat mentre que la femenina en l'afecte, la sensibilitat i l'altruisme. Susan Brownmiller, Germaine Greer, Andrea Dworkin i Mary Daly afegixen que la sexualitat masculina és altament agressiva. No considera que el masclisme es basi en el sexisme, ja que el perpetua com a feminisme. Hem de considerar-ho.

1.4.2.- Contradiccions de la biologia

Com deia Mayobre (2006), *“tradicionalmente se consideraba que el sexo era el factor determinante de las diferencias observadas entre varones y mujeres y que era el causante de las diferencias sociales existentes entre las personas sexuadas en masculino o femenino”*. S'hi afegiria la genètica i la psicologia. Molts cops s'han justificat desigualtats socials amb el discurs que tenien una base biològica. Deia Beauvoir *“la femineidad no se adquiere de la naturaleza biológica sino que se adquiere culturalmente. Así comienza la*

crítica al determinismo biológico que justifica la inferioridad del sexo femenino. Aun así, se sigue manteniendo la dicotomía sexual”. Però, què en sabem ara?

Si la biologia no tingués res a dir al nostre comportament de gènere, podríem fer que un nen nascut com un nen comú (amb cromosomes XY, testosterona i penis) esdevinguí una nena canviant el seu aparell reproductor exterior? És el mediàtic cas de David Reimer de principis dels setanta, utilitzat per revistes especialitzades, la BBC, alguns pensadors i Institucions, i que ha marcat un abans i un després en els estudis de l'intersexualitat. De ben petit se li va haver de fer una petita intervenció quirúrgica al penis, que per negligència mèdica va acabar mutilant-lo. Amb el temps, els pares van decidir que podria ser una nena sense cap problema, tal com afirmava John Money en els seus discursos sobre cirurgia trans i intersexual en els primers divuit mesos de vida. Va intruduir així el concepte gènere. Justificava aquestes intervencions amb l'adaptació a la vida familiar i a la productivitat. Aquesta concepció va durar fins als noranta.

Segons ell, si es reassigna quirúrgicament un nen (per exemple, que tingui el penis malformat) i es socialitza amb els atributs femenins, aquest serà una nena feliç. I així ho van fer: els metges de la Johns Hopkins University li van extirpar els testicles, però van esperar a que fos més gran per posar-li vagina, fent una primera intervenció preparatòria. Ja era la Brenda, que passava controls de gènere a la institució *Gender Identity Institute*, del mateix doctor que havia ideat aquesta pràctica. Tot va anar bé, suposadament, fins que va complir els nou anys: va demanar una pistola i camions de joguina, a més de pixar de peu (cal apuntar que era ridiculitzada per les companyes d'escola per fer-ho). Els psiquiatres van trobar la solució: administrar-li estrògens (una hormona “femenina”). Però ell/a s'hi va negar. Segons la publicació, Money l'hauria incitat a que acceptés la seva identitat femenina mostrant-li fotografies de conys, a més d'ordenar que representessin sexe amb el seu germà bessó, amb el que es comparava el comportament, negant un determinisme biològic. Segons els articles del doctor a la premsa, un d'aquests dos germans nascuts amb una biologia idèntica havia esdevingut una nena feliç en tota normalitat: només la cultura marcaria el gènere d'un individu, sense cap base intrínseca al cos (sigui psicològica, genètica, etc.).

Tanmateix, tot i que se li van implantar pits, seguia preferint el món *masculí*. D'aquesta manera, els metges i psiquiatres locals van creure que l'idea de Money havia estat altament desafortunada. El cas va arribar a Milton Diamond, que creia fermament en el discurs hormonal de la identitat. En conseqüència, el/la protagonista es diu David des dels catorze anys. Se li administrà testosterona, se li van extirpar els pits que se li havien implantat i se li va posar penis entre els quinze i els setze anys. David pixava per la seva base, i sentia cert plaer sexual. De fet, mai va tenir “un comportament de nena”, i estava assustat/ada per les entrevistes de Money: consistien en converses amb transsexuals d'home a dona, que el/la volien convèncer dels avantatges de ser noia. A més a més, constantment se li exigia que respongués si es sentia noia o quins eren els seus desitjos, com si es veia casant-se amb un home. Paral·lelament, aquesta criatura va haver d'ensenyar els seus genitals a varis metges interessats i en pràctiques. Money, aquest metge que li volia imposar el gènere i sexe femení a la força, usant mètodes socials

(derivats d'un punt de vista constructivista del gènere), publicà de totes maneres per la institució *Gender Identity Institute* que l'èxit del desenvolupament de Brenda com una noia:

Ofrece una evidencia convincente de que la puerta de la identidad de género está abierta en el nacimiento de una vida de un niño o niña normal de una forma no menor que para uno nacido con órganos sexuales no acabados o para uno que haya estado sobreexposto al andrógeno o al que le haya faltado el andrógeno, y que permanece abierta durante al menos más de un año después de nacer. (Money y Green, pàg. 299)

Des de la primera frase, aquesta cita ens parla de l'èxit que comporta normativitzar els cossos dels menuts. Sembla que per aquest metge és tant important donar una aparença normal que pot justificar fer-li totes aquestes intervencions i controls traumàtics a la criatura. Deixa a entendre que *la biologia no és un destí*, com deia la feminista Kate Millet. Els medis van aprofitar aquest cas per defensar que el gènere no té una base biològica, i que es pot canviar, utilitzar la mal·leabilitat com es vulgui: si s'ha construït pels homes, els homes el poden refer. Aquest construccionisme va ser afirmat per Suzanne Kessler, psicòloga social especialitzada en intersexualitat. Cal dir que quan es va descobrir la veritat del cas, es va desvincular de Money.

Hem de pensar que hi ha molts ítems dels que no se'ns informa en la notícia, a més de l'inconscient de la criatura: segur que veia que alguna cosa passava, i podia pixar de peu com ho fan els nens si es veia diferent a les altres nenes. El fet que jugui amb joguines *masculines* tampoc vol dir res. Va ser tot un conillet d'índies de la ciència: no podem afirmar que creixés lliurement, tot al contrari. En qualsevol cas, recordem que la Teoria Queer estaria, doncs, en contra de les operacions de reassignació de sexe ja que no podem traçar racionalment aquestes fronteres: cada persona es desenvoluparà culturalment amb els referents que tingui, i segons una biologia que no podem controlar.

Però, què van opinar els estudiosos del cas? Milton Diamond i Colapinto afirmen que aquest sentiment que va sentir David quan no podia suportar seguir esdevenint Brenda és un sentiment de gènere provinent dels seus genitals inicials. Aquesta necessitat no es podria negar, malgrat tots els esforços que s'utilitzin per socialitzar la criatura en femení. No obstant, després d'aquest malaurat cas, la ciència va haver de revalorar el discurs, afegint un nou concepte: el *gender core*. No es pot explicar racionalment, però hi hauria un sentiment de gènere, un nucli lligat irremeiablement a l'anatomia, un sentit intrínsec a la biologia. Però, quina anatomia seria la que, aleshores, contindria aquesta veritat del gènere? Veurem tot seguit la història de la ciència per contestar aquesta pregunta. Segons naltres, això representa com el discurs mèdic assumeix que no pot donar una explicació a la divisió sexual, creant un concepte abstracte que no la demostra.

El 1817, Henry Marc basava la veritat del sexe en els genitals externs (que buscaven amb microscopi), sense tenir en compte els sentiments de la persona. D'aquí que un segle més tard es desenvolupés la "laparotomia", una cirurgia que obria en canal l'entrecreix de les

persones amb un sexe no definit per definir-lo, buscant per exemple òvuls amagats o eliminant els testicles. Més tard es va passar a fer biòpsies.

Quan a inicis del segle XX s'adonen que no poden donar resposta a moltes persones, comença el discurs de les secrecions internes, que el 1917 passa a parlar de l'intersexualitat amb Goldstein, justificant-ho a través de la divisió de les hormones en masculines i femenines. Aquesta hipòtesi no passa dels anys trenta, amb les investigacions de Laqueur i Zondek. Als cinquanta comença el discurs de Money que acabem de veure, que diferencia el sexe corporal del psicosocial. Però hem vist com aquest discurs falla en el cas de David/Brenda. Ara per ara, els científics no han trobat una resposta racional clara.

De fet Laqueur va assenyalar a *Making sex* que fins al segle XVII només existia el sexe masculí: el femení n'era una variable decadent. La masculinitat i feminitat no es disputava en els genitals (només n'existia un amb forma de U, que podia ser cap a dins o cap a fora) sinó en la capacitat reproductiva, com deia Preciado. En aquest segle es produeix la divisió sexual.

Anne Fausto-Sterling, per la seva banda, que és una pensadora sobre la intersexualitat, creu que hi ha gran diversitat de sexes. Pensa que s'hauria de tenir en compte altres factors més enllà dels genitals en assignar un sexe a algú, amb els que assignar-li la veritat del seu sexe. Són els següents:

- Sexe genètic, genotípic o cromosòmic: XX/XY/XXY
- Sexe cerebral: activitat neuronal, hipotàlam, lòbul frontal, cos callós, etc.
- Sexe gonadal: hormones i glàndules sexuals: testicles i esperma/ovaris i òvuls
- Sexe genital: òrgans sexuals: interns - pròstata/úter, externs - escrot i penis/vagina, vulva i clítoris

Cal dir que la rama del sexe cerebral va ser usada per justificar la superioritat de la raça blanca sobre la negra, i que encara actualment serveix per buscar diferències en els cervells d'homosexuals i transsexuals. Això era per la pensadora poc fiable. Les hormones són testosterona pels homes i estrògens i progesterona per les dones, bàsicament. Cal dir que, per contra del que se sol pensar, les dones segreguen també testosterona. Hem de dir també que s'ha donat en l'esport el cas que una dona es va fer un anàlisi cromosòmic i li va sortir XY, com si fós un home. Sempre havia estat dona, per tant no està als cromosomes la veritat del sexe. Pel que concern al sexe genital, hem de dir que fins al segle XVII es considerava que la dona tenia un penis intern invertit. Per tant, homes i dones compartien el mateix sexe genital: el penis. Això ens deixa veure el paradigma del moment, de l'home al centre, igual que Eva surti de lers costelles d'Adam, que encara ens repercuteix en l'actualitat. Sigui com sigui cap pot explicar la veritat de gènere.

A tot aquest debat, Careaga va apuntar el 2003 que l'investigador de la diversitat sexual ha de replantejar-se els seus propis conceptes de sexualitat (considerant si l'entén o no com a independent als genitals). Recomana les tres vies que els es tenen en compte en el context Queer: l'orientació sexual, la identitat sexual i l'expressió sexual. Cal reflexionar-

hi, ja que segons Diamond els nens que neixen amb atributs genitals mixtes solen tenir un cromosoma Y (recordem: home XY, dona XX), i per tant se'ls hauria de reassignar com a nens, puix amb disposar d'aquest cromosoma n'hi ha prou per assumir la masculinitat social. La realitat, segons Butler, és la contrària: a la major part se'ls fa nenes. Segons Cheryl Chase, és més fàcil fer una vagina provisional que un penis. Aquesta dona, presidenta de l'*Intersexual Society of North America*, critica el plantejament de Diamond de "corregir" els nens. Segons ella, això, a part de donar una imatge del gènere únicament com l'expressió del sexe anatòmic, és una violació.

Per la seva banda, Butler afirma que la relació entre el gènere i la biologia "és complexa", però no ens dóna més explicacions. D'aquest debat n'opina que el plantejament de Diamond és similar al de Money, ja que és una paradoxa per ella, el fet que es consideri natural operar un nounat per fer-lo entrar en el paradigma correcte en la normalització sexual dels cossos, el sexe anatòmic, mutilant al nadó.

Butler apunta que s'han fet multitud d'intervencions a nounats sense avisar els pares ni esperar que els nens i nenes tinguessin edat d'elegir. Defensa que la justificació d'una aparença normal (per no passar vergonya al vestuari) no és excusa per mutilar els cossos, pràctica on el pacient corre el risc de ser privat permanentment de la funció i el plaer sexual. Recorda que si es pretén donar una "aparença normal", les cicatrius que es deixen als cossos ho impedeixen. Assenyala que en la concepció de Money la identitat social home/dona es basaria en l'anatomia, mentre que en la de Diamond, el sentiment masculí vindria del cromosoma Y. Però gairebé tothom desconeix els seus cromosomes, i el paradigma actual deslliga el sexe del gènere. Per tant, quina és la relació entre aquests dos? Si ni el sexe ni els gens ens fan homes o dones, què ens en fa? Butler proposa, per tant, l'acceptació de les persones amb genitals mixtes.

El segon punt en que Butler reflexiona és, en el moment que Brenda anava al *Gender Identity Institute*, a base de què es podia valorar la feminitat de la nena aquesta institució? Els que més tard van afirmar la seva masculinitat ho van fer en base a una de les entrevistes de Money, on la criatura afirmava sentir-se anormal respecte les nenes, i que no li anaven ni la roba ni les joguines, que era prim i tenia les espatlles gruixudes, i que no veia res de femení quan es mirava al mirall. Així, es va adonar que era un nen.

No obstant, Butler creu que aquest plantejament no va sortir de la criatura, que rebia constants influències. El nen diu que no li va la roba de nena ni les joguines que li donaven, però els nens saben de joguines de nen o de nena? Precisament s'està dirigint a metges quan deixa a entendre que se sent desplaçat per no poder satisfer els requisits femenins que li imposen a l'*Institute*, que no està a l'altura d'una Norma independent a ell/a. Butler pregunta "*¿y si las normas se han convertido en su propia manera de ver (...), su mirada de verse a sí mismo?*", respecte a quan decideix que ja no pot seguir sent Brenda, que no quadra amb allò femení. Veiem com se'ns imposa des de fora totes aquestes idees. Per tant, Butler llença un dels seus aforismes exposant que el gènere com a norma, com a ideal a seguir, no es construeix tan sols com quelcom positiu que ens donarà èxit, sinó també com a quelcom que si no seguim ens apartarà d'allò humà, d'allò possible, d'allò comprensible. Aquest és un punt important de Foucault: si no seguim

aquest camí i anem cap allò intel·ligible, arribarem a la *des-subyugación*: ja no se'ns qüestionaria el gènere (ser o no ser home o dona), se'ns qüestionaria el ser o no ser persona. Potser no ho hauríem de dir, però David es va suïcidar als 38 anys. Butler descriu com la Norma del gènere fa algunes vides inhabitables.

Tornem a Colapinto. És contrari al constructivisme, i acusa al feminisme d'oblidar la base biològica de les diferències. Diu que cal buscar altres hipòtesis per explicar les alteracions en els patrons convencionals de comportament masculí o femení. Afirmar que els intersexuals operats mai s'adaptaran (no obstant, tots en coneixem).

Conclourem aquest apartat citant Espinosa, i aquest primer bloc de la part teòrica anomenat Teoria Queer citant Mérida:

En la conformación de cada persona coexisten su sexo biológico, su identidad de género, su expresión de género y su orientación sexual; todas estas dimensiones que mantienen relaciones de distinto orden y sincronía dentro de un cuerpo que cuando problematizan la norma heterosexual desafían las concepción de género que ha sido aceptada hasta épocas recientes para la construcción de la feminidad o la masculinidad (Espinosa, 2008).

La teoría Queer implica pues un cambio en la manera de pensar sobre la sexualidad (...) incluyendo la deconstrucción del binomio "hetero/homo". (...) Los estudios Queer tienen como finalidad romper con los esquemas de desigualdad, discriminación y opresión, entre otros, que caracterizan a las minorías en las sociedades de hoy, pero especialmente a las relacionadas con la sexualidad. No se lucha por un derecho a la intimidad, sino por la libertad pública de ser quien se es. (Mérida, 2002).

La cita d'Espinosa remarca que trencar qualsevol d'aquests és trencar amb el gènere: per això en el treball es dona importància a l'homosexualitat, és una manera de trencar el gènere i la seva estructuració social. Nosaltres establím la següent relació amb conceptes que anirem veient:

Cos > [Sexe > Gènere > Orientació sexual] (aquests tres últims es fan l'un a l'altre recíprocament, es necessiten mútuament per existir).

I llencem una última pregunta: veient que el discurs de les hormones és molt present pel que fa a la divisió de sexes, un/a transsexual que es medica per deixar de fer hormones sexuals, com s'explica? Per exemple, algú nascut com a home que inicia un procés per esdevenir dona, i deixa d'aquesta manera de segregar testosterona. Com pot explicar la medicina un comportament femení, en absència d'estrògens? Per altra banda, és tot actual?

2. LA NORMA: EL GÈNERE

*Reacciones, contracciones, hay leyes fijas no escritas
Situaciones, posiciones, de vida media infinita
Diagramas, teoremas, matrices inmersas en reglas
Adiciones, sucesiones de hoy
Coeficientes, permanentes, productos de un mismo cociente
Diferencias, coincidencias, son trucos de una emergencia
Condiciones, suficientes, para un descenso de corriente (...).*

Reacciones, Alaska y los Pegamoides

Per endinsar-nos en aquest concepte, hem de definir abans què és. Precisament per això he elegit aquesta cita, podríem dir abstracta: les definicions que se li donen no són clares ni concises. En l'índex del treball s'ha identificat com a norma; tanmateix, Butler hi reflexiona en el segon capítol de *Deshacer el género*, anomenat El reglamento del género. Segons ell/a, el gènere sempre és un fer. El que passa ara és que ja no és total: és mutable.

Obra de JJ Levine a la col·lecció Switch

El que es troba en l'imaginari actual és la idea de gènere com a variable, no estàtica. Tots hem sentit a parlar de les *identitats* de gènere. Així, com a identitat té relació amb la construcció de la personalitat. Hi reflexiona Bàrbara Ramajo Garcia: “*les identitats funcionen amb lògiques Simbòliques, i això comporta que tenen una part Normativa (una idea ficcional) i una part Sensitiva (un ideal subjectiu vivencial) que són intrínseques a tot Procés Identitari*”. Això vol dir que totes les Identitats funcionen, a la vegada, com a “Norma” i com a “Vivencial de Pertenència”. La diferència entre el que anomena Identitats Assignades.

Ella distingeix entre les regles normatives i les pragmàtiques, citant la definició del poder de Butler al llibre *Cuerpos* que importan: “*aquello que forma, mantiene, sostiene y a la vez regula los cuerpos, de modo tal que, estrictamente hablando, el poder no es un sujeto que actúe sobre los cuerpos como si estos fueran sus distintos objetos*” (p.63). Per tant, els cossos sexualitzats serien part del poder, com deia Foucault. El sociòleg Bourdieu afirmava que homes i dones eren productors culturals, creant un sistema de referència amb característiques comunes en cada un d'ells.

Quins són els factors que fan variar el gènere? Sexe, edat, raça, orientació sexual, marc geogràfic, nivell econòmic, nivell d'estudis, per exemple. N'hi ha més? Cal preguntar-nos també en quin punt de la història sorgeix el concepte de gènere: es tracta de l'obra de Poulain de la Barre *De l'égalité des deux sexes* (1673), on ja s'afirmava que les desigualtats patriarcals no venien de la biologia, sinó de la cultura. Contemporàniament es van reprendre els discursos de gènere en la Guerra Freda, quan el govern nordamericà

de Maccarthy va voler fer un estudi de les “desviacions sexuals” per anar en contra de l’homosexualitat, barrejant-hi l’intersexualitat amb John Money.

Butler es pregunta si “*hi ha un gènere que preexisteixi a la seva regulació*” social, que es trobi intrínsec dins nostre abans de ser educat pels rols i la sociabilització. S’adona que els estudis gais i lèsbics investiguen les conseqüències legals, militars i psiquiàtriques, i no les causes. També es qüestiona irònicament “*Quants gèneres hi poden haver i com es diran?*” (p. 71), ja que diu que l’alternativa que els estudis de gènere han trobat al binarisme de gènere consisteix en multiplicar-lo, fins al punt que avui en dia la ONU reconeix 32 identitats de gènere. Segons ella, aquest fet, que considera problemàtic, produeix ansietat, i reivindica el transgènere com a sortida a aquestes identitats contràries a l’alliberament (el prefix trans ve del llatí, significa més enllà de). L’identitat de gènere seria “la repetición de invocaciones performativas de la ley heterosexual”.

L’identifica com un procés amb la funció de regular les persones, com un poder social que permet que es puguin comprendre. S’expressa i afirma en tres vies: la legislació i política, el poder i els casos individuals. El dilema que planteja és si classificar-lo com a norma, regla o llei; deixant clar que la realitat va per una altra banda. Una norma es troba en tots els àmbits de la vida quotidiana i varia segons la societat, “*la gana és la gana, però com s’abasteixi, amb les seves normes, depèn de la cultura específica*” (Gayle Rubin). Aquesta norma moral serviria per que el poder que justifica la moral, naturalitzi una conducta, fent-la hegemònica silenciament el qui la burli (com fan els mitjans de comunicació constantment), i establint així un dins/fora: allò acceptable i allò inacceptable, allò social i allò asocial).

Segons Butler, si reivindiquem allò de fora la norma, estem reafirmant la seva existència (si volem trencar amb la identitat d’home vestint-nos, pintant-nos i comportant-nos exageradament com *una dona* estem reafirmant que acceptem que existeixen conductes d’home i de dona); així que la solució ha de ser una altra. Diu: “*el gènere no és ni lo que un és ni lo que un té. És la tecnologia a través de la qual es produeix i normalitza allò masculí i femení, juntament amb les formes d’esclètxes hormonals, cromosòmiques, psíquiques i performatives que el gènere assumeix*”. (p. 70) Tot seguit afirma que entendre’l exclusivament com a masculinitat i feminitat és absurd, ja que la realitat no té per què expressar-se binàriament, assumint el cost que comporta d’individus marginats. Sàviament, afirma que aquell que no encaixa en aquestes dues vies forma plenament part del gènere. Des d’aquest punt de vista, si el lector torna a l’inici del treball, veurà un error en la Taula de Continguts, on s’afirma que hi ha una realitat més enllà de la norma, que defensaria la possibilitat de negar-la. Butler diu que tot és gènere, que els individus amb problemes de gènere l’estan assumint, que la seva barreja (el *gender blending*) o travessa (el *cross-gender*) o superació (*transgender*) no fan més que afirmar-lo.

D’altra banda a la norma hi ha la llei, que és escrita, absoluta. Un tipus són les del simbolisme, una corrent anterior a la concepció de gènere actual, que afirma que algunes normes no són ni biològiques ni socials, però que es troben en totes les cultures i són inamovibles, com una Llei universal. Són les normes simbòliques, com el paper del penis o la figura del pare, que no és determinada per la biologia però no varia segons la societat.

Parla també de la llei universal de l'incest, que definiria el nostre paper dins la família (i així dins la societat), i consegüentment els nostres instints socials i reproductors. D'aquesta manera s'afirmen les normes simbòliques. L'autora descriu que en els inicis del psicoanàlisis era dogmàtic, inqüestionable i contrari al relativisme, al afirmar lleis universals eternes i atemporals. Així, critica les visions lacanianes¹ del gènere, ja que segons ella qüestionar-lo és lo correcte al veure'l canviant i temporal. Just després desconstrueix el discurs de Lévi-Strauss, que afirma que les úniques relacions possibles entre homes i dones són sexuals. Segons ella, aquesta idea relaciona el gènere amb la sexualitat heterosexual, la normativa, la hegemònica; la que estem predefinitos socialment a seguir. També afirma que per molt que canviés la realitat, els teòrics es mantenen al seu món, intransigents.

En resum, els teòrics, abans d'entendre el gènere com a construcció social, l'entenen com a simbòlic (no biològic, però present en totes les societats i per tant inqüestionable). En conseqüència, entenen que l'única sexualitat vàlida era la lligada a aquest gènere. El que Butler posa sobre la taula és com pot ser que, després de trencar aquesta visió de gènere com a dogma, havent canviat de paradigma, seguim concebant la sexualitat lligada a el sexe, l'heterosexual, com l'única vàlida. Torna a parlar de la llunyania entre la llei i la realitat, afirmant que la primera (el gènere) s'ha tornat fins i tot més rígida.

La esgrimista Ibtihaj Muhammad con su Barbie, la primera muñeca de Mattel que lleva hiyab (titular el País)

I llença un altre aforisme: “*si el gènere és una norma, no podem dir que és un model al qual els individus intenten assemblar-se*”. Afirmar que és una idealització abstracta, que no està lligada amb les regles i els casos que provoca a la realitat. En el llibre *El món de Sofia*, quan s'explica a la protagonista el món de les idees de Plató, utilitza els motlles de les galetes com a metàfora, quan hi poses la pasta (el motlle l'identifica com a idea) esperes que et surtin totes iguals, perfectes; però quan les treus del forn cap ho és, totes són diferents (la realitat és imperfecta). Així, el concepte de gènere del món de les idees no existirà mai a la realitat, i s'ha d'anar reinventant al necessitar mantenir-se “eternament” en el nostre imaginari. Aquests aspectes irrealistes que comporta es poden desmitificar, ja que no tenen validesa a la pràctica: els podem desconstruir, treure d'aquest ideal. És la Barbie un tòtem d'Occident?

Una altra màxima: “*la norma només persisteix com a norma en la mesura en què es representa en la pràctica social i es reidealitza i reinstrueix en i a través dels rituals socials diaris de la vida corporal*”. (p. 78) Conseqüentment, duent a terme aquestes pràctiques, es veuen divulgades, ja que es posen en la nostra aparença i conducta per imitació.

I hem arribat fins aquí sense haver definit encara quina és la funció de la norma, quin paper té dins la societat. En parlen dos pensadors: Michel Foucault, en el primer volum

¹ de Jacques Lacan, que el 1953 converteix *simbòlic* en un terme tècnic

d'*Història de la Sexualitat*, afirma que al segle XIX hi ha un canvi: el control social ja no és porta a terme a través de la llei ni la moral, sinó a través de la norma. Ja no es dona una explicació religiosa ni ètica de les coses, sinó científica. Es parla de casos arreu iguals, la biologia és el nou simbolisme inqüestionable. Per altra banda, el sociòleg François Ewald afirma que les lleis surten dels casos individuals, i no del revés. Per la seva banda, Butler diu “ningú neix amb un gènere: el gènere sempre és adquirit”. A més, considera que arreu hi ha formes de regular les persones: la llei d'adopcions per famílies homosexuals o lesbianes crea l'ideal a seguir per qui hi vulgui accedir: cal reunir unes característiques, com tenir parella estable. Passaria el mateix amb les lleis d'assetjament sexual de les dones per part dels homes: qui no reuneix els requisits és deseparat, per exemple, quan l'assetjament no és d'home a dona estrictament. Per tant, seria una llei que propiciaria altra vegada l'heteronormativitat. Cal apuntar que per Butler no és performatiu tan sols el gènere, el sexe també és un producte cultural. En aquest sentit, quan en una entrevista pregunten a Preciado “¿Los cromosomas XX y XY no significan nada?”, respon “son un modelo teórico que aparece en el siglo XX para intentar entender una estructura biológica, punto”. El cert és que els biòlegs assumeixen que en l'espècie humana les diferències entre el sexe femení i el masculí són considerablement menors que en la majoria de les altres espècies d'animals.

Margaret Mead, la primera dona antropòloga, d'Estats Units, va causar una forta controvèrsia a l'argumentar en el llibre *Sexo y temperamento en tres sociedades primitivas* (1935) que la relació home-masculí i dona-femenina (designat com a substantivació: l'afirmació de la identitat cultural com a natural) no té base científica. Afirma que “el material reunido sugiere que muchos, si no todos, de los rasgos de la personalidad que llamamos femeninos o masculinos se hallan tan débilmente unidos al sexo como lo está la vestimenta, las maneras y la forma del peinado que se asigna a cada sexo según la sociedad y la época. (...) No tiene sentido acudir a otros factores (la dieta, la raza o la selección natural) para explicar estas diferencias, de modo que nos vemos obligados a concluir que la naturaleza humana es increíblemente moldeable y se conforma de modos muy diferentes dependiendo de las condiciones culturales vigentes” (p. 260). Va estudiar els rols de gènere, l'infància, l'adolescència i la sexualitat en illes de Nova Guinea com Samoa.

Treu aquestes conclusions a partir de les tres societats del Pacífic següents: dels arapesh en treu que tant homes com dones s'ocupen de pujar els nens, i que ambdós es comporten d'una manera femenina (segons el nostre punt de vista) en el sexe. Tots dos sexes hi són coeducats per igual, amb valors pacífics, cuidadors i cooperatius (i no amb els valors agressius i d'independència que aquí i avui donem als nens, entenent que són les nenes les sociables). L'home arapesh ideal estaria casat amb una dona, i hi tindria una relació comprensiva i dolça (tothom seria *femení*). Per la seva banda, l'hostil societat mundugumor tenia individus independents i violents, despreocupats de l'educació dels menuts (tothom seria *masculí*). Cal remarcar que tant homes com dones serien similars: no hi ha una divisió de conductes i valors en homes ni dones en cap d'aquestes dues societats. Tanmateix, sí que hi ha tal divisió en la tercera societat que estudia: els tchambuli. El fet que resulta xocant és que “encontramos unas actitudes en relación al sexo que son precisamente el reverso de las que predominan en nuestra cultura:

allí la mujer es la que domina, ordena y es fría emocionalmente, mientras que el hombre se muestra sometido y dependiente". L'home és sensible i es dedica a la bellesa, i la dona es dedica a la producció. No obstant, el parentesc era patriarcal: l'herència es passava a través de l'home.

Veiem com hi ha dues societats absolutament igualitàries, i una amb una moral inversa a la nostra. Així, és banal relacionar els rols de gènere al sexe, ja que el que en una societat és un home, en una altra és una dona. El gènere no és, per tant, una Llei universal. Si investiguem, veurem com en l'antiga Grècia, els homes portaven el cabell escandalosament llarg, i els reis de la II-lustració tacons, perruques i maquillatge, per buscar bellesa. Els rols van variant, per tant, la identitat d'home, el què significa ser-ho, o varia també, o no prové d'aquí. Si acceptem que simplement va variant ens podem donar per satisfets en la hipòtesi del treball. Els Teòrics Queer saben que la identitat no ve dels rols, ja que ho neguen tot amb un nihilisme inqüestionable. Nosaltres pensem que no és així, hi ha d'haver alguna cosa dins nostre i no fora. Ara bé, els estudiosos s'han limitat a pensar que tot el que hi ha dins nostre és l'anatomia i fora la cultura, amb un inconscient que va a cavall d'aquests dos, sense parlar de l'instint.

Els LGBT, en general, creuen que no ho són per les experiències vitals, sinó que ho serien arreu: que ho són innatament, no ho han triat, acceptant la seva identitat (volem remarcar que els homosexuals, per tant, accepten una identitat pensada per la ciència mèdica). Com és que n'hi ha a Mauritània, on es lapiden públicament? D'acord que les identitats són creades, però d'on surt l'instint per seduir o ser seduït per algú del teu mateix sexe? O la voluntat de voler ser home per algú nascut en dona? Volem apuntar que la conclusió que volem treure en el treball és la de Friedrich Wilhelm Nietzsche: contemporàniament hem trencat amb la moral judeocristiana, que no ens deixava viure els nostres instints de manera natural. I aquests instints hi són, i hi seran sempre, els hem de viure amb vitalisme, despreocupant-nos de les explicacions racionals, de les ciències que no poden donar respostes. Sade, des d'un punt de vista profundament masclista, escrivia sobre la moral cristiana, i exaltava el que hi havia fora: no diferenciava entre el plaer heterosexual de l'homosexual, ni entre el plaer masculí del femení (amb matisos: seguia el plantejament masclista que la dona mai podria donar per satisfet el seu desig sexual).

El poder va creant una imatge distorsionada aprofitant-se dels nostres instints, fent que no veiem les desigualtats del sistema patriarcal. L'homosexual de la nit de Barcelona ha acceptat una identitat que forma part del sistema: mentre estigui satisfet amb el popper, cruising i saunes no es preguntarà per què, tot i que faci anys que s'interessa per adoptar, mai ho aconsegueix; per què el sistema està muntat per que no tingui accés a la reproducció, reservada a la Família. La persona transsexual ha hagut de passar per quiròfan per viure la vida que vol, una vida que li escau, que l'emplena d'il·lusió. Beauvoir defensa en la mateixa línia que la dona viril, que pot ser perfectament heterosexual, s'ha d'adaptar a la feminitat, arribant a estar obligada a ser mare en contra de la seva voluntat personal. Repeteix que la *dona de veritat* és una construcció artificial.

Però adonar-se de totes aquestes mentides que se'ns imposen i que hem d'acceptar en la identitat, de què serveix? D'on surt el concepte d'identitat de gènere? És, de fet, la

hipòtesi que busca tot aquest treball. Segons Robert Stoller, el primer en divorciar sexe i gènere, aquesta idea ve del plantejament del propi Freud. Aquest psicoanalista afirmava que un dels tres aspectes del desenvolupament psicosexual eren els *caràcters sexuals mentals*, que identificava com a masculins o femenins. Segons Stoller, des de que som criatures, ens anem integrant en el gènere i en el sexe, formant la nostra identitat. Aquesta idea, aquest sentiment, el traquem de tres llocs, de petits: primàriament, dels genitals, de la seva forma. Secundàriament, de la relació amb els pares, mares, germans i amics; i per últim un instint innat, segons l'autor *la força biològica*, que seria més forta que l'anterior. Durant el procés de socialització des d'infant a adult s'aniria aprenent i integrant (o no) les conductes de gènere assignades: les actituds, els gestos, etc. Parteix del principi de rebuig al que no et pertoca. Cal remarcar que, al fer-se gran, cada cop és més complex al qüestionar-se interiorment. El punt clau en l'acceptació d'aquesta identitat seria entre els dos anys i mig i els tres d'edat.

En aquesta línia, hi ha diverses teories per explicar la divisió sexual. Les podem classificar en les psicoanalítiques, on l'origen serien les figures parentals; en les de l'aprenentatge social, on l'origen serien els premis i càstigs de l'infància, dels estímuls; i en les cognitives, que defensen tota una socialització a partir de la diferència entre noi i noia, integrada ja quotidianament als quatre anys de vida.

Segons Freud, referent de les psicoanalítiques, es pot desenvolupar un sentiment masculí sense tenir genitals masculins. No obstant, aquest instint innat predominaria a la cultura: un nen que diu ser una nena té naturalesa de nena, té instint de nena, encara que se l'hagi criat com a nen. El seu plantejament deriva del punt de vista que el desenvolupament de la persona en els diferents àmbits de la vida és sinònim al desenvolupament sexual (els seus deixebles li discutiràn). Això s'explica en que la persona està dividida en tres: l'ego és la seva part conscient, que lluita amb el superego, la part que integra de la realitat exterior i la moral a través del principi de realitat. I la tercera part és l'allò, l'inconscient, l'instint, que racionalitza amb el principi de plaer. Per tant, la persona es desenvolupa en part de cara al plaer. Per tant, qui controli el plaer controla la persona. D'aquí el plantejament de Foucault, on es controla els cossos amb el dispositiu de la sexualitat. I d'aquí el de Despentès, on aquest control divisor de masculinitat i feminitat porta al feixisme. Això es du a terme, segons Preciado, a través de la indústria pornogràfica i farmacèutica.

Tornem a Freud. L'homosexualitat seria, com veurem en l'annex, un desenvolupament sexual irregular. Per ell, les conductes dissidents s'expliquen sempre a través de traumes en el desenvolupament sexual. Segons ell, algunes mares de transsexuals que va estudiar tenien depressió crònica, cap tenia relacions sexuals plaents ni freqüents amb el marit, no se sentien femenines, i a més s'havien mostrat masculines durant el període de lactància. La mare no sabia posar distància amb el nen, fruit de la depressió, i aquest sentiria un aferrament que el faria tornar femení durant el quart any de vida. He explicat tot això (encara hi ha més aberracions), que va sortir a la llum l'any 68, per remarcar les explicacions absurdes que s'han buscat des de la psicologia victoriana. No m'interessa seguir per aquesta línia.

En la segona classificació hi havia les teories d'aprenentatge social. El seu referent és Albert Bandura, un psicòleg de Canadà nascut el 1925. Les seves idees principals serien que en la socialització predominen uns referents. En les teories cognitives destaquen Piaget i Kohlberg. Al 1981 va sorgir també la teoria de l'esquema de gènere: tots hem apres uns conceptes en que classificar el món en masculí, femení i altres, tenint un autoconcepte de nosaltres en relació amb això.

Hi ha altres hipòtesis per explicar la divisió entre homes i dones més enllà dels discursos neuronals i genètics de la biologia. Es poden treure teories científiques que serveixin per totes les dones o tots els homes? Les humanitats creuen que no. Hellen Fischer afirma que es tracta d'un aprenentatge que hem integrat com a intrínsec després de milers de generacions. Els nens són més moguts per biologia, o els estimulem a ser-ho des de criatures? D'acord que a dins la panxa de la mare els nens es fan diferents de les nenes, però d'aquí en podria sortir que elles puguin portar vestit i ells no?

Weitzman i Long Laws al 1979 van demostrar que els pares responien diferent davant una nena que d'un nen: li dedicaven més atenció i més expressions emocionals, i li proporcionaven activitats que desenvolupaven la dependència i la passivitat. A ells se'ls donava més llibertat de moviments i se'ls deixava estar més sols, de manera que desenvolupaven la independència. Estudis més recents han descobert també que els pares solen utilitzar paraules més carregades emocionalment amb les nenes que amb els nens. Si observem aquestes investigacions podríem concloure clarament, que si busquem l'origen de la feminitat i la masculinitat tradicional, el trobaríem en la infància.

Reaccionem de forma diferent si és nen o si és nena “*pel que fa a l'estimulació del cos, als jocs moguts, a l'autonomia, a la tolerància al plor, a l'ordre, al tipus de joguines, a la preferència per unes games de colors, a l'expressió de sentiments...*”. Segons el doctor Milton Diamond, hi ha una diferència en la percepció visual, en el moviment, color, i forma en els nounats segons el sexe, i això explica la tendència dels nens, en els primers anys d'edat, encara que la cultura no hi intervingui, a, en els nens buscar joguines de més moviment i més estímulo visual i auditiu. A més, pares i adults tracten diferent al nadó; les diferències biològiques serien reforçades pels factors culturals, tot i que molts d'aquests estímuls diferenciats són molt subtils i molt inconscients, i per tant escapen de la nostra percepció. Legato, un expert en investigacions cerebrals, diu que “*des de que estem dins l'úter matern fins que exhaem l'últim sospir, rebem informació a través d'un cervell femení o masculí, amb una composició química, anatòmica, reg sanguini i metabolisme molt diferents segons si és un o l'altre*”.

Com a exemple, el d'una altra neurocientífica, Sandra Witelson, qui assenyala que en la recuperació després d'un infart cerebral, homes i dones es recuperen de manera diferent, amb diferents tempos; això ratifica que els seus cervells són diferents; a més el pes del cervell femení és un 15% menor, cosa que va suggerir en el passat la suposada inferioritat d'aquest sexe respecte el masculí. Actualment s'ha demostrat que el nombre de cèl·lules cerebrals de les dones estan agrupades més densament. Com no s'ha de posar a l'inconscient del nen la masculinitat si li regalem joguines de guerra des de petit? Malgrat tants estudis, cap ha aconseguit demostrar que l'intel·lecte d'una dona o d'un homosexual sigui menor, de la mateixa manera que no es pot demostrar que el d'un negre ho sigui: són divisions culturals, que reforcen algunes de biològiques.

Com deia Mayobre: “*para la conformación de la identidad [personal], sea masculina o femenina, están presentes, además, factores genéticos, estrategias de poder, elementos simbólicos, psicológicos, sociales, culturales, entre otros*” (Ambrosy, 2012). Per tant, molts aspectes del medi social i familiar influeixen en la persona més enllà de la genètica. Els Queer, en principi, només en tindrien en compte la meitat.

Avui en dia, si assistim en una classe de llengua catalana normativa, ens adonarem de la prohibició de l'article de gènere neutre *lo* per part de l'Institut d'Estudis Catalans (que els antics grecs ja tenien). A més a més, veiem com la roba unisex cada cop és menys present al mercat. En els mitjans sempre hi ha hagut sexualització. Tot això reafirma la il·lusió del gènere, que segons Butler necessita una reidealització constant per mantenir-se. Ens trobem en l'emergència constant dels individus marginats, que es reivindiquen com a normatius, tot i que no se'ls dóna veu.

Per passar als apartats següents, citarem Londa Schiebinger a *Unature's body*: “*sols les dones estan dotades de l'himen, que és guardià de la castedat, el vestibul del seu santuari*”; “*a més la barba diferencia els homes i les dones; la barba és símbol de l'honor masculí, de la força, de la saviesa, dels filòsofs i dels emperadors, i les dones no en poden tenir*”. El tenir una masculinitat i una feminitat sòlida és bàsic pel patriarcat, terme de Kate Millet del 1969. Cal dir que a la feminitat es lliga a allò negatiu, i a la masculinitat allò positiu, en general.

2.1.- MASCULINITAT/S

En els nostres països d'avui en dia les masculinitats estan en evolució. Ja fa unes dècades que es qüestiona el paper de l'home en la societat, i el tradicional ja no val en molts casos (molts no s'hi adapten). Així doncs, aquest apartat no s'ocuparà d'analitzar només el tradicional que tots coneixem, sinó que vol donar una visió dels canvis que s'estan aconseguint en la identitat d'home com a tal. A més, vol fer reflexionar en les diferents maneres de *ser* home, d'entendre la masculinitat en diferents representacions, maneres d'actuar; per concloure en la banalitat d'agrupar totes aquestes conductes sota un mateix nom. Evidentment, es parla dels homes com si fossin tots iguals i tots fessin el mateix dins la societat, sabem que no és així. Més endavant explicarem la teoria d'Ulrichs (del segle XIX), que dividia la societat en homes virils, homes efeminats i dones. Així, ser home viril és no ser efeminat, no ser dona, i sí ser viril com a tal.

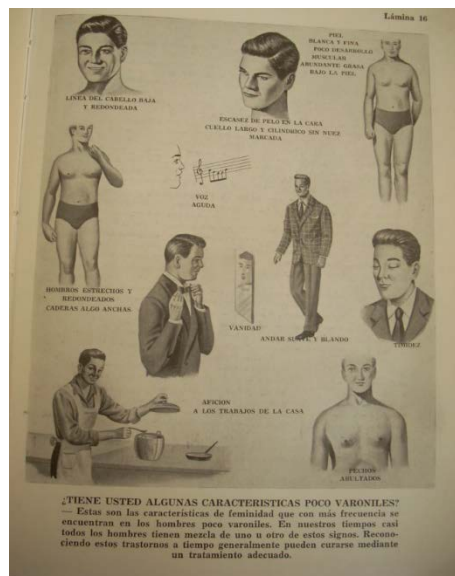

Fotograma de la pel·lícula “Allacciate le cinture”, del director Ferzan Ozpetek

Què és la masculinitat tradicional? Què hi influeix? La masculinitat és la negació de la feminitat. Ho afirma Matthew Gutmann dient “*ser homes com a tal contrasta explícitament per molts, si no per tots, amb no ser dones ni fer, dir, sentir i pensar com una dona*”. Per tant, és antimasculí sentir-se atret per un home, d'on surt el segon punt: és també la negació de l'homosexualitat. Hi van lligats una sèrie de rols, com la força, el

coratge, la resistència, l'empenta, etc. Podríem afirmar que les dones s'han obert més les portes en el món dels homes que a l'inrevés.

Tots i totes veiem el símbol ♂ cada cop que anem al lavabo en un restaurant. Si un símbol era aquella norma inqüestionable, què hem de demostrar per que ens deixin entrar al lavabo? – Preciada desenvolupa aquesta idea en un text molt interessant, en parlarem al seu apartat – Què representa aquest dibuix? Doncs bé, es tracta d'Ares, un déu de la mitologia grega que representava la violència depravada en la guerra, alçant l'espasa. Els homes ens hem de sentir representats per aquest símbol?

Gutmann, professor d'antropologia a la Universitat de Brown, afirma que els homes s'han tornat víctimes de la seva masculinitat. Aquest concepte ens porta a parlar de les problemàtiques que comporta la masculinitat hegemònica, que està relacionada amb el control i el poder: es tractava dels caps de casa. Aquests, eren els que hi portaven els diners i imposava disciplina als fills. Alguns, amb dificultat d'expressar emocions, s'allunyarien de les relacions amb aquests i la parella. Així hi ha pares distants, i tradicionalment es dona el paper de cuidar els nens a la mare. Més enllà, la violència faria baixar, segons alguns estudiosos, l'esperança de vida en els homes. Deixa a entendre que l'economia diu molt del gènere: els salaris de les dones solen ser més baixos que el dels homes, així que quan una parella té un fill, és la dona que abandona la vida laboral (total o parcialment) per mantenir els nens.

Veiem en el cartell de la dreta com s'erigia la masculinitat tradicional: en la negació de les "características poco varoniles", com la tímida, fer les feines de casa, ser vanitós per la pròpia bellesa, tenir la veu aguda, i donar un aspecte cuidat. Cal remarcar aquest punt de no ser tímid, ja que l'home tradicional era públic, i tenia èxit, que als EUA volia dir tenir diners. Havia de ser dur i conservador, era mal vist que fos transgressor.

Els beneficis de trencar aquesta masculinitat blanca autoritària serien uns pares més propers, l'entrada dels homes en el paper de cuidar, i més proximitat en les relacions socials i de parella. Per sortir d'aquesta masculinitat tancada hem d'arribar a la igualtat entre homes i dones en les relacions socials de les emocions, ser conscients del problema del *sistema afectiu* de Baker, Lynch i Lyons. Aquests dos últims, juntament amb Cantillon, defensen que el sistema educatiu hauria de garantir l'ensenyament del treball emocional pel que fa a l'amor, el cuidar i la solidaritat per desestabilitzar així el patriarcat.

Ara bé, la masculinitat predominant ja no és l'autoritària del segle XIX: segons varis pensadors, com Rotundo, a finals del segle als Estats Units es va començar a erosionar fruit del capitalisme comercial i la fe en l'individualisme i en que l'èxit masculí s'aconseguia pel talent i l'energia. A més, cap al 1930 els homes van deixar de ser la font

d'ingressos davant la necessitat d'incorporar la dona al mercat laboral: es va haver de replantejar el funcionament de la família, apropant el pare amb els nens. Ara bé, segons Teresa Requena-Pelegrí, el desenvolupament econòmic de després de la Segona Guerra Mundial va fer tornar al model tradicional, i les dones a casa. No va ser fins a la segona onada feminista, al 1970, que els homes estan tornant a ser uns pares propers, poc a poc, a més de qüestionar els rols de gènere i la divisió de les tasques per sexes. Aquest concepte de paternitat és clau dins la nova masculinitat hegemònica, i molts acadèmics tenen esperança en que no es torni enrere. És el Nou Pare, que segons estudis recents, per altra banda, no ha aconseguit el que es pretenia. Diuen que segueixen sent les mares les responsables d'organitzar la vida familiar, i que els pares no s'han compromès. És una de les moltes esperances de les reivindicacions dels setanta fracassades. Encara falta molta implicació en l'educació dels fills, la demostració d'empatia i afecte, fer les feines de casa i cuidar els qui ho necessiten. S'hi està avançant. Fa falta més que combatre la dominació, la falta d'implicació en les relacions i la figura d'autoritat: cal replantejar el seu paper. L'home no ha d'ajudar a casa, no ha només d'implicar-se externament, sinó ser protagonistes, ser els agents de tot això.

Per acabar de definir el marc teòric d'aquest apartat he utilitzat el llibre *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy* (2015). Matisa el què significa ser home, tot i que mai hi acaba d'aprofundir plenament. És un llibre que dóna una imatge distorsionada i banal de la masculinitat: parla com si els homes poguessin fer el que vulguin a dones i homosexuals, i aquests fossin dèbils. No es considera la psicologia diferencial entre persones, independentment del sexe, sinó que es veuen totes les dones com a iguals, i els homes també. Diguem això per remarcar que els estudis de gènere en general no han estat capaços fins ara de donar un punt de vista global, sembla com si els estudis seguissin amb una concepció antiquada. Aprofitem per comentar que no s'ha pogut redactar aquest apartat amb l'objectiu que es tenia (definir què significa ser home, què significa ser masculí) malgrat a la falta d'estudis clars en aquesta línia.

Per analitzar-lo, seguiré l'ordre dels articles. En el primer, Bob Pease afirma "*no crec que el fet que els homes heterosexuals canviïn la seva vida personal per equiparar-se amb les seves parelles femenines posi en perill (...) les estructures del patriarcat. No obstant, crec que els homes tenen la possibilitat d'acceptar o no el patriarcat o d'oposar's-hi de manera col·lectiva. Si s'hi oposen, semblaria necessari algun tipus de transformació de la subjectivitat masculina pel que fa a la dominació*". La majoria d'homes no voldria deixar els seus privilegis, perpetuant el patriarcat. Aquest catedràtic de Treball Social a la Universitat de Deakin a Austràlia afirma que el rebuig dels rols de gènere per part dels homes no seria prou per acabar amb el nostre sistema d'organització social desigual, sinó que s'hauria de canviar part de la identitat masculina, però argumenta que negar-la no és realista. Segons ell, els homes farien aquest pas en solidaritat amb les dones i homosexuals propers a ells (i parla com si aquests segons no fossin *homes*), i per ètica.

L'article segueix amb dissertacions sobre com aconseguir obrir una escletxa en la masculinitat, que considera que té el poder sobre allò femení. Assegura que s'ha de fer a través de les emocions que sortirien al qüestionar aquestes creences assumides

inconscientment, emocions com ràbia i por al canvi i a perdre la pròpia identitat (és la *pedagogia de la incomoditat* de Boler, 1999). Això s'aconseguiria amb uns tallers inspirats en els que es van fer per fer conscienciar sobre el racisme. Tanmateix, proposa altres línies d'actuació. Cita a Thompson, que al 1992 deia que quan els homes neguen els seus propis sentiments i dolor, no són capaços de reconèixer el sofriment dels altres ni els seus propis privilegis. Reprimir-se'ls, quedar-se'ls a dins per ells els portaria a l'agressivitat, tal com deia Donovan al 2007. Aquesta idea es veuria combinada amb el discurs hormonal de la testosterona per la ciència. Diu “*hi haurà, sens dubte, crítics radicals que considerin que el qüestionar des de dintre els privilegis masculins és propi del neoliberalisme (...). Algunes crítiques feministes dubten que els homes es comprometin voluntàriament a fer-ho*”. I afegeix “*és poc provable que algú educat en una societat patriarcal, racista, elitista, heterosexista i capacitista arribi a eliminar per complet unes actituds i costums opressius*”. Veiem el paral·lelisme entre l'homofòbia i el racisme: un grup hegemònic es manté pur per la negació de la diferència. Ja hem eliminat del nostre ideari el concepte *raça*: farem el mateix amb el d'*orientació sexual*? Resulta curiós l'eslògan de Ruth Escobar, una diputada feminista al Brasil: “*que las mujeres puedan vivir su femeneidad, los negros su negritud, los homosexuales su deseo*”. Parla de la banalitat dels atributs que ens assignem.

Precisament la conscienciació de les desigualtats per part del feminisme ha influenciat en la identitat contemporània d'home en profeminista segons Michael Flood, professor a la Universitat de Wollongong. Això seria degut, en part, pel rebuig a la violència masclista (encara molt present). Varis estudis evidencien que com més forta sigui la diferència entre homes i dones, més violència hi haurà. Per exemple, la segregació en escoles dels nens i nenes en diferents institucions hauria reforçat els rols. Expressions com *res de mariconades* o *ser dur com un roure* són encara presents, tot i que ens les estem replantejant. L'home ideal seria fort, valent, comprensiu, viatger i aventurer, amb les coses clares (ha de saber el que vol i lluitar per aconseguir-ho), autònom, racional, llest, amb preguntes i curiositat, treballador, que s'esforci per les coses, etc. L'home modern està aprenent a cuidar i deixar-se cuidar, a preocupar-se per l'educació emocional. Està deixant el rol individualista per assolir un paper sociable. Tradicionalment també és un home heroic, que ajuda els altres quotidianament de manera indirecta: no els cuida, fa que puguin viure millor, els salva dels perills.

Hi ha dones bomberes, però són poques. Imaginem-nos-en una: seria prima? Seria aventurera? Seria mare? Seria casada? Seria independent? Seria femenina? Seria discriminada? Seria feliç? Ens hem de preguntar per què n'hi ha poques: és que una dona no pot ser més forta que un home, o que una dona no pot ser més valenta que un home? És quelcom de físic o de moral? Lamentem comunicar que el lector té en ment un estereotip.

Hem de parlar de l'atribut a la masculinitat tradicional de la racionalitat: si és l'home el que té preguntes, i la dona l'emocional, que és emportada pels sentiments i no pel pensament, com és que a dia d'avui hi ha més dones que homes a les universitats espanyoles? Traslladem-nos al *Congreso de los Diputados*, una altra institució. Els

polítics són uns intel·lectuals ja des dels temps de Parmènides, per tant seria tradicionalment un paper masculí. En la integració de la dona en la política (que encara està agafant embranzida) es considerava des del feminisme de la diferència que una dona podia aportar coses que un home no, i no es buscava que la dona s'equiparés en comportament a l'home. Només cal fixar-nos en la situació actual d'Inés Arrimadas, cap de l'oposició al Parlament, ridiculitzada pel programa televisiu Polònia per ocupar un lloc masculí des de la feminitat. Se la caricatura amb una actitud seductora (recordem la concepció masclista que la dona tenia un desig sexual infinit). La intel·lectualitat ha entrat en la feminitat, com ho ha fet també l'agressivitat. No és mal vist que una dona faci esports de risc, ni que es baralli amb una altra dona, o amb un home, quan tradicionalment això eren aberracions.

En conclusió, veiem com es van barrejant els rols dels homes i de les dones segons les circumstàncies. Cal remarcar que l'adopció dels rols masculins no fan que la dona deixi de ser considerada com a tal. Cal afegir que, segons el Mundo, la universitat que té més dones com a professores el 2017 és la de Burgos, amb només un 33'33%. En l'UPC, dels 227 catedràtics, 19 són dones (un 8'37%). A la UPF són un 18,75%, a la UB un 19,68%, a la UAB un 24,71% i a la URV 28,87%.

No podem obviar parlar del paper simbòlic del penis. Segons Arthur Goldberg, quan a la Casa Blanca es va preguntar al president d'Estats Units durant la guerra al Vietnam, Lyndon Johnson, per què hi lluitaven, ell es va abaixar els pantalons i va cridar "Per això!", referint-se al seu penis, al que anomenava Jumbo. No es pot negar que forma part de l'ideari de masculinitat, i la pornografia convencional li dóna el paper principal. La mida té un paper eròtic i polític; David Leverenz fa una metàfora amb les altes torres dels homes de negocis (per exemple la torre Trump). Com que la masculinitat domina tradicionalment, és més menyspreat un home efeminat que una dona masculina. Això es reflecteix en la figura dels eunucs, que segons la RAE és 1) un home castrat, 2) un home poc viril, efeminat, 3) un home castrat que cuostodia dones o 4) un home que antigament era important a la cort, fins i tot el *preferit* del rei. Veiem la suposada depravació d'aquests individus masculins sense penis: n'és un exemple de la tercera accepció en el personatge *Cotorrita* de Pío Baroja, que segresta dones fent-se'n passar i les obliga a prostituir-se. La obra dóna la imatge que un home sense penis tendeix a convertir-se en un criminal amoral.

Ja al 1611 Sebastián de Covarrubias publica a Tesoro "*El hombre afeminado que se inclina a hacer cosas de muger, que llaman por otro nombre marimaricas; como al contrario dezimos marimacho la muger que tiene desembolturas de hombre*".

Acabem amb la lletra d'una cançó que ens sorprèn per la seva actualitat:

Shakira i Nicky Jam, *Perro Fiel* (2017)

*Yo no pido nada extraordinario
Solo un hombre de verdad
Que se tire por mí al barro
Que cambie las bombillas o hasta
que me lave el carro
Quiero un tipo atento y cariñoso
Pero que no sea muy celoso
Que en la calle sea un príncipe
Pero que en mi cama sea salvaje y
peligroso*

(rol de gènere) i t'han d'agradar els homes (orientació sexual). Però, tot això què ens diu de què significa ser dona?

Hem de considerar que en una societat de les estudiades per Mead l'home era el femení, el sensible, que es cuidava de l'art i la bellesa corporal. En la nostra societat també tenim aquesta figura, relacionada amb l'identitat gay. No obstant, en la cultura de Mead era una figura heterosexual. És una realitat que l'home modern cada cop es pot cuidar més, té una autoestima amb un dels pilars amb l'atractiu, i que té les portes obertes a la sensibilitat. No obstant, no ha entrat en la manera de performar femenina: no es pot vestir *de dona*, és socialment altament estigmatitzat. No pot portar massa escot, ni determinats colors, ni tacons ni maquillatge: la dona pot fer el que vulgui en aquest sentit. Per això potser tenen i han tingut tant pes en els homes els locals de subversió de la norma corporal, els llocs de travestisme i les disfresses femenines de carnaval.

En la època de la segona onada feminista, no es va buscar una desidentificació entre homes i dones, sinó que es van reafirmar noves concepcions del què era ser dona. La veu cantant es va donar a dones blanques heterosexuales de classe mitja. El mateix va passar amb les lluites i manifestacions dels drets d'homes homosexuals: els que demanaven el matrimoni eren blancs, i de nivell cultural i poder adquisitiu alt.

En conclusió, com deia Ianire Estébanez “*si el lobo feroz y la princesa nunca fueron felices juntos ¿por qué reproduce nuestra sociedad un atractivo masculino asociado a la agresividad? ¿Es el amor posesivo, celoso, inevitable, agresivo, pasional, de amo y esclava... o podemos inventar nuestras formas de relacionarnos más próximas al buen trato entre iguales? Conoceremos y debatiremos sobre intervenciones y estrategias para trabajar desde el buen trato, el análisis crítico de los estereotipos y mensajes culturales y el empoderamiento de las chicas jóvenes.*”

2.3.- SEXUALITAT NORMATIVA

Lo personal es político

Sentència feminista de Kate Millet

Boda hindú

He elegit una fotografia d'una cultura forània per recordar que institucions com el matrimoni i la família es troben a tots els països del món. Quina relació té això amb l'heteronormativitat? És evident. Arreu el matrimoni és, tradicionalment, entre home i dona. L'objectiu d'aquest apartat és donar una imatge crítica de les etiquetes homosexual o lesbiana enfront l'heterosexual.

Abans de res, cal citar Monique Wittig, una altra precedent a la Teoria Queer, concretament en el llibre *El pensamiento heterosexual y otros ensayos* (Egalés, 2006, p.67):

Pero, ¿qué es entonces la heterosexualidad? Como palabra, no existía antes de que se hablara de homosexualidad a comienzos del siglo XX. No ha existido más que como contrapartida. La heterosexualidad se caía por su propio peso. Los juristas no la llamarían una institución, o por decirlo de otro modo, la heterosexualidad en cuanto institución no tiene existencia jurídica. (La legislación sobre el matrimonio en Francia ni siquiera menciona que los contrayentes deben ser de sexos diferentes.) Los antropólogos, los etnólogos, los sociólogos la perciben quizás como una institución, pero una institución de la que no se habla, de la que no se escribe.

Per Wittig, l'heterosexualitat era un règim polític capitalista, destinat a la reproducció de la vida a través de sotmetre la dona. No hi ha homes i dones, hi ha heteros i homosexuals: la lesbiana no és una dona perquè no pot aportar fills. Per Butler, el matrimoni és una Institució normativa, i el que hi passa a fora (com la prostitució) només fa que legitimitzar-ho, creant una cultura hipòcrita en el amor. Per tant, s'ha d'acabar amb el matrimoni, que no és natural en l'humà. A més, la sexualitat normativa és l'heterosexual, però no existeix una identitat heterosexual com a tal; és simplement el no tenir relacions amb persones del mateix sexe. Aquest és el paradigma dels setanta. No obstant, anem a veure el discurs de la religió cristiana. L'Episcopat lletinoamericà afirma al "Documento de Aparecida" (paràgraf 40):

Entre los presupuestos que debilitan y menoscaban la vida familiar encontramos la ideología de género, según la cual cada uno puede escoger su orientación sexual, sin tomar en cuenta las Diferencias dadas por la naturaleza humana. Esto ha provocado modificaciones legales que hieren gravemente la dignidad del matrimonio, el respeto al derecho a la vida y la identidad de la familia (2008: 56).

El lector es preguntarà per què es parlarà ara d'homosexualitat. Respondré amb la pregunta que llença Jonathan Katz el 1995 "*¿No es, de hecho, el discurso de los médicos sobre el homosexual y el pervertido [del siglo XIX] una manera indirecta de hablar sobre el heterosexual?*". Hi ha qui afirma que la heterosexualitat masculina s'afirma com a contraposició a l'homosexualitat, a allò femení, i a l'acceptació de les conductes virils. Zubiaur afirma que cap societat coneguda mai i enlloc no havia ideat el concepte d'heterosexual per la majoria d'adults, i que això sí que és un canvi de paradigma. Andrea García Becerra, professora a la Universitat Javeriana a Bogotà, es pregunta "*¿Por qué si a una mujer le atrae un hombre tendría que definirse como heterosexual? ¿O si a una mujer le gusta alguien de su mismo sexo tendría que calificarse como lesbiana?*". Qui l'obliga? Ens ho respon Lauretis:

El género, como la sexualidad, no es una propiedad de los cuerpos o algo que existe originariamente en los seres humanos, sino que es el conjunto de los efectos producidos en cuerpos, comportamientos y relaciones sociales, debido al despliegue de una completa tecnología política.

La tecnologia política és la representació del poder al cos. Per tant, la sexualitat no és un atribut del cos de la natura que no s'educa, sinó una acció de la cultura que s'apren irracionalment, com vestir-se. Cal dir que podem complir les expectatives socials o no lliurement. Però a Becerra l'obligaria la cultura a identificar-se com a lesbiana, tot i que no sigui un fet biològic.

Com deia Mary Douglas al llibre *Símbolos Naturales* (1978): “*Cuanto más valor conceda un grupo a las restricciones sociales, mayor valor asignará también a los símbolos relativos al control corporal*”. Com més valor es doni a que la dona s'ha de quedar a casa (sota el matrimoni o el pare), més es diferenciarà el vestuari i conducta de l'home amb la dona. Com més important sigui ser heterosexual, més rígides i menyspreades seran les identitats homosexuals. Recordem la multitud de països que mantenen la pena de mort o càstigs inquisitius pels individus que burlin la Llei heterosexual. Afirmava que “*tot sistema classificatori genera les seves pròpies anomalies, que només ho són en el marc d'aquest sistema d'interpretació*”. Els homosexuals actuals han entrat a formar part del sistema. Defensava que el qui trenca la norma és considerat malvat per fer-ho i per incitar els altres a seguir-lo. Aquesta antropòloga analitza també el ritualista com *el que executa una sèrie de gestos externs que suposen la adhesió a una sèrie determinada de valors, però que internament els rebutja*. Podem fer un símil amb l'acceptació de les identitats socials de gènere i sexualitat, quan sovint es mantenen altres actituds en l'àmbit privat. Segons Evelyn Blackwood, el *lesbianisme* no és tan sols una pràctica en el context del patriarcat: una manera de trencar amb ell, ja que en altres cultures formava part de l'estructura social. Pels Queer, l'heterosexualitat obligatòria és política, per Adrienne Rich és patriarcal. Com deia Catherine McKinnon, de la vessant lesbiana del feminisme:

La sexualidad no se limita a lo que se hace por placer en la cama o como arco reproductivo (...). Se concibe como un fenómeno social mucho más amplio, nada menos que como la dinámica del sexo entendido como jerarquía social, y su placer es la experiencia del poder en su forma con género.

Què ha de fer una dona per esdevenir lesbiana? Meri Torras es pregunta quants cops ha de mantenir contacte genital amb una altra dona per ser-ne considerada. El fet que una lesbiana adopti aquesta categoria com a quelcom social, a més de personal, converteix les identitats LGTB en polítiques, ja que es modifica la conducta de determinats individus en massa. A més, en l'adolescència les persones es poden sentir *lesbianes* o *gays* sent verges. Què significa ser lesbiana aleshores més enllà de ser dona i tenir sexe amb dones? Faderman considera que és quelcom emocional més que sexual. Torras aprofundeix en la puresa lesbiana, l'homonormativitat: si es té un contacte sexual amb un home sent lesbiana, es perd aquesta identitat? Hem creat identitats paral·leles a l'hetero tradicional per mantenir el sistema, fent que no siguin una sortida. Rich, als setanta, cridava totes les dones a esdevenir lesbianes, un espai antipatriarcal. Reflecteix un essencialisme: quina diferència hi ha entre ser dona i ser lesbiana? Totes les lesbianes són dones? Ambdós identitats s'integrarien en la persona.

A nosaltres ens agradaria afegir que creguem que cal arribar a una conducta per poder ser considerat gay/lesbiana com a tal. Si som una dona femenina, encara es pensarà que és

quelcom passatger i que acabarem casada i amb fills. És la concepció tradicional que cal deconstruir dins nostre. Per aquesta línia van els estudis de la masculinitat en la dona de Judith Halberstam, que no hem tractat.

Del *Diccionario de uso del español* de María Moliner, publicat el 1966, que reflecteix la situació sociolingüística de l'època, n'extraguem que no hi podem trobar el mot heterosexual ni lesbiana amb el sentit que tenen avui en dia: es considerava que l'heterosexualitat era indubtable. En parla María Milagros Rivera Garretas, que defensava que pel patriarcat era principal que les dones se subordinessin a l'heterosexualitat obligatòria (que el preservaria amb la família a l'obligar la dona a conviure amb l'home, preservant una masculinitat i una feminitat) i al contracte sexual (les relacions amb l'home al llit eren per Kate Millet polítiques). Així que anem a parlar del patriarcat.

Per Shulamit Firestone, les dones són oprimides per la seva capacitat reproductiva. Seria com una opressió per protegir. Per algunes corrents del feminisme, aquesta capacitat estaria dominada per tota una xarxa social. Hi ha per Christine Delphy una "*relación de producción entre marido y mujer en la familia nuclear moderna*": l'home produiria pel mercat, i la dona per la llar, sent invisible i no remunerada. Si llegim sobre les teories

poscoloniales, ens adonarem de com els colons espanyols van portar a Amèrica l'opressió a la dona amb les Lleis de Partides i l'església cristiana, que es va consolidar amb les constitucions de les independències dels segles XIX amb lleis pròpies.

Com a conclusió, recordaré una escena quotidiana. Quan hi ha molts homes junts i hi ha a prop una dona femenina atractiva, tots s'exciten. És el desig, l'instint, canalitzat pel poder? O és natural i biològic?

2.4.- PROPAGACIÓ I MANTENIMENT

"La pluma heterosexual es rascarte las pelotas en público"

Las Juanettes

Cal dir que la legislació dels nostres països és molt igualitària: vol aconseguir una equitat entre homes i dones i evitar les discriminacions cap als sectors baixos de la jerarquia patriarcal. Homes i dones tenen els mateixos drets. Ana de Miguel Álvarez, professora a la Universidad Rey Juan Carlos de Madrid, és una filòsofa feminista que parla del neoliberalisme sexual a través de l'indústria del sexe. Aquesta pensadora afirma que la nostra societat és masculista pel simple fet d'educar nens i nenes de manera diferent, repartint les tasques de manera desigual sense tenir en compte el reconeixement que tenen.

Un dels camps de propagació són les escoles i instituts pels més menuts. En teoria, l'educació és a Espanya coeducativa: a la pràctica aquesta idea decau. Nens i nenes van en general als mateixos centres, però són estimulats de maneres diferents per mestres i companys: al preguntar què volen ser de grans, tant els primers com els segons

reprimeixen respostes incorrectes. En la família s'aprenen molts dels rols, i dels amics altra part. No obstant, hi ha formes de control de masses, que tractarem tot seguit.

2.4.1.- A partir de Beatriz/Paul Preciado

Aquest pensador nascut a Burgos el 1970, deixeble d'Ágnes Heller i Jacques Derrida, és un referent en la filosofia de gènere i estudis Queer. Té un pensament trencador, i molt interessant. Parla de la industrialització del sexe, i per ell la moral cristiana és el discurs farmacopornogràfic. Aquest és la seva teoria filosòfica, que afirma que la recerca de plaer és l'objectiu de la producció i el valor de canvi al mercat, havent passat el capitalisme industrial.

Beatriz Preciado

Parlem en masculí ja que no s'identifica com a dona, sinó com a transgènere. Destaca que va escriure el llibre *Testo Yonqui* narrant la seva experiència de gairebé un any amb la testosterona, quan la seva anatomia era femenina (afirma "*la testosterona te pone a mil. Si fuera libre, sería el viagra para mujeres*"), i el *Manifiesto contrasexual*. No té pèls a la llengua, el que l'ha portat a ocupar una càtedra d'Història política del cos i teoria del gènere a la Universitat de Paris VIII. També va estar a la direcció del MACBA (però se'l va fer fora per una exposició mal vista), ha publicat vàris articles, va ser portada d'una revista trans d'EUA i va tenir una relació amb Virgine Despentes. Considera que no té ni nació ni Déu, i diu que estem subordinats en la família i la raça. Critica la situació global d'un consum aberrant, la producció de desigualtats, l'excessiva normalització, la sobrevigilància i la cultura de la guerra.

Per entendre'l, cal dir que va tenir una infància molt difícil: tenia una malformació de mandíbula (es va operar als 18, sentint un canvi d'identitat al veure's normalitzada), i sempre va ser marginada en una escola de monges a Burgos, del què no s'arrepenteix. Anava a una petita classe amb nens amb problemes. Volia ser home, fins i tot va estalviar d'adolescent per operar-se. Deia que de petit no tenia referents: és algú fet a ell mateix.

Afirma "*lo más duro para mí es ver cómo la gente se deja reprimir*". Per ella, el sistema educatiu, l'institució jurídica, l'indústria cultural, etc. s'han ocupat de donar un punt de vista hegemònic de la divisió tancada masculí/femení, fent del que hi ha més enllà un sector marginal. Parla d'una "hiperidentitat", la normalització sexual, que causa marginació. Defensa "*la sexualidad es como las lenguas. Todos podemos aprender varias*". Diu que tots podem aprendre les pràctiques del masoquisme. La sexualitat és fluida i no estable, ja que si ho fos no necessitariem tanta regulació legal i cultural per mantenir-la, provinent del poder. Se'ns regula en el DNI, amb els noms d'home o dona, com si ho haguéssim de ser tota la vida, com es feia a Grècia quan s'hi posava la religió ortodoxa. Deia Deleuze "*el nombre propio no designa un individuo: al contrario, un individuo sólo adquiere su verdadero nombre propio cuando se abre a las multiplicidades que lo atraviesan totalmente, tras el más severo ejercicio de despersonalización*". Si ens considerem homes/dones o heterossexuals/homossexuals ens estem tancant un ampli ventall de possibilitats que tindríem si fossim andrògins sense identitat sexual, ja que controlen el nostre plaer. Parla de biohomes o de biodones: una dona és un cos sexualitzat socialment.

Precisament, el Testo Yonqui és una Bíblia en aquesta línia: on estàn les fronteres entre home i dona? Si l'atribut del sexe femení és no tenir testosterona, a l'administrar-ne es deixa de ser-ho? Afirmar que quan ella se'n aplica en gel, sent més força física, més gana, més desig sexual, més excitació genital, més ganes de caminar, més múscul i menys grasa. Exposa que s'ha de treure el pèl de la cara, antifemení. Conseqüentment la gent li pregunta si és home o dona, qüestió que el/la fa sentir reconfortat/ada. És part de la sexualitat trans; com deia Itziar Ziga “*nosotros follamos más y mejor. Follamos fuera de vuestras restricciones normativas y eso es un placer que nunca conoceréis*”.

Defensa l'ús d'aquestes hormones per combatre els sexes justificant-ho amb que són menys químics que els que utilitzen les dones en la píldora anticonceptiva. Remarca profundament que aquesta píldora feminitza les dones al portar estrògens, i que va ser creada financada pels sectors més carques, més racistes, per reduir la natalitat dels negres a Estats Units. Per tant, a l'alterar els cicles naturals de la dona en la menstruació estem creant una feminitat artificial, transexual. Per ella, aquesta píldora va lligada a la pornografia (destinada als homes): la sexualitat no és reproductiva, sinó que busca plaer. Aquest fet genera, per ella, capital per mantenir el capitalisme: la píldora és la substància més venuda, i la pornografia genera beneficis bilionaris.

Durant els setanta i vuitanta va caure en picat la natalitat i fertilitat a Occident. El control de la natalitat sempre ha estat un factor influent en el gènere del que s'ha encarregat l'església catòlica. Ara està relacionat amb el capitalisme. Aquest règim farmacopornogràfic se sosté a base d'un sobreconsum i una sobreaddició que esgota els recursos del planeta. De fet, aquesta destrucció seria per ella un objectiu del sistema, com la producció, en indústries com la del sexe. Aquest règim recorda a la novel·la d'Aldous Huxley *Un mundo feliz*, on un Estat totalitari controlava la població mitjançant el plaer, tan sexual amb la revolució sexual obligada com a través de les drogues, atacant l'intel·ligència per laboratori. Com a filòsofa recorda que Sedwick deia que la revolució és una manera de sortir de la depressió política. I en la línia de *lo personal es político*, per fer revolucions hem d'atacar lo personal.

Diu que masculinitat i feminitat creen violència (concepte de Butler), i diu “*si cambiáramos los modos de educación en la infancia, quizá modificaríamos lo que llamamos violencia de género*”. La seva solució és ensenyar l'agressivitat també a les nenes, que es veurien indefenses en aquest rol passiu que se'ls assigna. Pel cantó dels homes, li sorprèn per què no es parin en conjunt a atacar la masculinitat, que segons ella està en crisi, ja que el cos de l'home és objecte de la producció del mercat.

Cualquier usuario de Internet que posee un cuerpo, un ordenador, una cámara de vídeo o una webcam, una conexión de Internet y una cuenta bancaria puede crear su propia página porno y acceder al mercado de la industria del sexo (Preciado 2008b: s.p)

Comencem a parlar ara dels seus plantejaments sobre la industrialització de la sexualitat. El dildo seria irreal: no representa un penis, sinó una nova realitat inventada. És una pròtesis (terme que utilitza per representar lo monstruós, lo grotesc, lo no reproductiu. Fa un símil entre el consolador i l'anús: no són reproductius), com ho són els lavabos: creen,

representen materialment idees del nostre imaginari que no són certes. Parla del pornopoder. De fet, té un llibre en aquesta línia, *Pornotopía* (2010), on analitza la construcció del model de sexualitat Playboy durant la Guerra Freda. Com amb el dildo, integrem pràctiques artificials sexuals en la vida quotidiana.

Com deia Guy Debord el 2002 “toda la vida de las sociedades en las cuales reinan las condiciones modernas de producción se anuncia como una inmensa acumulación de espectáculos”, com és la performativitat. Segons Paula Sibilia, que es barreja lo públic i lo privat l’augmenta. Per tant, la pornografia té aquest paper: s’intercanvien realitats les unes a les altres: el porno amateur integra a la xarxa pràctiques quotidianes, i el professional n’integra d’ideades pel poder a la vida personal. Influeix en la moral, com en la concepció del sexe anal. Per Preciado, la gran aportació del porno és la Garganta Profunda (Deepthroat) l’any 1972:

Una de las primeras películas porno comercializadas de manera legal, Deepthroat se convertiría en una de las películas más vistas de todos los tiempos, lo que implicó un éxito comercial con beneficios de más de seiscientos millones de dólares.

Actualment, el porno genera 13 bilions de dòlars cada any. Per la pensadora, “*los portales porno siguen estando en su mayoría bajo el dominio de multinacionales (Playboy, Hotvideo, Dorcel, Hustler), el mercado emergente del porno en Internet surge de los portales amateurs*”. No obstant, el porno es basaria en l’heterosexual i de valors patriarcals: la dona és un objecte, i l’homosexual no busca res més a la vida que el plaer. Tanmateix forma part de la revolució sexual. La sociòloga Marie Hélène Bourcier fa un anàlisi crític i actual a la pornografia molt complet.

Preciado critica Butler, dient que “se basa exclusivamente en el análisis de las performances de la feminidad, y se apoya todavía en el discurso psicoanalítico que concebía la feminidad como mascarada y la masculinidad como algo natural”. La feminidad como mascarada és la teoria psicoanalítica de Joan Rivière, on la dona que vol progressar acadèmicament segueix sent femenina (i es cuida de la llar, etc.), el que li produeix fortes contradiccions identitàries de gènere, exagerant una feminitat per negar un lesbianisme que reprimia, seduïnt molts homes per compensar els seus atreviments de progrés. Per Preciado, cal que lo Queer es desempallegui definitivament del psicoanàlisi, que és masclista i està antiquat després dels moviments dels 60, donant respostes des de l’amor, el plaer i la sexualitat.

Finalment i per acabar, hem de parlar del seu text sobre els lavabos (*Basura y género. Mear/Cagar. Masculino/Femenino*), ja que amb aquests fa una metàfora social. Els identifica com “cabines de vigilància del gènere”, ja que els dibuixos i símbols de l’entrada evaluen l’adequació i coherència dels individus respecte un ideal de gènere. “Una ley no escrita autoriza a las visitantes casuales del retrete a inspeccionar el género de cada nuevo cuerpo que decide cruzar el umbral”. Amb aquesta expressió es refereix al que subverteix els límits de la norma. Aquest mecanisme faria fora, a través de l’autoritat, el qui no encaixés.

El urinario, como una protuberancia arquitectónica que crece desde la pared y se ajusta al cuerpo, actúa como una prótesis de la masculinidad facilitando la postura

vertical para mear sin recibir salpicaduras. Mear de pie públicamente es una de las performances constitutivas de la masculinidad heterosexual moderna. De este modo, el discreto urinario no es tanto un instrumento de higiene como una tecnología de género que participa a la producción de la masculinidad en el espacio público. Por ello, los urinarios no están enclaustrados en cabinas opacas, sino en espacios abiertos a la mirada colectiva, puesto que mear-de-pie-entre-tíos es una actividad cultural que genera vínculos de sociabilidad compartidos por todos aquellos, que al hacerlo públicamente, son reconocidos como hombres.

Veiem com el lavabo de la dona representa l'àmbit privat femení, tancat (a dones no normatives), domèstic: tot passa assentades en l'intimitat, en cabines tancades. En canvi, en el d'home l'actuació és pública, masculina, professional i social; oberta a l'erotisme. No obstant, lo anal, el cagar, lo femení, lo gay es fa en privat i assentat. Els vàters són pròtesis del gènere.

No vamos a mear sino a reafirmar los códigos de la masculinidad y la feminidad en el espacio público. Por eso, escapar al régimen de género de los baños públicos es desafiar la segregación sexual que la moderna arquitectura urinaria nos impone desde hace al menos dos siglos: público/privado, visible/invisible, decente/obsceno, hombre/mujer, pene/vagina, de-pie/sentado, ocupado/libre...

2.4.2.- Homofòbia

*"Me van a dar a mí un ramo de flores,
que no me cabe por el culo ni el bigote de una gamba"*

Luís Aragonés, exseleccionador de la lliga espanyola de futbol

Com no podem obviar, una altra manera de preservar una norma és a través de la intransigència amb el/la qui la subverteix. Per començar aquest trist apartat d'una manera animada, hem citat l'exseleccionador de la lliga espanyola de futbol rebutjant un ram de flors a Alemanya el 8 de juny de 2006, considerant-lo un atribut a la feminitat, per a *maricons*. El mateix home va causar un escàndol mundial quan es va filtrar que va dir "negro de mierda" a Thierry Henry, un jugador de futbol negre, en un entrenament.

En aquest apartat m'agradaria fer reflexionar si la nostra cultura és homòfoba en sí mateixa: ens organitzem segons el patriarcat, i una de les seves conseqüències podria ser aquesta. A més, aquest patriarcat és un mecanisme que necessita l'homofòbia, un engranatge a base d'insults i agressions. Com més important sigui mantenir l'hegemonia, més s'haurà d'insultar (o exterminar) la diferència. A Irak es persegueix, tortura i executa els homosexuals des del 2009 segons el Human Rights Watch. A més, la pena de mort és present encara en vuit països. Hem de ser conscients que els drets que s'han aconseguit poden desaparèixer molt més ràpidament del que van aparèixer.

Un estudi sobre la homofòbia, i la transfòbia en l'àmbit educatiu del 2008, assegura que 2 de cada 3 adolescents considera que lesbianes i gays reben un tracte injust dins el seu centre educatiu. I 1 de cada 3 joves que pateixen assetjament homòfob a l'escola, no ho explica a ningú. I un 40% del joves diuen sentir-se "incomodes" respecte a les persones transexuals. Més enllà de les actuals humiliacions i discriminacions laborals i estructurals, no podem oblidar que fins als anys vuitanta es va utilitzar al nostre país teràpies per curar

la perversió homosexual com l'aplicació de descàrregues elèctriques o de químics com l'apomorfina i l'emetina, que no van causar més que danys físics i psicològics. Fins al punt del que narra Armand de Fluvià en una carta per Robert Roth, un activista gay nordamericà, a finals del 1973: *“en España somos ilegales y peligrosos sociales. Si la policía llegara a saber a lo que me dedico, me mandarían a la cárcel de Huelva y me harían la terapia de la aversión para ‘curarme’ y arruinarían mi vida en todos los aspectos y, además, se perdería toda la labor en pro de la liberación sexual y que tantos esfuerzos me cuesta”*. Hi ha, de fet, diverses formes de càstig social als transgressors del gènere segons Butler: la correcció quirúrgica als intersexuals, la patologització psiquiàtrica i criminalització, i la violència amb l'assetjament i discriminació laboral. La primera els podria causar traumes, mutilacions i limitacions del plaer i de les funcions sexuals.

També cal recordar que durant el segle passat hi havia homosexuals repartits en les presons de tot el país. Segons Alberto García Valdés a *Historia y presente de la homosexualidad* (1981):

En la mayor parte de las veces la Ley de Peligrosidad Social se aplicó sobre un tipo determinado de homosexuales, los afeminados, y las razones están claras, porque este grupo se caracteriza por su falta de cautela y porque muchos realizan funciones de prostitutas en las calles, donde son fácilmente localizables por la policía. (...) En algunas ocasiones, y si se hace caso del testimonio de los detenidos, el simple hecho de ser afeminado era suficiente motivo de detención, aunque no estuviera realizando la prostitución.

Aquesta important obra és un estudi de 176 homes sota el règim de l'Institució penitenciària per aquests motius, en les principals presons del país (principalment a Madrid i Barcelona). La gran majoria estava entre els 20 i els 30 anys. Podem remarcar que un quaranta per cent d'aquestes persones no són identificades per l'investigador com a homes “amb aspecte masculí”, dels que un 15,11% estarien seguint un tractament hormonal basat en els estrògens. Alguns utilitzaven roba femenina i molts roba intersexual. Només un/a d'ells s'havia posat pits, però cinquanta-vuit utilitzaven el maquillatge i la depilació de manera habitual o ocasional. És necessari remarcar que aproximadament dos de cada tres pertanyia a una classe social mitjana-baixa o baixa (un de cada tres es dedicava a l'hosteleria).

Bob Pease diu *“Apremem a fer-nos homes a partir d'un ampli repertori de pràctiques socials. Dos d'aquestes pràctiques socials són l'homofòbia i la cosificació sexual”*. Continua *“La identitat heterosexual masculina es reproduceix mitjançant el temor i l'odi als homosexuals. Els heterosexuals procuren no fer res que els altres homes puguin interpretar com efeminat o poc viril. Tenen por que qualsevol intimitat entre homes taqui la seva identitat sexual”*. Podem afirmar que la situació està canviant? Quan parla de cosificació es refereix en reduir la dona en un cos per excitar-se. Veiem que el punt de vista dels intel·lectuals del segle passat podria ser masclista.

Judd Marmor, psiquiatra del segle XX, va donar una explicació de en què es basa l'homofòbia, concretament en quatre pilars: el primer, derivat del discurs religiós, concebre-la com a pecaminosa i immoral; el segon, considerar-la una forma de conducta no natural i poc saludable; el tercer, considerar que pot elegir-se o no, en total llibertat; i

finalment, que és altament contagiosa, i que es pot adquirir a través d'exposar's-hi. Segons l'autora, cal remarcar que les tres últimes serien una manera racional per justificar la discriminació dels homosexuals a l'exèrcit, a la feina, a la vivenda, i a un vast grup d'activitats relacionades amb el contacte amb nens i adolescents.

Acabarem analitzant el plantejament d'Eduardo García Serrano l'any 2010 a través de la cadena televisiva d'ultradreta Intereconomía:

No, los gays no son humanos, son sólo un culo o una polla, un cacho de cuerpo, así que... ¿cómo van a tener derechos? Un culo no tiene derechos, es sólo una cosa. Zerolo es sólo un objeto, sólo un acto sexual equivocado, por tanto no es humano.

Remarquem aquesta primera afirmació ja que reflecteix el plantejament de Butler: el gènere té la capacitat de decidir què és humà i què no, quines vides valen la pena ser viscudes i quines no tenen sentit, són aberracions. Qui té accés a ser humà? Qui en queda exclòs? Tot això és fruit de la naturalització de l'heterosexualitat, com considerar no-humans a intersexuals ho és de la normativa assignació d'**un** sexe. I precisament reflecteix la preocupació de Butler a *Cuerpos que importan*: els cossos no-humans són desemparats per la Llei, no tenen drets. Pensem més enllà d'Occident.

2.5.- PROBLEMÀTIQUES

Tots i totes sabem que una de les més greus problemàtiques del gènere és la violència de gènere, però hem preferit no parlar-ne, ja que és un tema complex. Sí que direm que es culpa a les dones, per haver-se alliberat dels rols tradicionals, com no han fet la major part d'homes. El culpable és el feminisme, i no el masclisme. "La víctima provoca a l'home", segons alguns jutges.

Evidentment, trobem diferents individus a qui aquesta norma porta forts problemes. Veiem un cas de l'investigació que acabem de veure d'Alberto García Valdés, Historia y presente de la homosexualidad (1981): "*Caso nº 140. 23 años. 'Me gusta que me dominen, porque para eso están los hombres. Yo hago de mujer en todo y así es como tenía que haber nacido'*". Aquest cas és conseqüència de lligar el desig cap als homes a les dones.

El que significa ser dona ha canviat contemporàniament: es dona el cas que un individu amb anatomia d'home s'operi i es canviï de sexe. Aleshores és una dona, que no té la menstruació ni pot tenir fills. Però és una dona, i ningú ho pot dubtar, es relaciona amb tothom com a dona, se sent dona, vesteix com a dona. Li queda alguna cosa d'home? Per tant, la reproducció ja no seria una característica necessària en la feminitat. Com en el cas del principi, un home es pot quedar embarassat.

No podem obviar parlar de la paternitat i maternitat gay o lèsbica. Butler es pregunta "*¿Cuándo y por qué, por ejemplo, algunas lesbianas masculinas que tiene hijos hacen de 'papá' y otras de 'mamá'?*". Quina relació hi ha entre el lesbianisme masculí i el ser home? Seria, segons ella, una problemàtica d'aquest sistema, com el transgenerisme i la transsexualitat. Per la seva banda, el moviment trans reclama:

- La desmedicalització: deslligar allò trans d'allò quirúrgic i hormonal, que es pugui canviar la identitat de gènere legalment sense estar obligat/ada a sotmetre's-hi (a Espanya això es pot fer).

- La despsiquiatrització: en tots els països del món cal que s'identifiqui un transtorn en l'identitat de gènere per aprovar el canvi legal d'identitat de gènere. A més, aquest transtorn es considera una malaltia mental. Va ser la principal reivindicació del Pride del 2017.
- La desdualització: tampoc en cap país del món hi ha un espai legal per un sexe o gènere fora dels binomis (*bi* és dos, *nomi* ve de llei en el grec antic; per tant és un sistema on només hi ha dos úniques possibilitats). Reclamen que no es doni tanta importància a ser home o dona administrativament, i que hi hagi aquest espai intersexual/transsexual/andrògin.

Tots sabem que el gènere té moltes conseqüències. A part de limitar la nostra llibertat, plaer i felicitat i ser part de nosaltres, hi ha gran diferència entre homes i dones, augmentada pels rols. Per exemple, segons l'Idescat, el 93% dels presos a Catalunya són homes, i les dones eren tan sols un 7,49% dels presidaris espanyols. A més, un 91% dels càrrecs de directius en les 400 empreses més grans de la comunitat catalana són homes, segons la Cambre de Comerç de Barcelona. El 2010, el 70% dels que prenién antidepressius eren dones. El mateix percentatge és el dels homes entre els militants en política en grups amb representació al Parlament. El 87% dels mestres d'infantil i primària l'any 2008 eren dones. Segons l'Ajuntament de Barcelona, un 94% de la prostitució és exercida per dones i transexuals, i el consumidor és un home el 99,7% dels casos. Segons l'Hospital Sant Joan de Déu, un 4% de les noies joves pateixen transtorns alimentaris, deu vegades menys que els nois. El 2007, el 78% dels contractats a temps parcial a Catalunya eren dones.

Cal dir que la dona és discriminada laboralment per la seva maternitat. Les dones sovint es maltracten amb dietes per entrar a la Norma. Encara hi ha qui pensa que l'homosexualitat és una malaltia. Els cossos que no s'adapten a les expectatives socials se senten discriminats. Les pràctiques sexuals no són igualitàries d'home a dona en alguns casos, o entre persones del mateix sexe, fruit d'actituds dominants, que la pornografia exalta. A les dones se les crida al carrer, i als homosexuals se'ls insulta. La transexualitat s'ha de portar en secret. Les lesbianes no es visualitzen com els gays. Les dones que arriben a càrrecs han d'haver treballat molt més. Maricón és un insult en general. Es discrimina a les dones que tenen sexe amb molts homes. Els homosexuals no s'adapten a l'estructura patriarcal.

Ara bé, anem a veure què en pensen els Queer. Virgine Despentes, una autora gens optimista (les seves obres reflexen els sectors més baixos del patriarcat: a *Baise Moi*, dues prostitutes venguen una violació), explica les problemàtiques possibles a la *Teoria King Kong* (2006). A *auladefilosofia.net* hi distingeixen quatre arguments.

El primer: el capitalisme ens obliga a sotmetre els nostres cossos com a nova religió. Les dones han de tenir fills, els futurs esclaus, i els homes han de dedicar-se a treballar o a anar a la guerra. Si els gèneres no es revolucionen, estem abocats al feixisme. D'aquí en reflexionem que en els règims totalitaris del segle XX s'esforçaven per mantenir aquests rols, dels que estem sortint pels moviments de lliberació. Què passaria si aquests no s'haguessin donat? No obstant, el capitalisme necessita encara ara el gènere intrínsec al sistema per produir. No està feta la feminitat tradicional per tenir fills, i la masculinitat tradicional per lluitar? Al segle XXI no estem acabant amb les actituds masculines i

femenines, sinó que només obrim les portes per què els dos sexes hi puguin accedir. Així cal eliminar aquestes identitats, segons Despentès, si no volem un feixisme.

El segon: Despentès diu *“hay una predisposición femenina al masoquismo que no viene de nuestras hormonas, ni del tiempo de las cavernas, sino de un sistema cultural preciso. (...) Que nos atraiga lo que nos destruye nos aparta siempre del poder”*. La dona és maltractada, i s’hi adapta inconscientment. L’autora va ser violada als disset anys. Més tard, als cinquanta, va treballar de prostituta, i en demana la legalització per que se’n millori les condicions. Ella ho compara amb el treballador assalariat o el que firma el contracte matrimonial, que provoquen més alienació i explotació.

El tercer: la pornografia reflexa el desig d’homosexualitat masculina. No hi entrarem. I el quart: el nom és King Kong perquè representa allò natural, no binari, no heterosexual, no civilitzat. Veiem com l’individu civilitzat ha d’adaptar el cos a les expectatives socials, la dona ideal s’ha de maltractar a dietes per ser prima, i l’home ideal s’ha d’hormonar per ser musculat:

En la modernidad tardía se ha pasado de tener un cuerpo a ser un cuerpo. Esto supone una identificación entre la apariencia y el yo, en que la mirada de los otros nos atraviesa y nos cuestiona en nuestra propia corporalidad la cual, y esto es de suyo paradójico, se encuentra en una constante tensión entre una suerte de bioascetismo (lograr una apariencia ideal supone un trabajo riguroso y constante) y un discurso consumista que invita a la intensificación del placer (Castro, 2008, 475).

3. MÉS ENLLÀ DE LA NORMA

¿Por qué los Feminismos dejan de/olvidan/obvian cuestionar las Heterosexualidades Normativas como Instituciones de Poder?

Bàrbara Ramajo Garcia (Granada, 2009)

Fins i tot si s'accepta com a igual el sector LGBT (que busca fer-se un lloc en la llei, pels drets), hi continuarà havent qui no encaixi en absolut. Andrea García Becerra es pregunta "¿qué pasa con las experiencias en género y sexualidades que no están dentro de lo LGBT?". Marta Cabrera, directora del departamento de Estudios Culturales de la Universidad Javeriana en Bogotá, afirma que "es peligroso utilizar la expresión 'comunidad LGBT' porque ahí no hay ninguna comunidad". Foucault es preguntava "¿No sobrepasa a veces lo verdadero todas las concepciones de lo ideal, por exagerado que éstas puedan ser?". S'han acabat les sabates "de dona"? La realitat és més real que la idea, en contra del que deia Plató, on lo real era la idea. Els marginats sexuals han parlat.

Carmen de Rebecca Swan (1999)
Font <http://www.rebeccaswan.com/assumenothing.htm>

La realitat és més real que la idea, en contra del que deia Plató, on lo real era la idea. Els marginats sexuals han parlat.

3.1.- CORPORALITAT

EL COS MÉS ENLLÀ DEL BIMORFISME

Etiquetar a algú com a home o dona és una decisió social.

Anne Fausto-Sterling

El cos és el representant de la nostra identitat i la nostra experiència, i ha de viure obligatòriament com a home o dona, no es pot quedar en trànsit. Veurem com el tractament de la transexualitat i la intersexualitat s'ocupa de classificar els cossos en homes i dones, però potser és l'opció més utilitarista, que faria feliç a més gent de la que mutilaria segons Butler. Tanmateix, és clar que la ciència com a exterminadora de diferències ha acabat.

Harry in the Tub 2013 de JJ Levine
a col·lecció Queer Portraits

A partir del 8 de novembre de 2017, a Alemanya es pot inscriure els nounats al registre civil com a home, dona o intersexual. Es considera que n'hi ha uns 80.000 al país.

L'humanista Juan Huarte de San Juan, nascut el 1529, va afirmar que "el hombre, aunque nos parece de la compostura que vemos, no difiere de la mujer, según dice Galeno, más

que en tener los miembros genitales fuera del cuerpo". Cal dir que ho argumentava amb el que podrien ser els principis de l'idea del penis invertit que veurem. A més, en els seu plantejament ja deixa a entendre una relació entre allò hermafrodita i allò homosexual (relació que no ens ha interessat en aquest treball). Així, podrém dir que el concepte d'*homosexual* podria ser molt més antic del que proposava Foucault.

Un dels arguments de Butler per deixar de concebre el gènere i el sexe d'aquesta manera tancada és l'existència de l'intersexualitat (abans anomenada hermafroditisme, mot més lligat a l'estigma), que defensa que les persones que neixen amb unes característiques genitals o cromosòmiques que impedeixin classificar-les en un dels dos sexes puguin elegir sense que se'ls imposi un sexe mèdicament. Afirma que el moviment intersexual de les acaballes de segle questiona per què la moral manté el bimorfisme de gènere, quan a la realitat hi ha molts neonats amb cromosomes diversos i gran diversitat dins el grup dels homes i de les dones.

L'altra corrent que discreparia amb la corporalitat binària actual és la transsexual. Defensa que cadascú elegeixi lliurement el cos amb el que se senti més identificat. No obstant, no és aliena a les crítiques a la cirurgia de canvi de sexe i tractaments hormonals que recolzarien un dimorfisme idealitzat del gènere. Kate Bornstein casa lo transexual amb lo transgènere: si no es neix dona biològicament, sinó que es fa, es pot fer a través del gènere independentment del cos. Butler apunta que quan algú vol passar per quiròfan per canviar-se de sexe ha d'expressar els rols assignats al sexe que vol, ja que si els nega ho tindrà difícil per què els psiquiatres li aprovin l'operació. Afirma que es prepararien amb "dramaturgs de la transsexualitat" abans de visitar el metge. Per ella, la transsexualitat sorgeix "*en el instante en que nuestras percepciones culturales habituales y serias fallan, cuando no conseguimos interpretar con seguridad el cuerpo que estamos viendo*". Quan no podem classificar en home o en dona. A tot això, el gènere és real o inventat? I si és real, un/a transsexual té un cos natural o artificial?

Si fem memòria, recordarem Brenda/David de l'apartat 1.4.2. Afegim aquí una de les entrevistes que li van fer els metges de petit:

"El doctor [Money] me dijo 'Será duro, te van a molestar, estarás muy solo, no encontrarás a nadie (a menos que te hagas la cirugía vaginal y que vivas como una mujer)'. Yo no era muy mayor en aquel momento, pero me di cuenta de que esas personas debían de ser bastante superficiales si eso es lo único que piensan que tengo; si creen que la única razón por la que la gente se casa y tiene niños y una vida productiva es a causa de lo que tienen entre sus piernas... Si eso es lo que piensan de mí, si se me valora por lo que tengo entre mis piernas, entonces debo de ser un absoluto perdedor (Diamond y Sigmundsen, pàg. 301).

Analitzarem les investigacions d'una professora de biologia a la Brown University amb molt renom: Anne Fausto-Sterling. Podem considerar-la gairebé la antagonista als estudiosos del sexe, tothom hi està en contra. Al 1998 afirmava "*¿Por qué hemos de preocuparnos si hay personas cuya dotación biológica les permite mantener relaciones sexuales "naturales" tanto con hombres como con mujeres? Las respuestas parecen*

provenir de una necesidad cultural de mantener claras las distinciones entre los sexos. La sociedad se encarga del control de los cuerpos intersexuales porque empañan y debilitan tan gran distinción”.

Afirma que els diferents tipus d’hermafroditisme s’haurien de considerar simplement sexes addicionals: “el sexo es un continuum vasto e infinitamente maleable que sobrepasa las restricciones”. En conseqüència, és acusada despectivament de ser militant feminista i lesbiana, i de desnaturalitzar l’heterosexualitat per Ambrosio García Leal el 2008. Segons ell a *El sexo de las lagartijas*, els intersexuals són “*anomalías que no impiden que la diferencia entre las condiciones masculina y femenina sea tan clara como la diferencia entre la noche y el día*”. Altres recerques que posen accent en la diversitat més enllà dels binomis són també desvalorades com a ideològiques, subjectives. En tot cas, segons José Antonio Nieto, “*Los sujetos sociales no son meros autómatas o robots biológicos. Los intersexuales, como sujetos sociales que son, están transformando la realidad cultural: pasan de ser objeto exclusivo de estudio a ser sujetos de conocimiento*”.

Cal afegir que l’ISNA (*Intersex Society of North America*) recolza actualment les intervencions quirúrgiques de reassignació de sexe. Segons l’Organization Intersex Internacional, aquesta pràctica fa entendre l’intersexualitat com una malformació genètica, bloqueja les crítiques al sistema heterosexista i promou indirectament la transfòbia i homofòbia.

Ara bé, a hores d’ara ens atrevim a afirmar que tots i totes hem parlat algun com amb un/a transsexual i un/a intersexual sense adonar-nos-en. Per concloure, direm que la RAE no ha integrat encara el mot transgènere (que significa andrògin), englobant el seu significat en transsexual, que seria tant el/la que amb tractament hormonal o una intervenció quirúrgica transcendeix cap al sexe contrari com el que “*se siente del sexo contrario, y adopta sus atuendos y comportamientos*”. En aquesta definició veiem com aquesta institució no accepta la diferència entre sexe i gènere. A més, des del 1936 *invertido* significa oficialment “homosexual, especialmente el masculino”.

3.2.- ALTERNATIVES DE/AL GÈNERE

Tornem a preguntar, adonar-se de totes aquestes mentides que se’ns imposen i que hem d’acceptar en la identitat, de què serveix? Si no les acceptem només estarem canviant la nostra identitat individual a parir d’una rebel·lió individual; estem en la postmodernitat, l’era de les rebel·lions individuals. Únicament estariem elegint no satisfer les expectatives socials: hem d’estar a les conseqüències. És més ètic acceptar la identitat i manifestar-se col·lectivament per aconseguir el feminsime tradicional i el matrimoni homosexual, i així viure una vida normal educant el propi instint a les normes, amb una identitat sexual per tota la vida? Per altra banda, podem fluir segons el nostre instint, segons el *panta rei* tota la vida, sense cap manera de regular les persones, fins als vuitanta? És això el què proposa la Teoria Queer sota el paraigües del transgènere, que ho comprèn tot. Significa “més enllà de”. Seríem més lliures sense lleis? D’aquí aquesta relació entre els Queer i els

posanarquistes. Però Plató ja parlava de lleis, de la necessitat que en tenim. Hem de sacrificar part del nostre plaer per preservar un ordre social?

El que fem a dia d'avui, segons el nostre punt de vista, no és sacrificar el plaer, sinó portar-lo en l'àmbit privat, on no arriba la moral, que és el que proposava Sade. Per què hi ha tant problema, doncs, en tolerar públicament els qui viuen públicament fora la moral que la ciència psiquiàtrica s'hi ha de dedicar? No podríem trobar un equilibri, arribant a un punt més tolerant? No podríem deixar de fer cas als anuncis del Calvin Klein? No són moltes les infidelitats del matrimoni (que per Butler el perpetuen)? Els Queer volen trencar amb aquesta hipocresia, aquest menyspreu irreal cap als que són descoberts. Abans hem esmentat que s'està preservant un ordre social amb tot això, un ordre patriarcal, un ordre capitalista. I per què capitalista? Perquè la propietat privada (un principi del capitalisme) necessita el sistema d'herències, sigui patriarcal o matriarcal, per mantenir-se. Per això és tant important per Maccarthy, el president d'EUA durant la Guerra Freda, fer estudis per patologitzar l'homosexualitat i intersexualitat com la lluita contra el comunisme: ambdós qüestionen la forma de parentesc occidental. L'ideal d'home dels segles passats a Estats Units era el cap de casa, fort, orgullós, productiu, lliure, independent, capitalista.

Així, l'alternativa al gènere seria una llibertat que passaria per deslligar-se de lo imposat. Una llibertat individual que es basaria en no estar adaptat. Això porta llibertat? Són més lliures les cadenes? Hi ha alternativa al gènere? Si n'hi ha, és personal, perquè si anem a lo social estem creant identitats, realitats. Es tracta que cadascú tingui un sexe i un gènere diferent? Pensem que es tracta de deixar-nos de preocupar per tot això. Simplement, el vitalisme de Nietzsche. No obstant, el que els Queer proposen és una societat andrògina. Hi ha tres tipus d'androgínia: la física, la del comportament i la psicològica (de l'identitat de gènere). Les tres es reflexen en els seus plantejaments.

3.3.- PSICOLOGIA I RECONeixEMENT SOCIAL

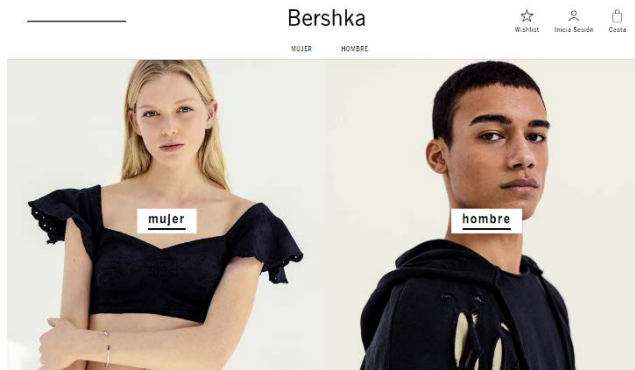
Comencem tornant altre cop a l'investigació d'Alberto García Valdés, *Historia y presente de la homosexualidad* (1981). Recordem que és un estudi de la conducta de 176 homes empresonats per la *Ley de Peligrosidad Social* espanyola. És principal el concepte, dins l'imaginari franquista, de la transsexualitat on “*el tipo de mujer con el que se identificaban era en casi todos el de mujer-objeto, físicamente atractiva, pasiva y al servicio de los deseos del hombre*”. Això s'explicaria amb la teoria de l'esquema de gènere: assignem uns rols a cada sexe, si volem ser del sexe contrari n'integrem els rols de manera exagerada.

Obra de JJ Levine a la col·lecció Alone Time

Ens interessa ara la psicologia. En l'estudi hi ha varis casos de travestis que treballaven en clubs entre 1975 i 1977 que se senten dones i es volen operar. Penélope als quinze “se

fué a Barcelona y trabajó en clubs como travesti”. Als disset afirma “*no tengo nada de anormal; de serlo alguien serían los que se llaman a sí mismo normales. El mundo está al revés*”. Veiem com una persona tant jove se sent menyspreada per la moral d’una Espanya catòlica, que no va deixar d’estar sota la Ley de Peligrosidad fins al 1979. Podem afirmar avui en dia la superació d’aquesta concepció? Encara disposem de la figura de *la passiva* dins la moral homosexual.

Pàgina web de Bershka España a 2017

Veiem en la fotografia de l’esquerra com la marca multinacional Bershka no integra un apartat per roba asexual: tota la seva roba està sexuada, i no contempla una altra possibilitat. Passa el mateix en els banys, on és provable que se’ns faci fora si no complim els requisits genitals corresponents. En aquest cas, els lavabos per persones amb diversitat funcional serien la sortida.

En conclusió, veiem com s’amaga la possibilitat de no tenir gènere binari. Com es deu sentir algú que es troba que no encaixa en divisions quotidianes? Butler recorda el desig de reconeixement de Hegel, que no es dóna en aquest sector. La característica dels mitjans és no parlar-ne.

PART PRÀCTICA

La part pràctica d'aquest treball no tindrà un gruix remarcable, es volia enfocar d'una manera teòrica. Així, ho hem dividit en breus apartats aïllats, que reflecteixen part de les conseqüències de les identitats sexuals i de gènere: els estereotips.

1.- LITERATURA HOMOSEXUAL

En aquest apartat analitzarem un important text en els estudis de la sexualitat. Es tracta del passatge "Cròniques de Nova York" (2000:pp.70-72) de Pedro Lemebel. La trama consisteix en un llatinoamericà que viatja a la gran ciutat, concretament en el context del bar Stonewall, el bar d'ambient més característic de Manhattan (on van ocórrer els conflictes en que la policia nordamericana va atacar amb violència aquest bar gay, i tot el que va comportar):

Cuando te bajas del metro en Christopher Street, te encuentras de sopetón con una tonelada de músculos y físicoculturistas, en minishort, peladas y con aritos, las parejas de hombres en patines pasan de la mano sopladas por tu lado como si no te vieran. Y cómo te van a ver si uno es tan re fea y arrastra por el mundo su desnutrición de loca tercermundista. Cómo te van a dar pelota si uno lleva esta cara chilena asombrada frente a este Olimpo de homosexuales potentes y bien comidos que te miran con asco, como diciéndote: Te hacemos el favor de traerte, indiecita, a la catedral del orgullo gay.

Veiem l'establiment del model a seguir, de l'estereotip que aconsegueix èxit social. Es tracta d'homes d'alt nivell, que sobresurten de la multitud creant-ne una de nova, restrictiva altre cop. La Teoria Queer reivindica allò no acceptat socialment com a respectable. No és un moviment que lluiti pel matrimoni homosexual, per exemple, puix no es considera un fet antisistema, sinó una manera d'encaixar els dissidents en la institució de la família nuclear monogàmica, la normativa. Socialment, es reconeix més positivament l'home gay blanc, occidental i amb un poder adquisitiu alt per exemple. Aquest fet obeeix a la creació d'un món gay ideal, i conseqüentment d'una homosexualitat de mercat: una identitat basura, segons els teòrics.

Y uno anda tan despistada en estos escenarios del Gran Mundo, mirando las tiendas llenas de fetiches sadomasoquistas, de clavos, alfileres de gancho y tornillos y pinches y, cuanta porquería metálica para torturarse el cutis. ¡Ay qué dolor! Qué susto ver en la esquina ese grupo Leader's con sus moros, bigotes, cueros, bototos y esa brutalidad fascista que te recuerdan las pandillas de machos que en Chile uno les hacia el quite, cruzaba la calle y caminaba tiesa fingiendo mirar a otro lado. Pero aquí en el Village, en la placita frente al Bar Stonewall, abunda esa potencia masculina que da pánico, que te empequeñece como una mosquita latina parada en este barrio del sexo rubio.

Veiem com l'autor parla d'ell mateix en primera persona del femení, sent un home, i com es reflexa aquesta identitat homosexual diferenciada de la masculinitat tradicional. Com

descriu una sexualitat occidentalitzada, similar a totes les capitals del món. Construïnt lo que considerariem correcte. Recordem que la història parla d'un mexicà que se'n va aquests entorns i l'impressió que dóna al no veure's com els Nordamericans: dins el món gay hi ha racisme encara. No han anat en contra les identitats opressores de Haraway: el gènere, la classe i la raça sota el patriarcat, capitalisme i colonialisme, respectivament. Tot al contrari, com veiem en l'última frase del fragment. Ens parla, abans, de la supermasculinització en la figura de l'actiu gay ideal, pelut, amb bigoti i brutalitat. De fet, Las Juanettes afirmen que part de l'homofòbia prové d'aquest sector, que ataca l'home gay efeminat.

En este sector de Manhattan, la zona rosa de Nueva York donde las cosas valen un ojo de la cara, el epicentro del tour comercial para los homosexuales con dólares que visitan la ciudad. Sobre todo en esta fiesta mundial en que la isla de Manhattan luce embanderada con todos los colores del arco-iris gay. Que más bien es uno solo, el blanco. Porque tal vez lo gay es blanco. Basta entrar en el Bar Stonewall, que siempre está de noche, para darse cuenta que la concurrencia es mayoritariamente clara, rubia y viril, como en esas cantinas de las películas de vaqueros. Y si por casualidad hay algún negro y alguna loca latina, es para que no digan que son antidemocráticos.

La primera frase d'aquest segment remarca el fet que l'homosexual ideal, el ben vist, és adinerat. En la segona hi veiem la bandera de l'arc iris com un fet globalitzador, on tots els gais del planeta han de seguir uns canons. I en l'última frase culmina aquesta superioritat racial de l'homosexual blanc: el model a seguir. De fet, el text acabarà dient que marxà del bar al poc d'haver-hi entrat, ja que no se sentia còmode com a individu d'una cultura i ètnia considerades inferiors, que no segueix aquest estàndard occidental i capitalista. Més enllà d'això, tots hem sentit a parlar de Chueca, el barri gay de Madrid, amb els seus alts lloguers. Els barris gays, com el del text, van sorgir com a marginals. Als 90 comencen a ser un lloc acollidor, una comunitat, amb la lluita contra el Sida i el recolzament que avui hem perdut als seropositius. La bandera gay va venir de San Francisco per quedar-se. Des de fa una dècada s'han convertit en un destí capitalista.

Com Alfredo Martínez va publicar el 2005, *“la cultura de la comunidad gay tiende a la internacionalización mediante la imitación (neocolonial) de los modelos homosexuales del mundo anglosajón. Este proceso implica, entre otras cosas, una progresiva deslocalización o dislocación de la homosexualidad como parámetro cultural: ciertos establecimientos comerciales, ciertos ritos, ciertos productos culturales son, hoy, idénticos en cualquier ciudad occidental”*. Parla d'un “neoimperialisme cultural”. Mérida Jiménez, per la seva banda, afirma que aquest fet, de la mateixa manera que l'abandonar el propi mot *entendido* de la llengua castellana per *gay*, és fruit de la necessitat de fugir del paradigma franquista. Així, vam adoptar postures culturals forànees en la transició simplement per oblidar els temps obscurs i tràgics dels que es venia.

Es va comprar aquesta idea de 'llibertat' de Nordamèrica. Es va crear el gaybuisness, les saunes, i les sales de festa amb reservats. Van sorgir les Gay Pride, i els gays es van dividir en el fort, musculós, pelut i viril, l'actiu, i el passiu, que era dèbil, emocional, sensible i

femení. És la normalització d'allò gay: fer una identitat masculina i una de femenina. La pornografia gay va agafar un caire Tom of Finland: les fantasies dels homes es canalitzaven cap a actituds masculines (policies, militars, mercenaris, vigilants de seguretat, funcionaris de presó, camioners i obrers de construcció). S'havien de sentir atrets per la figura masculina, i no la femenina: la pornografia dona una visió viril del passiu. S'oblida la "loca" des del poder.

El que Alfonso Enriquez R. Diu de tot això al seu estudi "Teoría 'Queer'. Posibilidades y Límites":

Dentro del mundo homosexual esto parece ser un tema no menor y que se relaciona con el concepto de identidad basura y gaybusiness (Vélez-Pelligrini, 2008, 221). El capitalismo ha tendido a desalojar mucho del componente político y comunitario propio de los primeros años de la lucha contra el Sida, suplantando algunas de las primigenias reivindicaciones por representaciones, símbolos y códigos inventados e impuestos por esta maquinaria comercial que es el gaybusiness (Vélez-Pelligrini, 2008, 229). Ello ha tendido a una gueteziación y esencialización de lo que implica ser gay, como si lo gay, solo se vinculara a lo lúdico, lo sensorial o lo físico, con lo que la artificiosa construcción de una identidad basura como indica Velez-Pelligrini genera una consumación pura y simple de la individualidad.

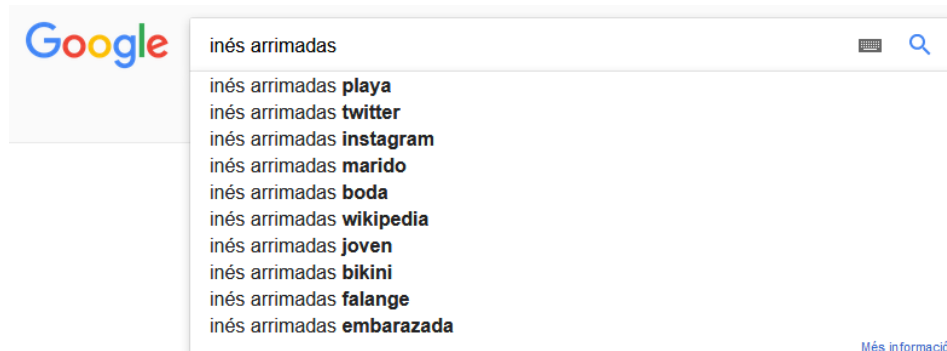
Hauria passat quelcom similar a l'història del reggeton: va sorgir dels sectors marginals per reivindicar, aprofitant una melodia enganxosa; quan el poder se'n va adonar, se'l va apropiat, treguent tot el missatge, buidant-lo de significat, com a mecanisme de control a través del plaer: les lletres parlen de plaer. Els barris gays eren reivindicatius, acollidors, a Chueca sonava Fangoria. Però quan el poder se'n va adonar, es van convertir en llocs de plaer (per molts ovispes catòlics llocs infernals), llocs comercials, sense càrrega reivindicativa. El reggeton com a música i lo gay com a identitat són convertits en comercial-basura. Com deia Óscar Guash el 1991:

En España ni la redefinición viril de la homosexualidad, ni la extensión del modelo gay, se realizan desde el activo movimiento gay de la época. Tal redefinición tiene lugar en el seno de unas instituciones que se implantan de modo paralelo al desarrollo del movimiento político gay. (...) Las instituciones a las que se alude son el bar, la discoteca y la sauna. En estas tres instituciones es donde se difunde y se extiende el estilo gay. Aportan los códigos e imágenes necesarias para la redefinición viril (...). La penetración del nuevo modelo se lleva a cabo por canales probados: por empresarios/as que reproducen miméticamente instituciones homosexuales ya presentes en otros países.

2.- EL PAPER DELS MITJANS I LES POLÍTIQUES

La filla del Ghandi, Indira Ghandi, presidenta de la Índia, en una conferència, va sermostrada pintant-se els llavis en lloc de llegint, quan era una intel·lectual de primer ordre. És com si es volgués banalitzar-la: un home mai seria ensenyat arreglant-se, sinó parlant o llegint. Els mitjans volen donar una imatge de la dona distorsionada, que

perpetua el patriarcat, el sistema tradicional. És el cas d'Inés Arrimadas. Ho anem a analitzar. Si la busquem al Google, les primeres entrades que surten el 04/01/2018 són:

Remarquem que la quarta és “marido”, la cinquena “boda”, la vuitena “bikini”, i la desena “embarazada”. Segons com, també apareix “hijos”. És un cas de sexisme. L’advocada i política nascuda a Jerez de la Frontera el 1981 és insultada per l’humorista i actor Toni Albà via Twitter, com veiem a la dreta. Al Polònia, la seva feminitat és objecte de burla al ocupar un lloc masculí, com és el de cap de l’oposició. Altres figures en el poder polític són també discriminades de manera similar, com Anna Gabriel o Soraya Sáez de Santamaría.

Quan la Inés va en ruta,
les pilotes fora, xuta,
dels fangars en surt bruta,
esquitxada, gens eixuta.
Es disfressa dins la gruta,
en demòcrata es transmuta,
somia que vots escruta
i crida -meus! -la mala puta.

12:56 - 12 dic. 2017

Pels mitjans s’invisibilitza lo Queer, i la violència de gènere homosexual, que per Butler està fora de la legislació.

3.- ANÀLISI DE VÍDEOS

En aquest breu apartat de la part pràctica analitzarem el vídeo del YouTube *Break Free - Ruby Rose* (2014), amb 33.247.417 visualitzacions el 8/01/2018. Dura 5:17, i és dirigit per Phillip Lopez. Només hi apareix una actriu, Ruby Rose, que n’és també l’escriptora i productora. L’estilista de la vestimenta és Phoebe Dahl, i la música de fons *It pulls me under* de Butterfly Boucher. L’actriu, nascuda el 1986 a Melbourne, es va fer famosa per ser la presentadora de la cadena MTV Australia. A més d’aparèixer a la tercera i quarta temporada de la famosa sèrie *Orange Is the New Black*, és boxejadora, DJ i model. Veiem com una model femenina adopta rols d’agressivitat, tradicionalment masculins. De fet és afillada del boxejador Lionel Rose.

Relacionem el vídeo amb l’apartat 3.2.- Alternatives al gènere, on s’exposa que la Teoria Queer busca una societat andrògin. En el curt film veiem com una dona femenina i atractiva deconstrueix la seva identitat, adoptant-ne una altra d’agressiva, anti-femenina, marginal. De fet, passa d’usar vestit a usar americana. Però aquesta segona identitat no és masculina, no forma part de la masculinitat tradicional, com veurem tot seguit. Sota el vídeo, ens informen que la moralina eren els rols de gènere i l’adopció de l’identitat Trans. El que nosaltres volem reflexionar és si hi ha una identitat Trans: si ets dona i deconstrueixes la teva identitat, però no vols ser home tradicional, estàs entrant en un tercer espai. Aquest espai és Trans (del llatí “més enllà de”) o andrògin? Quina diferència hi ha? I com és aquesta identitat? En tot moment, dins el film, són identitats d’Occident,

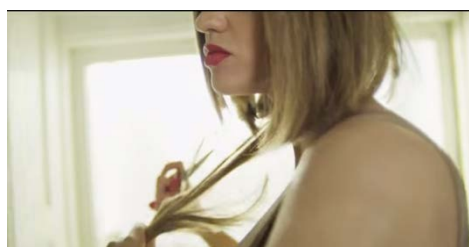
que reflexen capital. No obstant, aquesta nova identitat s'integra o no en el patriarcat? Potser l'excepció confirma la regla, que es manté ferma encara. O potser les persones ens aixecarem en conjunt. No ho podem saber ara per ara. També ens preguntem si aquestes identitats alternatives van lligades a una sexualitat dissident, ja que l'actriu és parella de la femenina Jessica Louise Origliasso.

Parlem del vídeo en si. Distingim quatre fases en la gravació, en el lavabo del personatge:

Instant 0:27

En la primera veiem com una dona jove i femenina, atractiva, es prepara per la vida quotidiana arreglant-se molt. Performa, s'adapta a les expectatives més rígides de la societat. Incorpora l'identitat política de dona al seu cos. Llueix una llarga cabellera rossa, és blanca amb els ulls blaus. Porta un vestit cenyit, sabates de tacó, pintaungles arreu i no té ni un pèl. Tot brilla, en ella. Ens n'esperem unes actituds altives, no humils, però sempre sociables. Ens l'imaginem seductora: la dona moderna pot ser-ho, però encara se la castiga moralment si és massa "lliure". No mostra cap emoció fins que han passat 40 segons: apareixen unes estisores.

Instant 1:03

Comença així la segona etapa: la deconstrucció de la seva identitat de dona. Mostra una expressió pensativa, de dolor, de prendre una forta decisió. Es desfà de la cabellera que l'oprimeix amb una emoció alliberadora. L'expressió comença a ser desafiant, passant per fases d'emoció, de felicitat. Apareix un element simbòlic: l'aigua, que li neteja el maquillatge que portava per tot el cos. Es desfà de les sabates que li fan mal, que la fan entrar a la Norma. Es posa a la banyera i es llença pel damunt un cubell ple d'aigua: mai tornarà a ser dona. Remarquen els seus pits grossos i els tattoos que se li descobreixen al fregar-se: apareix la seva imatge pin up. És una fase de canvi. Encara no ha adoptat la nova identitat.

Instant 3:31

Amb l'aparició dels tattoos comença la tercera fase. Es desfà del maquillatge, de les pestanyes postisses i del pintallavis. Però de cop veiem com s'afeita la zona del clatell: està construint una nova personalitat. Després de desfer-se del pintaungles, es tapa els pits amb una gran cinta. Si fos andrògin, tindria sentit això? Si es busca desfer-se de categories artificials, per què n'adopta una de diferent? Està construint l'identitat Trans: es posa un pènis de silicona, i unes botes negres militars, sobre un mitjó de cada color. Mostra una mirada desafiant, gens amable.

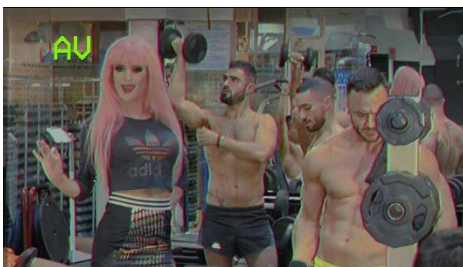
Instant 4:09

Ha començat la quarta etapa. Ja té una nova identitat, una nova manera de ser catalogada. Una nova manera més natural? Més feliç? A què respon? Qui l'ha elegit? Ella o la societat? Si no s'adaptava en un món femení, la sortida és una identitat marginal? Veiem com crida a la defensiva, agressiva (fruit de la marginació, segurament ens estigui insultant, ens ensenya el dit

del mig): un rol masculí. Podem dir que sigui home ara? Ha canviat el lavabo: la forma del mirall recorda a un vampir, buscant una sensació freda. Es pentina com un *home* modern i es posa americana. Ha passat d'assemblar-se a la Barbie a assemblar-se al Ken (un Ken no tant innocent). Amb una actitud arrogant es posa un cigarret als llavis, que es fuma mirant-nos com si ens perdonés la vida. És això la masculinitat femenina?

En conclusió, l'identitat Trans ha aconseguit que el gènere no vagi lligat al sexe, però encara és un gènere molt influït per les tradicionals concepcions de masculinitat i feminitat de sempre, tot i que evolucionades amb exageracions al segle XIX, a la posmodernitat. No ens esperem que aquesta persona tingui fills, però si es declarés la guerra tindria la possibilitat d'allistar-se sent plenament agressiu. La dona ha de fer aquest pas per que es consideri plenament la seva capacitat productiva? Si recordem la societat de Mead on les dones eren les productores agressives i els homes s'ocupaven del cos i l'art, cal que les dones facin aquest pas també? Serien més felices? És incompatible la maternitat amb el treball? Potser ens hauriem de repartir les tasques d'una altra manera com a grup, donant accés a la paternitat als homes, també.

Anem a veure altres realitats, l'altre cantó de la moneda. Ho farem amb el vídeo del YouTube *ARRIBA, MARICÓN - KIKA LORACE* (2016), que dura 3:23 i té 1.969.412 visualitzacions el 8/01/2018. El vídeo paròdia la melodia de l'èxit de J Balvin *Ginza* (2015). Hem de tenir en compte, per tant, que tot l'argument és una paròdia.

Instant 0:33

Veiem en l'imatge com es reflexen les identitats masculines d'Ulrichs de la segona meitat del segle XIX (com veurem en l'annex): els gays molt masculins entren al grup d'homes, i els efeminats, que són una ànima de dona en un cos d'home, són la categoria més baixa que sentirà sempre atracció cap un home masculí. La cantant, Kika, representa aquest segon grup, en un gimnàs amb tot d'homes

que es volen adaptar a la Norma. Si veiem l'imatge “¿Tiene usted características poco varoniles?” de l'apartat 2.1. Masculinitats, veurem com tradicionalment ser vanidós i cuidar el cos, ser musculat, era antimasculí, quan ara forma part del model a seguir.

Ja al principi se'ns remarca que el gay masculí ha d'estar fibrat si vol tenir èxit. Canta “venga date prisa, tu Grindr agoniza”. Proposa que aquests homes s'han de cuidar, vigilant la dieta. Es parla de les *musculocas*, una identitat de l'imaginari gay, i de *papi*. Tot seguit apareixen en unes dutxes que ens recorden a les saunes gays. Es dona un to de disgust als que no van al gimnàs: “pero que solución va a tener lo tuyo, si quedan tres días para el Orgullo”. Tot i que en una escena se'ns mostra la cintura de dos homes fibrats i es

parla de la “picha”, quan es refereix al grup ho fa en femení. Aquest vídeo, no obstant, es basa en la figura de l’actiu/masculí. Altres gravacions paròdien la passiva/femenina, remarcant sempre el cul. Veiem la banalitat d’aquests conceptes, infantils.

Com a conclusió veiem que el món gay necessita la Norma hegemònica: cal ser atractiu. Si no, te’n vas al sector marginal. Segons Roger Naudí, com veurem tot seguit, això és fruit de que cada grup es regula per unes normes, que s’han de complir per ser estimats.

4.- ANÀLISI DE L’ENTREVISTA A ROGER NAUDÍ

Per remarcar com diferents persones viuen la moral de les identitats de gènere i sexual s’ha fet una entrevista a Roger Naudí, un psicòleg del poble. Ens ha ajudat a veure la situació actual d’aquests aspectes segons la seva experiència en una entrevista d’uns cinquanta minuts. Tot seguit veurem l’anàlisi que n’hem fet, però l’entrevista serà un annex degut a la seva llargària. Remarquem, primer de tot, que un psicòleg assumeix que el discurs hormonal no és tant important, que està subordinat a la raó, a la persona. Dóna un paper clau a la recerca de reconeixement, d’integració dins el grup. Seria el paper de les identitats, que són necessàries i intrínseques a l’humà.

Comencem l’anàlisi. Des del primer moment afirma que no adaptar-se genera un patiment, però tenir uns rols que no es reconeix causaria insatisfacció. Entre aquests dos hi hauria un equilibri, un lloc on sentir-se còmode. Podem veure com la seva concepció de gènere biològic representa el sexe: les hormones, gens i òrgans. Reconeix un gènere social o cultural, que s’articulària a partir dels rols i expectatives.

Ens explica que el fet que el pacient sigui home o dona no té cap ressò en la psicoteràpia amb arrels biològiques, sinó culturals. Afirma que no importa si la dona ha nascut en cos d’home, sinó per què no se sent satisfeta sent dona. No importen arrels intrínseques, importen les maneres de performar en la persona, que afecten en la seva identitat. No obstant, afirma que el fet que el pacient sigui d’un gènere o l’altre aporta molta informació sociològicament per fer-se una imatge del seu perfil i els seus problemes. Per tant, com diu Butler, el gènere serviria per regular les persones, per fer-les comprensibles. Naudí no considera que el desenvolupament d’identitats no normatives sigui causat per traumes, tot i que s’hagi volgut explicar així des del psicoanàlisi. Remarca que no importa la causa de la identitat, sinó les conseqüències que té en la vida quotidiana i com es pot evitar el patiment. De fet, amb aquest plantejament hem de reconèixer l’absurdesa de la hipòtesi del nostre treball.

Remarca una forta i profunda diferenciació entre les tasques dels homes i de les dones: elles tenen una forta càrrega invisible, tenen pressió, sobrecàrrega, etc. La dona es veu socialitzada a partir de la institució familiar, defensada per les dretes i el catolicisme, sota el patriarcat. Continua sent seu el rol de cuidar, i afirma una forta crisi existencial personal al voltant dels 35 anys: si no ha tingut fills es qüestiona la seva identitat com a dona, si vol ser o no lliure i autònoma, sense família, i si n’ha tingut li queda una espina per no haver pogut desenvolupar-se plenament professionalment, o viatjar més, o tenir altres parelles. Aquest moment vital no arribaria en l’home, ja que no té un moment concret on deixa de ser fèrtil fins una avançada edat. La família preservaria aquest rol reproductor, pel que seria oprimida. Els pares s’ocupen que ella reprimeixi els seus impulsos, els seus

desitjos, per adaptar-se a agradar els homes, tenir família i fills, etc. Accepta que la píldora anticonceptiva, feta a partir de l'hormona sexual femenina, canvia la conducta de les dones: les fa més sensibles, més propenses al plor. Això seria un mecanisme de control per Preciado. La dona, la feminitat, seria tractada injustament en relació a la masculinitat: la dona soltera és culpada per ser-ho, l'home no.

Els motius principals pels que ells acudirien a teràpia, els seus problemes, són generalment de parella, o de paternitat. Reconeix unes paternitats modernes cada cop més properes. No obstant, l'home està lligat encara a l'heroi arcaic i li costa moltíssim acudir a teràpia, reconeixent una pròpia debilitat només en situacions o realment molt dures, o forçades per la parella o situació personal. La masculinitat està en crisi, com diu Preciado. Contempla la teoria de Donovan (2007) on els homes serien agressius per reprimir-se les emocions, però no hi acaba de veure una hipòtesi. Defensa que l'agressivitat és una forma d'expressar les emocions, però hi veuria també relació amb la testosterona. De les hormones en pensa, no obstant, que tant la reacció química fa el comportament com a l'inrevés. Contempla el fet que hi hagi un percentatge brutalment més elevat d'homes que de dones a la presó com a conseqüència dels rols: són ells els que atraquen a mà armada. No obstant, està d'acord amb la restricció de la comercialització de la testosterona: si s'usés com a substància sexual en les dones, es veurien qüestionats els límits de la corporalitat dimòrfica, atacant la identitat personal, el pitjor que se li pot ser a una persona: ens estem posant amb el seu reconeixement social, el més important, el ser estimat, el ser acceptat.

Està d'acord amb Haraway amb l'aspecte que el gènere, i concretament els rols i expectatives socials amb que aquest s'erigeix, és una forma d'opressió per sostenir el patriarcat, com la classe social ho és pel capitalisme. El gènere es podria relacionar a les teories de la contradicció de Marx respecte la classe social: la dona tradicional se sotmet a l'home tradicional, sense adonar-se que els seus interessos hi són oposats. Ell li fa creure que li proporciona una protecció i seducció, i ella li proporciona el que ell necessita per produir: cuida dels seus, i de la casa. La dona moderna no s'hauria deslligat d'aquesta responsabilitat tot i haver entrat al món masculí de producció, causant una molt comuna sobrecàrrega.

Finalment parla de la construcció de l'identitat homosexual a partir d'unes normes minoritàries. Tota identitat estaria regulada per unes normes, en les que l'individu s'ha de cenyir, reprimint el seu plaer individual per adaptar-se: això val profundament la pena, sentir-se estimat és principal. Com s'explica que alguns individus busquin identitats marginals? En aquestes identitats hi entren a través de normes, i arreu hi ha algú esperant. Tots estem subjectes a aquestes normes per accedir a l'amor del grup. Reconeix una homofòbia més present del que podria semblar.

Hem vist com els teòrics Queer no innoven: reproduïen teories antigues amb noms diferents. S'han nodrit del feminisme socialista d'Alexandra Kollontai, per exemple, i dels plantejaments psicoanalítics de Wilhelm Reich. Hem vist com en la URSS no es volia l'idealisme posmodern en que s'ha basat la llibertat sexual, que ha creat identitats basura. Podem fer un paral·lelisme amb la història de l'art contemporània: en la URSS no van entrar els moviments impressionistes, de pop art, etc. ja que tot es relacionava amb la racionalitat lligada al partit, el materialisme. No volien corrents que possessin noves

idees, que atontessin la gent més enllà del seu ensinistrament. Fora les seves fronteres es va crear aquest pop art, l'art popular, de la vida de consum nordamericana, a través del Campbell, per exemple. I les identitats LGTB polítiques des del plaer, de consum, les identitats basura no hi eren acceptades, tampoc. Haguessin questionat el seu ordre on tot havia de produir?

Ens diu una estudiant d'antropologia a la UAB "Tu ets dona perquè pots parir". Si no, no n'ets considerada. És el cas de la dona casada estèril d'uns 40 anys de la societat Nuer, del voltant del riu Nil. Seria considerada una aberració de la naturalesa. Això es reflexa en la literatura actual; n'és un exemple el llibre *The Handmaid's Tale* de Margaret Atwood (1985), una distopia on la dona fèril és cosificada i obligada a tenir fills en contra de la seva voluntat. Aquesta idea aniria lligada amb les teories anteriorment exposades que explicarien el patriarcat com a "protecció" de la capacitat reproductiva de les dones.

Hem de reflexionar també que les persones que han canviat l'identitat sexual són estèrils. En moltes societats no es reconeix que un home pugui ser estèril. I les pensadores feministes no han vist que l'home pot ser denigrat per ser-ne. Els estudis de masculinitat tenen en compte les vasectomies, com hi influeixen. "L'homosexualitat es lliga més al plaer perquè no és una manera de tenir fills, per això està marginalitzada. El matrimoni està fet per portar descendència. Al parentiu la prioritat és la descendència."

ANNEXOS

ANNEX I: L'HOMOSEXUALITAT COM A SEXUALITAT NO NORMATIVA

*L'anús castrat és l'armari de l'heterosexual. (...)
Fins que arribi el dia de la còlera del corder i els cossos-no-castrats-
d'anús es revelin.*

Beatriz Preciado a Terror anal

Comencem amb aquesta cita ja que per Preciado el fet que la moral consideri aberrant l'excitació anal sosté la família heterosexual, on cap membre pot sentir plaer amb el cul. Per seguir aquesta línia usarem el llibre de Javier Sáez i Sejo Carrascosa *Por el culo: Políticas anales* (2011). En la primera part, es defensa que el cul ha estat perseguit de fa segles política, social i religiosament. Més tard, analitzen el fenomen del *fist-fucking*, una pràctica sexual on s'introdueix tot el puny de la mà dins el cul de l'amant, com un orgull passiu.

Aquests dos autors senyalen que el cul desestabilitza els sistemes binaris de masculinitat/feminitat, home/dona o homosexual/heterosexual, pel simple fet que tots en tenim i tots el podem utilitzar sexual o eròticament. De fet, es diu que alguns nois demanen a noies que els posin els dits, un concepte que no lliga, aparentment, amb la masculinitat tradicional. Afirmen que al poder li interessa que segueixi estigmatitzat per no fer explotar aquesta revolució sexual on homes i dones es desviarien del camí, del patriarcat. Per tant, el cul és subjecte de política. Defensen que per ser home masculí cal mantenir el cul sellat públicament, ja que si adopten una identitat passiva i receptiva, adopten una identitat femenina: *maricón*. El cert és que els homes tenen el punt G dins el cul, tocant a la pròstata (el que les dones tenen al clítoris), per tant, és evident pensar racionalment que sigui una pràctica habitual, però poc visualitzada per poc moral. És un sexe no genital, no *actiu*. A tot això, critiquem les identitats actiu/passiu a vàris llocs. Provenen de la concepció tradicional heterocentrada:

Home	Actiu	Propietari	Públic
Dona	Passiva	Propietat	Privat

Però amb aquests rols sexuals, la dona trans que té penis i penetra una altra dona, no és considerada ben bé dona tradicionalment: està adoptant un rol actiu. D'altra banda, sovint es parla dels grecs, misògins i masclistes, amb un bon record. Van posar les bases de la nostra cultura, i encara en mantenim algunes de bones, i altres de dolentes. Per ells, el jove que era penetrat per un home (que l'ajudava en la formació, entre altres) no podia mostrar plaer, si no volia ser menyspreat. Així, demostrava una futura virilitat. Per tant, ja complien el quadre de dalt. Freud defensa el plaer anal sense lligar-lo a aquestes concepcions culturals, morals, que hi són fins al punt de lligar el passiu al VIH, segons els autors. Veuen el paralelisme "Virilidad=Impenetrabilidad=Honor" en l'home. No obstant, actualment aquest tipus de sexe s'està normalitzant a través de la pornografia, la literatura eròtica, els sex-shops, l'art, la fotografia, etc. Els autors no veuen cap relació

entre el sexe anal i l'homosexualitat: els heterosexuals poden fer-ne, fins i tot, amb homes sense ser considerats homosexuals.

Recordem la pregunta de Meri Torras de què significa ser lesbiana, de quants cops s'havia de mantenir sexe genital per ser-ne considerada. Amb el plantejament d'aquests autors, els heterosexuals frequentarien la prostitució transsexual per ser penetrats, sense que esdevinguin homosexuals. Potser totes aquestes fronteres les dibuixem nosaltres.

Pel que fa al *fist-fucking*, destaquen dos aspectes trencadors: el primer, que tinguem una pràctica sexual reconeguda on no intervé cap genital: un posa el cul, l'altre el braç. El penis no hi té cap funció. Però hi ha plaer sexual. L'altre aspecte és que va sorgir al San Francisco dels setanta en la comunitat gay, i per tant és una pràctica sexual que es desenvolupa en públic, qüestionant l'àmbit privat del sexe. De fet aquesta és una forma d'activisme Queer: la pornografia al carrer per trencar les normes d'on es pot fer sexe i on no, i com. No ens hi endinsarem. Aquests dos aspectes portarien aquesta pràctica a trencar amb les normes del sexe i del gènere.

Més enllà d'això, aquest apartat vol defensar que l'homosexualitat és similar a una categoria de gènere, és una manera d'identitat. Cal afegir que s'hi han adaptat aquestes postures normatives masculí/femení. Lliguem l'idea d'homosexualitat i sexe anal (exaltat en el popper), però remarquem que no és ni molt menys la forma bàsica ni més habitual del/s sexe/s gay/s. Tot i que en la normalització s'hagin anat constituint unes identitats gays actives i altres de passives, segons Freud l'homosexual podia ser plenament viril. D'aquesta manera, no és simplement un subjecte femení. Ha de ser algun ésser en concret, han de tenir tots alguna característica comuna? Veurem com la ciència ha intentat desesperadament trobar una resposta a aquesta pregunta. Alhora, m'interessa fer una hipòtesi de perquè altres maneres sexuals són rebutjades.

El patriarcat és la dominació masculina i no la dominació dels homes: els homes que no són masculins no són dominants. Paral·lelament al gènere, entenem que els homosexuals tenen quelcom dins seu que els fa ser diferents, una altra idea d'identitat. Així, quan un home "sur de l'armari", s'entén que és *ell mateix*. Quan un home té relacions sexuals amb altres homes, hi va lligada una idea de masculinitat alternativa, amb certs interessos del gènere contrari; no obstant, una bona part segueix els patrons tradicionals. Parlem als adolescents que mantenen contacte sexual amb persones del seu mateix sexe com si estiguessin en el moment de descobrir aquesta cosa dins seu, que els faria diferents.

L'etimologia d'homosexual ve, com sabem, del grec *ὁμός* i del llatí *sexus*. M'interessa remarcar que el terme grec designa allò idèntic, i per tant invariable; és un terme tancat. Parlem de relacions entre individus iguals, del mateix sexe. Ara bé, fruit d'aquest divorci entre sexe i gènere, podem desglossar també que, en una relació entre homes, la masculinitat hi té molt a dir; és a dir, tornant a l'ètim, és una relació entre persones "idèntiques". Són relacions entre persones més iguals que una relació heterosexual? En el sexe, està clar que no: la figura del passiu (o de *la passiva*) personalitza aquesta necessitat de tenir un femení que complementi el masculí. Veiem altra vegada com allò femení sempre té el paper desvalorat. La concepció actual té una llarga història: pels grecs antics el passiu ja no era un home complet, ja patia humiliacions.

Per parlar de la història, cal tenir present que fins a mitats del segle XX l'homosexualitat era l'inversió de gènere, i no l'atracció sexual entre persones del mateix sexe, com deia Preciado. Comencem amb un referent dels estudis de gènere i sexualitat, Michael Foucault, que arriba a afirmar “*El homosexual es ahora una especie*” a *La implantación perversa*. En aquest famós passatge afirma que l'anterior sodomita era tan sols una figura judicial, mentre que l'homosexual del segle XIX és un personatge amb un passat, història, infància, caràcter i forma de vida associats, i que tot allò que ell és està lligat a la seva sexualitat: totes les seves conductes, la seva anatomia, la seva fisiologia. Així, és impossible que una persona homosexual passi desapercebuda (lo qual és mentida). No és simplement una persona amb relacions determinades, sinó que és una persona amb una identitat, amb una naturalesa determinada. Abans d'aquesta concepció, només eren homosexuals els actes, i no les persones. Diu Preciado “*en la homosexualidad hay restricciones, reglas precisas. La tensión está ahí, la revolución es otra cosa*”. L'homosexualitat es representa en els homosexuals, conducta dels quals és controlada pel Poder.

Foucault diu que el concepte *homosexual* va néixer amb el psiquiatra berlinès Carl Westphal en l'article “Sentiments sexuals contraris” l'any 1870. Segons aquesta publicació, aquest *trastorn* sexual seria un instint innat, del que l'individu és conscient. Descriu dos casos; en el primer una dona sentia atracció únicament cap a les dones, i fugia dels homes. A més, es masturbava amb altres dones. El segon cas és el d'un individu amb fisiologia masculina vestit amb roba de dona en una estació, fet que provoca la seva detenció. Ambdós foren analitzats amb un discurs psiquiàtric, considerant la seva infància, la seva feina, els seus passatempers, la seva salut, el seu historial mèdic i els seus problemes amb la justícia. L'autor els diagnostica una depressió alternada amb excitació, mal de cap, vèrtig, epilèpsia, histèria i un retràs mental. Sortosament, no els considerava psicòpates, sinó neuròtics.

Diada de l'Orgull Gay a Madrid el 2013

Aquest text va influir infinitament a tot tipus d'estudiosos i les seves obres posteriors. Ha començat la concepció clínica del sexe entre persones del mateix sexe. Veiem també com el que avui seria una lesbiana o un/a transgènere (o transsexual segons la RAE) es designava en l'època sota el mot homosexual, que va ser trobat per primer cop el 1868 en una carta del periodista austrohongarès Károly Mária Kertbeny a Karl Heinrich Ulrichs. Ambdós van ser els primers en defensar la dignitat homosexual, a Prússia.

Ulrichs ho va fer amb la teoria del tercer sexe, que explica la cita de Foucault dels paràgrafs anteriors. Segons aquesta teoria, la societat es dividia entre els homes i dones heterossexuals i els *urnings*, homes homosexuals: el tercer sexe. Els *Dionäer* són els homes heterossexuals, i els *Uranier* els homosexuals, que tenien un component femení funcional i psicològic que els permetia controlar aquest instint sexual. Ho serien des del naixement fins a la mort. Segons aquest administratiu i polític, un homosexual és aquell que té cos

d'home però una disposició femenina. Ho explica en la frase llatina “*anima muliebris in virili corpore inclusa*” [una ànima de dona inclosa en un cos d'home]. Cal remarcar que tan els bisexuals, com els prostituts o com els homosexuals molt masculins entren dins de la classificació d'home heterosexual. Així doncs, un *uiring* (l'actual passiu/versàtil, maricón) se sentiria eternament atret per un home masculí, i mai a la vida per una dona. Seria eternament efeminat. He explicat tot això perquè el lector faci per ell mateix el paral·lelisme entre el paradigma, la moral actual amb la de la segona meitat del segle XIX. Per sintetitzar aquests paràgrafs, citarem Katz, que el 1995 va publicar “*el 1869 els psiquiatres van començar a desenvolupar el seu propi i clar paper en la denominació i elaboració de teories sobre la normalitat i la anormalitat sexual*”.

Las Juanettes

Segons el psicoanàlisi, distingim tres períodes pel que fa a l'estudi de l'homosexualitat masculina. La primera, amb Europa al capdavant, comença amb Freud (que considerava que tots naixem bisexuals, i que tant hetero com homosexualitat són formes de repressió; no obstant, la primera seria més natural, com a seguidor del darwinisme), on l'homosexual seria un neuròtic que no hauria superat el conflicte edípic. L'homosexualitat seria per ell simplement una modificació adquirida del desenvolupament psicosexual. Encara no hi hauria prejudicis morals. En la segona, on el referent foren els Estats Units, comença en acabar la Segona Guerra Mundial amb una publicació de Sandor Rado que negaria aquest innatisme bisexual, seria un pervertit de naixement que necessita teràpia per tornar-se heterosexual, relacionat amb el narcisisme i a altres generalitzacions; l'homosexual s'odia a ell mateix i odia els altres. Destaquen Edmund Bergler, Irving Bieber i Charles Socarides.

En la darrera, que comença a finals dels setanta del segle passat amb Stephen Mitchell, i que agafa embranzida als noranta, l'homosexual és normal i sà, i la sexualitat és oberta i fluïda: no és per tota la vida. Vol trencar amb les etiquetes actiu-passiu, masculí-femení, homo-heterosexual. La seva conducta no té per què ser fora d'allò comú. A més, trobem un canvi de paradigma: la crisi dels valors tradicionals, de la família, fent que el focus d'estudi del psicoanàlisi passi a ser la teoria de les relacions interpersonals: l'homosexualitat no interessa als analistes com a identitat individual i aïllada, sinó que investiguen com influeix en la construcció de la personalitat, en les relacions (si són estables o no), en com afecta l'homofòbia. Fins i tot es dubta que existeixi: Morgenthaler afirma que la llibertat sexual de veritat arribarà quan les identitats LGTB siguin absurdes i banals, sense sentit.

Afegim que els anys setanta van ser claus en aquesta rama de la cultura: hi ha la segona onada feminista, on sorgeix el concepte de patriarcat, el feminisme de la diferència, el sistema sexe – gènere i les identitats de gènere, i el feminisme radical i lesbià. Paral·lelament sorgeix també la cultura gay, amb la seva pornografia i activisme que van portar a la visibilització. Serà als vuitanta quan hi haurà la tercera onada feminista, amb la crisi del feminisme heterocentrista i del model gay homonormatiu, normalitzat, i del VIH-Sida. Com diuen Las Juanettes, “la pluma es la esencia del mariconeo, porque es lo que más molesta”.

Veiem clarament com l'*homosexualitat* és un producte mèdic de l'època d'Alfonso XII. Però no fou aïllat: s'inventà dins la figura del pervers, que compartia amb els seus companys fetixistes i sadomasoquistes. La creació d'aquestes identitats es basa en la sustantivació de la sexualitat en l'individu, exterioritzant-la i igualant-la amb la seva personalitat. Necessitem conèixer el desig sexual d'una persona per conèixer-la. Hem de tenir en compte que, encara ara, les conductes sexuals patològitzades són durament penades per la Llei en molts països. Veiem com la ciència va adoptar també el paper de la moral cristiana en aquesta identitat de *perversió* que podia ser estudiada: ja no era un vici d'un pecador, era un instint innat d'un

degenerat. Per tant, serien malalts a qui no s'ha de castigar, sinó que s'han de curar. Deia Magnus Hirschfeld “*a partir de ahora, no es en nombre de la religión o de la ley que las lesbianas y los gays sufrirán la inferiorización y la exclusión, sino en nombre de las ciencias médicas, de la neurología a la psiquiatría, pasando por el psicoanálisis*”.

Krafft-Ebing, que tenia unes taules de les desviacions sexuals, es preguntava “Què és una patologia sexual?”. I ho responia afirmant que era un impuls sexual incontrolable que venia acompanyat amb la impossibilitat de practicar el sexe normal heterosexual i procreatiu, pel que l'individu s'hauria desviat de l'instint natural de la seva espècie. En tot el discurs psiquiàtric, la perversió està fora dels límits de la voluntat. Podem fer un paral·lelisme amb l'idea encara arrelada a dia d'avui de l'innatisme de la sexualitat, aquesta idea que un no elegeix tenir relacions homosexuals.

Cal afegir que en la segona etapa l'ideal masculí és el bon cap de casa, que assegura la productivitat i la prosperitat de la família. És, per tant, necessari remarcar aquesta idea que la homosexualitat trenca amb la idea de família nuclear, provinent de la moral judeocristiana. D'aquesta manera, qüestiona l'estructura de parentesc patriarcal. Podria ser per això que el poder tracta desenfrenadament de mantenir-la marginalitzada, diferenciada d'allò comú.

Tornem ara a agafar a Foucault. Per aquest filòsof francès la veritat està lligada a sistemes de poder que la mantenen i ideen. A més, aquesta veritat inventada des de dalt la trobem reflexada arreu, fins i tot al parlar. Ell designa els discursos com els seus portadors, sent un sistema lògic per propagar-la, tot i que va variant amb el pas del temps. Per tant, no és un filòsof de tradició racionalista, sinó més aviat relativista al no creure en una veritat epistemològica, sinó en petites veritats variables segons el discurs. Creu que els conceptes són momentanis, no eterns. En la seva obra, parla de les Institucions. Afirmar en *La voluntat de saber* que del fet que no existissin les divisions hetero/homo al món clàssic se'n pot treure dues conclusions: que no tenien aquesta concepció ni aquesta experiència. Per tant, són mots passatgers que no existeixen materialment ni al nostre interior. Parla de *jocs de veritat*, el concens on aquests conceptes tenen sentit. No són una Llei innata, eterna ni universal.

No obstant, una característica principal de la sexualitat, tal i com l'entendem, és el simple fet que ocupi un paper tant principal, una altra conseqüència del discurs científicomèdic.

En conseqüència tenim, en el nostre imaginari, tants noms per definir els registres d'ordenament i percepció més enllà dels senzills home/dona, masculí/femení: les 32 identitats de gènere, ja esmentades. Aquests conceptes crearien una dinàmica, un mecanisme (ja sigui positiu o negatiu) d'autocensura i autoidentificació, tant individual com col·lectivament. Consisteixen en una xarxa de referents, de models a seguir. Tanmateix, Foucault afirmava “*donde hay poder hay resistencia, y no obstante (o mejor: por lo mismo), ésta nunca está en posición de exterioridad respecto del poder*”.

Continuem amb el concepte de perversió sexual. El seu estudi es divideix en tres etapes. En la primera, era una malaltia dels òrgans reproductius i sexuals. En la segona era causada pel cervell, i, en el segle XX, la darrera era purament psiquiàtrica. Per tant, no només va existir el discurs psiquiàtric que estudiava l'homosexualitat com a desviació de la sexualitat a través del comportament. Anteriorment hi va haver l'anatòmic, que estudiava l'hermafroditisme com a desviació del sexe a través del cos. Tots els comportaments tindrien una causa biològica, anatòmica, en els òrgans. Un dels arguments que arribaren a usar és la creença en l'*uter masculí*, a la pròstata (on de fet hi ha el punt G dels homes).

No obstant, la ciència va arribar a un punt en que ja no podia seguir explicant l'homosexualitat d'aquesta manera corporal per falta de proves: el causant seria el cervell en la segona etapa. Podem fer un símil amb les races del racisme: es feia divisions biològiques als individus enemics per explicar la pròpia supremacia. És una època on es diu que els delinqüents tenen cervells diferents, i són d'una altra raça. Magnan va explicar el 1885 que els ninfòmans tenien una alteració a la part cerebrospinal posterior, i els homosexuals a l'anterior, entre altres. No obstant, no va poder aportar massa proves.

Aquesta *degeneració* es basava més aviat en la marginació social de l'individu, conseqüència de la cultura, segons Rafael Huertas. Tanmateix, Ball ja afirmava el 1888 que hi havia *invertits* perfectament integrats a la societat, i els diferenciava dels pederastes. Aquesta consideració és prou interessant: Arrigo Tamassia afirmà, contràriament, que tots els invertits que va estudiar vivien en una crisi social i existencial permanent. Els relacionà amb suïcidis, depressions melancòliques, canvis d'humor i enamoraments neuròtics, a part d'anomalies al sistema nerviós i en l'intel·lecte. Cal afegir, per acabar, que totes aquestes idees de perversió van lligades amb sexualitats no reproductives, i per tant barallades amb la religió catòlica i la ciència.

Pat Califia deia “*por eso el SM resulta tan amenazante para el orden establecido, y por eso es tan severamente penalizado y perseguido. Los roles sadomasoquistas no guardan relación con el género ni la orientación sexual, la raza o la clase social. Mis propios deseos dictan que rol adoptaré. Nuestro sistema político no puede digerir el concepto de poder no vinculado con el privilegio*”. Afegia “*un lado oculto de la sexualidad lésbica*”. De fet, el leather i BDSM van formar el gruix d'allò fora la moral, no normatiu, rebutjat per una homosexualitat normalitzada, durant els vuitanta. Això va donar força al moviment Queer com a sortida.

M'interessa descriure el procés en què un individu es tornaria *invertit* segons Krafft-Ebing al 1890, per comparar-ho amb el plantejament de Butler. Hi hauria quatre categories. En la primera, l'individu experimenta un instint sexual cap a ambdós sexes, però amb una preferència clara als del seu mateix. En la segona ja seria totalment homosexual.

Seguidament, hi hauria un procés de feminització (veiem la foto), entrant en el motlle de les conductes que li pertoquen. I en l'última categoria hi arribaria a haver canvis en el cos per adaptar's-hi, però només hi arribarien els casos més extrems. El que podem destacar és que el causant de tot això és sempre la psicologia, que naixem així, mentre que en Butler és la necessitat social de performar, d'actuar segons una identitat per ser acceptats, perquè se'ns pugui entendre. Afirmar que es creen noves realitats constantment per mantenir el gènere. Per exemple, l'insult homòfob *maricón* produeix realitat.

Circuit Festival 2017 a Barcelona

Amb Albert von Schrenck-Notzing, al 1894, comença l'idea d'homosexualitat apresada, i no hereditària. Un individu se'n tornaria a partir de l'educació i les influències externes. Passem ja del racionalisme al criticisme kantian en aquest aspecte: ni l'innatisme ni les experiències són suficients per crear aquesta identitat. Avui en dia trobem diverses teories: els Queer són construccionistes, i afirmen que tots aquests conceptes de sexualitat són propis del nostre temps i espai, del nostre paradigma, i que no defineixen la nostra identitat. Uns altres, els essencialistes, afirmen que sempre hi ha hagut una minoria homosexual arreu, argumentant en base a la Grècia clàssica. No obstant, David Halperin afirma que allò era tan sols pederàstia. Dóna a entendre que aquesta divisió entre homo/hetero és un sistema homofòbic per ell mateix, disputant-se la dignitat. Defensa que l'homosexualitat només ha existit en la modernitat, creada pels avenços històrics.

Cal recordar que amb el nazisme els feminismes es van quedar estancats, i així la lliberació sexual. Després de la posguerra, es va repatologitzar l'homosexualitat.

Lionel Ovesey vol acabar també amb aquest suposat innatisme de l'homosexualitat. Afirmar que és una forma d'adaptació al medi social. No obstant, les seves explicacions són més literàries que científiques. Explica que el nen té un trauma amb el sexe femení, i que per satisfer els seus desitjos sexuals acabarà buscant el penis. Teories anteriors havien afirmat també que el penis seria per l'homosexual com el pit de la mare en lactància. Altres defensen que és per situacions de pederàstia. Altres per falta de la figura paterna, etc. Veiem com s'explica encara des d'un punt de vista patològic, de traumes no superats. Com alguna cosa profundament negativa. Si tornem a aquest autor, el procés d'autoacceptació seria el següent: "I am a failure = I am castrated = I am not a man = I am a woman = I am a homosexual". Animo al lector a treure les seves pròpies conclusions.

Parlem ara del plantejament de Clara Thompson. Descriu la banalitat de la figura de l'*actiu* i del *passiu* entre les relacions sexuals en l'homosexualitat masculina, ja que depèn de l'individu amb el que estiguis; la sexualitat no és estàtica. No serien suficients, tampoc, per explicar el comportament gai. Considera un innatisme bisexual i afirma que tothom és polisexual (es pot excitar amb estímuls molt variats). Defensa que a la majoria de cultures hi ha alguna restricció sexual, i que no hi ha cap individu totalment lliure a l'elegir la seva sexualitat. Parla del càstig de l'ostracisme al nostre voltant. Es pregunta: "¿Es la homosexualidad una consecuencia de una estructura de personalidad definida o

se añaden factores accidentales a una personalidad ya predispuesta? ¿Hay tendencias definidas desde la primera infancia que conducen a la homosexualidad?''.

Tenint en compte el títol d'aquest apartat, cal parlar ara dels discursos de normalització actuals. I per il·lustrar aquest canvi, saltarem a l'antropologia, que de fet va ajudar a normalitzar l'homosexualitat, oposant-se al discurs medicofarmacèutic, com ho fan els filòsofs Queer. I ho va fer a través de la feina de Beach i Ford a meitats del segle passat, que afirmaven que societats forànees la tenien integrada sense cap problema moral. Ho defensen a *Patterns of Sexual Behavior* (1951), on estudien 191 cultures d'arreu del món (48 d'Oceania, 28 d'Euràsia, 33 d'Àfrica, 57 de Nordamèrica i 26 de Sudamèrica) usant el mateix mètode buscant generalitzacions, a part de fer una comparativa entre el comportament entre diferents espècies d'animals, amb importància en els primats. Pel que fa al primer blog, es vol aprofundir en les conductes sexuals, l'orgasme, els tipus de jocs privats, la manera de seducció i festeig i la freqüència de les relacions sexuals. Pel que fa a l'homosexualitat, 49 de les 76 cultures de les que en van aconseguir informació la tenien integrada amb normalitat per alguns membres, indistintament del gènere. No obstant, en la majoria d'homosexuals adopten postures femenines, com els *berdache*. Fins i tot en algunes societats es cria nens per assumir aquest rol. En altres es considera una iniciació a la pubertat bàsica abans del matrimoni. En algunes, tots els homes tenen relacions d'aquest tipus algun dia, i en un grup més petit els homes que només tenen relacions homosexuals està ben valorats i desenvolupen funcions específiques dins el grup. No obstant, mai és majoritària ni dominant. Cal dir que en algunes és molt mal vist, i està castigat. Però fins i tot en aquestes descriuen estímuls amagats d'aquest tipus. Aquests autors donen una imatge completament natural de la bisexualitat:

Los hombres y las mujeres que carecen de todo tipo de inclinaciones homosexuales conscientes son un producto del condicionamiento cultural como los homosexuales exclusivos que encuentran las relaciones heterosexuales desagradables e insatisfactorias. Ambos extremos representan un alejamiento de una condición originaria e intermedia que incluye la capacidad para ambas formas de expresión sexual. En una sociedad como la nuestra, un gran porcentaje de la población aprende a no responder, e incluso a desconocer los estímulos homosexuales; y por último puede resultar incapaz de hacerlo.

És important tornar a remarcar com les Institucions psicològiques de l'època van ignorar-ho. Al 1973, l'homosexualitat va deixar de ser considerada una patologia psiquiàtrica per la APA (la transsexualitat encara ho és, recordem la disfòria de gènere). És curiós que el psicoanàlisi era per Freud un recurs trencador, per explorar interiorment, i no una manera normativa de classificar conductes. Durant tot el segle XX es va anar deconstruint aquesta imatge conservadora de la sexualitat.

Com a anècdota, podem afegir que en la Viena victoriana ja hi havia qui demanava que l'homosexualitat, l'adulteri, la prostitució i el sexe fora del matrimoni fossin legalitzats i que les dones tinguessin accés a l'abort i l'anticoncepció, a part de tenir llibertat sexual. Es tracta de Karl Kraus. Otto Weininger, per la seva banda, afirma a *Sexo y carácter* (1903) que tots els humans tenen una part masculina i una altra de femenina, i que se senten atrets a partir d'això. Otto Soyka defensa tres anys més tard que les sexualitats no reproductives no eren insanes, i demana l'acceptació del masoquisme i la sodomia.

Obrim un parèntesis en aquest apartat per donar el punt de vista de Butler pel que fa al diagnòstic del trastorn de l'identitat de gènere DSM-IV o GID (*Gender Identity Disorder*), la disfòria de gènere. Ho fem just aquí per comparar-ho amb la concepció ja despatologitzada de l'homosexualitat, ja que per ella és una forma de patologitzar la transsexualitat. La disfòria va lligada a la transsexualitat, ja que algunes assegurances americanes només cobreixen part dels elevats costos en les operacions de canvi de sexe en cas que s'hagi diagnosticat: la transsexualitat no és un capritx que s'elegeixi. Tot i ser una patologia psiquiàtrica, part del sector LGTBI la recolza, al donar accés a medicina especialitzada per qui la necessita, a més de reconèixer la situació d'aquestes persones i ajudar-les a trobar l'autonomia, la llibertat.

El que està a l'abast per tothom sense ser diagnosticat és viure amb un altre gènere, sotmetre's a cirurgia hormonal, canviar-se el nom i el gènere legalment i operar-se. De fet, només es diagnostica quan no operar suposaria patiments com l'angustia o la falta d'adaptació. Psiquiatres i activistes trans demanen treure el trastorn de l'identitat de gènere d'entre les malalties mentals, ja que entenen la transsexualitat com una forma d'autonomia, i no com una malaltia. Butler diu que comporta ser considerat anormal, i que portaria a un tractament on el pacient seria tractat a partir d'un problema que ell/a mateix/a no entén, fet que recorda a l'història de l'homosexualitat. Serien tractats com si visquessin en un engany.

Altres conseqüències serien, com abans passava amb l'homosexualitat, considerar que determinades estructures familiars són insanes (recordem allò que primer deia l'església i després els psiquiatres que quan un pare era distant, el nen sortia homosexual a l'apropar-se massa a la mare, etc.). A més, es podria diagnosticar tot el que no entrés a les normes de gènere, una realitat molt plural. Aquest debat consisteix en si la diagnòstic ens ajuda a ser lliures al poder-nos entendre, o ens reprimeix i estigmatitza? De fet, podríem comparar-ho amb el gènere: no és el gènere una diagnòstic que se'ns fa per poder-nos explicar, que alhora ens reprimeix?

Però, és l'homosexualitat realment no normativa? Freud parlava de l'instint reprimat, i deia que els homosexuals que volien deixar de ser-ho eren conscients de la pèrdua d'erotisme, que sacrificaven per l'acceptació social. És el que es fa, dissimular-ho i anar amb homes en l'àmbit privat? Així ho demostra l'estudi d'Alfred Kinsey *Sexual Behavior in the Human Male* (1948), que va consistir en infinitat d'entrevistes a homes nordamericans, sense tenir en compte una base teòrica sòlida ni la moral normal/anormal. El seu objectiu era descobrir els seus patrons de conducta sexual generals, entre els que hi havia l'homosexualitat. Els resultats són contraris a totes aquestes teories on suposadament seria marginal: el 37% d'homes hauria arribat a l'orgasme a través del contacte físic amb un altre home, entre l'adolescència i la vellesa. A més, un 10% d'aquests homes hauria mantingut relacions exclusivament homosexuals durant al menys tres anys entre els onze i els cinquanta anys d'edat. Afirma que no influenciava el lloc: tant al camp com a la ciutat hi havia la mateixa proporció.

Una de les seves conclusions era que l'idea d'identitat sexual és absurda, al trobar-se l'orientació sexual eternament fluida, en canvi constant. Discrepa amb la heterosexualitat com a natural i el seu antònim com a patològic. Afirma que són simplement patrons apresos en la socialització. L'individu pot elegir l'estímul que vol seguir, que sempre serà

natural. Compara aquesta elecció de la parella sexual com l'elecció de la carretera que es vol seguir o la roba que es vol vestir, amb el matís que la societat ens exigeix permanència en aquest aspecte mentre que en els altres no. La societat canalitzaria aquest impuls, aquest estímul, cap on ella vol (la religió cristiana segueix amb els discursos de reproducció). L'homosexual no existeix. L'estudiós es pregunta per què no hi ha més homes que manifestin públicament les seves conductes homosexuals. Xocava amb una cultura restrictiva. “*Si la heterosexualidad representa una norma, los psicoterapeutas estaban aplicando la hegemonía cultural de la heterosexualidad, en lugar de satisfacer las necesidades de sus pacientes*”, diu Danilo Magistrali. Però, com era d'esperar, amb la comunitat de psicòlegs es van criticar mútuament. Ell deia que els seus mètodes no eren útils, que tenien una imatge equivocada, i ells li deien que el seu estudi no era fiable (realment tenia deficiències). El cert és que tant l'homosexualitat com l'heterosexualitat exclusives només existeixen en els humans.

Havent vist la connotació negativa d'homosexualitat, quin sentit tenen les identitats LGTBI actuals? Foucault va escriure “*la homosexualidad se puso a hablar por sí misma, a reivindicar su legitimidad o su naturalidad incorporando frecuentemente al vocabulario las categorías con que era médicamente descalificada*”. Els individus van acceptar aquesta identitat imposada, i van lluitar per la visibilització social del que es va crear com una *raça* o *espècie*, com hem vist.

Estem acabant aquest bàsic apartat sense haver resolt la qüestió que ens posàvem al principi: què tenen en comú els homosexuals? Ho responen Bell i Weinberg amb l'estudi *Homosexualities: A Study of Diversity Among Men and Women*. Es tracta de les conclusions d'entrevistar unes 1500 persones homosexuals, homes i dones de posicions variades. Van veure que no es pot generalitzar massa, però van fer igualment cinc grups: els homosexuals que porten un estil de vida normatiu i monogàmic, feliç; els que tenen una parella oberta amb la que viuen; els solters amb una vida sexual i personal feliç; els solters amargats i amb problemes psicològics i els asexuals.

Troben també sis característiques comunes en tots ells: tots han tingut una relació de més d'un any; la convivència en aquesta relació no estava marcada pels rols de gènere; un de cada cinc, al menys, havia estat casat anteriorment; menys d'un de cada deu homes havia treballat en professions estereotipades (escaparatisme, decoració, perruqueria, infermeria, disseny i ball); i només la meitat afirmava no sentir remordiments per ser gais. L'importància d'aquest estudi recau en el reflex de les conductes normatives i sanes del general homosexual, situació que no es veu reflexada en el paradigma legal ni el patològic, ni tampoc en el moral. S'havia de mantenir els valors burgesos, segons Magistrali.

I hem acabat l'apartat parlant solament d'hipòtesis teòriques. Anem a veure un cas particular, tornant a l'investigació d'Alberto García Valdés, *Historia y presente de la homosexualidad* (1981). L'objectiu és la lectura conscient del lector, que podrà treure les seves pròpies conclusions en base a les diferents hipòtesis que venim de veure. És el Cas 31, que mostra la “*influencia de las primeras experiencias*”:

20 años. De origen rural, viene a Madrid a los 8, porque sus padres se fueron a Suiza a trabajar. Él vivía con una tía que tenía dos hijos, uno de 17 y otra de 13 y dormía con su primo, a quien quería mucho. Mantuvo con él relaciones homosexuales durante un año y,

si al principio lo hizo forzadamente, después fue cambiando de opinión. Antes de ellas no tenía tendencia sexual definida, pero desde entonces no ha tenido nunca interés por las mujeres. Cuando tenía 9 años, poco después de lo de su primo, conoció a un chico mayor que él y se fue introduciendo en el ambiente homosexual, trabajando como peluquero y travesti o haciendo la prostitución. En los últimos años se ha puesto hormonas y quiere operarse para “ser lo que en realidad soy, una mujer”. Dice que la influencia de las relaciones con su primo fue muy grande, pero que hubiera sido así de todas formas.

Tot i que sigui irelevant, donarem la nostra opinió; estem molt d'acord amb el que aquesta experiència manifesta indirectament: no neixes homosexual, te'n fas. De la mateixa manera que Beauvoir deia “no se nace mujer, se llega a serlo” el 1949 al *Segundo Sexo*. Es fa aquesta identitat, tal i com es veu en la línia 8 i 9. A més, hi ha una infinitat d'estímuls al llarg de l'infància i adolescència.

Un investigador va preguntar a unes comadrones de Sudamèrica sobre la sexualitat dicotòmica, i aquestes el van mirar com si no entengués res, dient “depèn de l'individu. Com pot dir que aquestes coses són uniformes per tots els homes i dones?”.

ANNEX II: ENTREVISTA A ROGER NAUDÍ

Segons la teva experiència com a psicòleg, creus que hi ha gaire gent que no s'adapti ben bé a la masculinitat o feminitat?

Segurament mostra que un no s'adapta un patiment. Quan la persona comença a notar que totes aquestes expectatives de rols imposats socialment o per part de la família no encaixen amb lo que ell vol construir-se com a identitat comença a existir un patiment. Ja parlem de que s'ha d'adaptar al que la societat ens marca, tampoc és això. No és que ell no s'adapti als rols, sinó que aquests rols no representen lo que ell està satisfet.

Aleshores el gènere seria un reconeixement social o quelcom que et surt de dins?

El gènere té moltes variants, com la biològica. Aquesta és lo que és, segons les hormones, segons uns gens o uns altres et desenvolupes cap a tenir uns òrgans o uns altres. Hi ha, també, el que seria el gènere cultural, social. Segons cada societat el gènere està concebut amb uns rols o amb uns altres, però el gènere en si...

En la psicoteràpia es tracta diferent un home d'una dona?

No per aquest factor. Tractem a cada persona segons la seva individualitat. Però com a persones integrades en una societat, tenim unes expectatives. Una dona que et ve amb problemes perquè té sobrecàrrega... podem intuir certes coses. Ens dona molta informació que sigui una dona, més a nivell sociològic.

Una dona té unes preocupacions diferents que un home?

Exacte. Dins d'una família, culturalment ocupa un rol diferent, té unes expectatives, té una pressió social. Tractem amb la seva individualitat però ens dona informació que sigui una dona o un home, igual que ens dona informació si és d'una família on els pares estan separats o units, o s'expliquen o no les coses... tot ens dona informació. I el gènere, evidentment, moltíssima,

D'un home què t'esperaries?

Si atenem a l'estadística, que un home vingui a teràpia és més difícil. Normalment, el percentatge de gent que acudeix a una teràpia són dones.

Per què?

Segurament perquè hi ha el rol de dona que facilita expressar emocions, d'obrir-se. En canvi, en l'home demanar ajuda està mal vist, perquè ell culturalment ha de ser el fort, l'heroi dels arquetips que tenen les cultures. En sociologia, Jung parla de que l'home ha de ser el fort, el *villano*. Per l'home és més difícil venir a demanar ajuda. Quan venen a demanar-te'n és perquè realment ja estan als seus *topes*, i no poden més.

Creus que això que l'home no es pugui expressar podria causar l'agressivitat masculina?

Segurament és una forma d'expressió emocional, l'agressivitat. Depèn de la psicologia. Si tu vas a un psicòleg molt biologicista, segurament et dirà que l'agressivitat és deguda a un augment de la testosterona i per això els homes l'expressen més. Si vas a un altre que sigui psicoanalista et dirà que les pulsions a l'infància de l'home per matar el pare s'expressen d'aquesta forma; en canvi la dona ho fa seduïnt. Si vas a un que sigui familiar et dirà que l'home ho expressa així perquè el seu rol és el de tirar la família endavant, sense tenir cura dels fills. No ho sé, hi ha moltes visions.

Tu què en penses d'aquest discurs de la biologia: l'hormonal?

Té un pes, evidentment. Ara bé, és la causa o és un fet més que es produeix? Som només impulsos químics al cervell o el que cultural i identitàriament, junt amb els significats que otorguem, és el que modifica el cervell? Jo et puc donar una pastilla per canviar-te l'estat d'ànim. Et pot canviar la química a través de la relació, i et pot canviar la relació a través de la química. Això ho veiem quan algú s'emborratxa, o quan a algú li dones una pastilla, i al revés. La química té una relació amb el comportament, però el comportament també té una relació amb la química. Quan t'enamores, et canvia la química cerebral. Estàs en un estat d'eufòria. Quan et poses nerviós tens mal de panxa. Quan alteres les substàncies tens unes reaccions comportamentals. Però això no ho explica tot: tendim, en la psicologia i en totes les ciències, a voler explicar-ho tot a través de la nostra teoria. Això ho intenta fer la ciència, i és molt difícil. No hi ha una veritat absoluta. Un biologicista et vol explicar tot el món a través de la química cerebral, i no és així. Un sociòleg igual. I no, s'ha d'integrar tot. Tot passa a la mateixa vegada, i sense una cosa l'altra no funciona, i a l'inrevés.

Tu personalment creus que sí que tractes diferent un home d'una dona com a pacients?

No es això, sinó que les teories que et fas com a psicòleg d'haver vist molts casos o de conèixer teories, o el que et va dient et vas fent una idea... t'ajuda. Evidentment tractes diferent a tothom, segons les seves característiques. Però, per exemple, si una dona t'explica que està molt deprimida, que té molta càrrega familiar, tu ja et vas imaginant quin tipus de família ha conegut, quin tipus de model de mare es planteja per a ella mateixa, segons el que ha vist.

El rol de cuidar és per la dona? L'home no sol tenir familiars al seu càrrec?

Depèn del cas, però això és evident que passa més a les dones, és cultural. Si és una dona i et va plantejant que té molta pressió, et vas fent una idea. La tractes diferent? No pel fet de ser una dona. Sí que comences a veure-la i construir-te-la.

Hi ha alguna cosa, en general, que tots els teus pacients homes se sentin orgullosos? Alguna cosa positiva d'ells mateixos?

El fet de demanar ajuda sent home diu molt. Hi ha molts casos que demanen ajuda com per dir als seus cercles que els donin una oportunitat ja que ells estan anant al psicòleg. Alguns homes que han estat infidels que venen com a estratègia pel matrimoni, però no venen més d'una sessió o dos. No acaben fent cap canvi. "Lo hago por ti, cariño", "Yo soy fuerte". Costa molt demanar ajuda sent home. Però molt. [ho remarca profundament]. Hi ha un sentiment que si demano ajuda sóc dèbil. I això no és *macho*.

Quins problemes solen tenir els homes?

Últimament, molts problemes a l'hora de tenir fills, com s'adapta aquest canvi a la parella. Perquè quan tens fills, potser la parella es distància al principi, assumeixes aquell rol del teu pare i recordes que potser no t'acabava d'agradar, o ho repeteixes. Sobretot els homes, un percentatge molt elevat, solen venir moltíssim per problemes de parella.

Creus que aconseguen ser uns pares propers?

Jo crec que els que venen de forma genuïna perquè reconeixen un problema i el volen canviar, aconseguen fer el canvi i estar bé. Perquè el canvi no el fem els psicòlegs, sinó els propis pacients.

Creus que les teves pacients dones que no poden o no volen tenir fills se senten culpables?

Molt, molt. Hi ha un perfil de dona amb una crisi existencial a partir dels 35 important. Hi ha un dilema vital de què faig: sóc una persona lliure, autosuficient, que no necessita tenir família i tiro *pa'lante con mi libertad*, o sóc una persona que té una família, que té una parella que ha de complir un rol que de vegades no acaba de ser el que m'agrada. Hi ha aquest dilema perquè casi tots venim d'aquesta família tradicional.

Aquest punt es dona als 35 anys?

Bueno, a partir que es veu que el moment de tenir fills t'agafa gran. És un problema: això que diuen de "se ha despertado el reloj biológico" és cert. I és un punt de crisi existencial important per les dones, un punt que en la parella comença a haver-hi problemes si l'altre no acaba de voler o de tenir les expectatives de tenir fills. La pressió per tenir una família és molt important. Hi ha un reportatge de gent que es congela els òvuls per tenir fills de més gran per motius professionals, o perquè vols viatjar més o fer altres coses, o perquè no has trobat la parella. Ara les parelles no duren tant com abans. No tothom està disposat a aguantar només per montar una família. Les dones tenen una pressió bestial, els homes jo crec que no: un home pot tenir fills amb cinquanta anys, la dona no.

El 2016 es va condemnar a presó a 219.280 homes i només 52.246 dones. A què és degut? Quina és la causa?

Totes aquestes persones que estan a la presó, la majoria deuen haver estat per tràfic de drogues o robatoris a mà armada. Tot el tema de robatoris amb violència el fan més els homes. Sí que té a veure amb un motiu cultural.

Creus que la dona moderna està entrant a l'agressivitat, del terreny masculí? Ja no està mal vist que una dona pegui una altra dona, o un altre home, o que s'apunti a boxa?

L'agressivitat es deixa expressar més als nens ja des de l'escola. Jo crec que no [a la primera pregunta]. Ja com a perfil, si li dius a un policia "m'ha atracat una persona en un carreró fosc a les 03:00AM, i et pregunta si és home o dona diràs que és home. Com el fet que hi hagi més immigrants a la presó que autòctons, la delinqüència és una expressió de malestar social, de falta d'oportunitats, de problemes familiars, d'una criança difícil. És l'expressió d'un malestar cultural. Pots entrar en el gènere o en lo socioeconòmic, depèn del nivell de benestar i d'educació de la zona. A la presó hi ha la classe baixa. La societat està estructurada perquè es castigui les persones que roben, és molt important protegir la propietat privada. I a través de les votacions es legitima que les persones que tenen el capital i la propietat privada estiguin molt protegides, aleshores qui atempta contra la propietat privada és qui omple les presons. El sistema també nega la propietat privada a la major part de la gent, i les classes baixes sense oportunitats aacaben transgredint aquesta norma del respecte a la propietat privada.

Donna Haraway afirmava que el capitalisme necessita la classe per mantenir-se, com el patriarcat necessita el gènere.

Marx parlava de la contradicció, d'interessos oposats: una classe social té uns interessos oposats a l'altra. La perversió, el que fa que el sistema s'aguanti és que una classe social no identifiqui que està contradita amb l'altra. Un obrer vota els interessos del seu patró, que es queda la major part del benefici que produeix. Una dona assimila les expectatives

d'haver de satisfer i haver d'agradar a l'home, i a l'inrevés. L'home ha de produir que la dona vulgui ser protegida, seduida. Són uns interessos contraposats: jo et someto, tu et deixes sotmetre.

Veus el gènere com una forma d'opressió?

El rol de gènere millor dit, totalment. A nivell social i productiu està montat així: la dona està a casa cuidant dels fills per que l'home, que només té una hora de descans per dinar, va a casa i menja ràpid per tornar a la feina a seguir produint. La dona està ajudant a que aquesta màquina de produir que és l'home funcioni millor. Li cuida els fills, li fa el dinar, li cuida les coses. Si els dos treballéssin, el temps que haurien d'invertir a casa faria que necessitessin molt més temps lliure per cuidar els fills. Per tant, si la dona assumeix aquest paper, l'home és més productiu. Tots els rols de gènere estàn fets perquè tot això se sostingui.

Aleshores tu estaries d'acord amb que la dona és oprimida perquè té aquesta capacitat reproductiva?

Totalment. Però fixa't: tot això sorgeix des de la Família. Per què la dreia li dóna tanta importància a la Família, quan després no té cap problema amb fer fora una família de casa seva? Perquè la família és la petita escola d'ensinistrament on s'ensenya com funcionarà la societat, per això és tant important pel catolicisme. Els pares diuen a la dona des de petita "passa per l'aro del que et diu la Família", és a dir, per molt que tinguis el desig d'anar-te'n amb un noi i disfrutar de la teva sexualitat no ho facis; renúncia als teus instints primaris, reprimeix-los com aniràs fent tota la vida, perquè nosaltres t'hem posat l'expectativa que has de ser verge fins al matrimoni. La dona des de petita aprèn a renunciar al seu plaer, el principi més important, per un bé major, que és la Família. Tot això per que després, quan passi a la societat, tingui après que ha de renunciar als seus desitjos i pulsions per un bé superior, sigui la Família, agradar a un home, ser bona mare, no? A la Bíblia les dones només poden ser mares, putes, bojes... Aquest és el plantejament psicoanalític de Wilhelm Reich, un psicoanàlisi que va anar cap al socialisme. Al declarar la seva homosexualitat, que no estava acceptada a la URSS encara, va haver d'emigrar a Estats Units. I com tots els que marxaven de la URSS es tornaven bojos fent teories...

Que curiós que el que dius tu és el que diuen ara els pensadors aquests que faig el treball.

Sí, el que dic jo no és nou, és del segle XIX o principis del XX. No hi ha res nou, tot està explicat, però ara és segons la posmodernitat: "bueno, todo es según del color con que se mire", "bueno, no te explotan"... barrejem totes les paraules en un poti-poti, i la realitat pot ser molt diferent. L'idealisme, lo que criticava tant el comunisme de la URSS: prohibien tots els discursos idealistes, ells parlaven de materialisme. No anem a filosofar, el que importa és quanta carn hi ha, quants llocs de treball hi ha.

Què n'opines que els homes són més agressius per la testosterona? És en part així, totalment, o en absolut?

Ets agressiu per la testosterona, sí: tu enxufa algú de testosterona fins al seu *tope*. Deixa'l anar al metro de Barcelona quan entren els Boixos Nois [els ultres del Barça]. Tu creus que s'hi pegarà o que es quedarà tranquil? O si el poses amb la seva família? Evidentment hi ha una part biològica causant de la ràbia, però que l'expressis o no depèn del context. Sí que hi ha una part biològica, però també una altra de comportament. [La testosterona]

et predisposa a ser més violent, però no més idiota: si veus que ve un grup de gent amb qui no pots expressar aquesta ràbia la reprimiràs, l'expressaràs amb qui pots. És supervivència. Tens un control: això és el que s'ha d'educar. No és només tenir més testosterona, sinó que [els homes] culturalment la poden expressar millor que les dones.

La píldora anticonceptiva està feta d'estrògens, l'hormona sexual femenina, per canviar el cicle menstrual en les dones, per exemple. Si la testosterona pot canviar el comportament dels homes cap a l'agressivitat, si es dona hormona sexual a la dona s'està ultrafeminitzant, s'està canviant la seva conducta?

L'estàs fent més sensible.

La canvia?

Totes les hormones et canvien. Hi ha gent que va al gimnàs i es pren suplementes per augmentar la testosterona, i està com més alterat, més nerviós, més cabrejat. Sí que t'afecta. O quan algú va sortit, va amb les hormones que no pot més, evidentment que està buscant, no ho pot evitar, allò li canvia les seves idees. [Amb la píldora] la dona està més sensible, més propensa a plorar, però depèn de l'identitat que ella es faci. Si ella és conscient que això l'afecta i ho sap portar cap problema, si per ella plorar, o mostrar-se més femenina, o estar més sensible és negatiu malament. Evidentment, donar hormones és una cosa sensible, que s'hauria de...

Aleshores com pot ser que estigui comercialitzada l'hormona femenina i a la testosterona no s'hi pugui accedir sense un volant del metge?

La testosterona es dona quan es vol canviar de gènere o de sotamà amb els culturistes. No es dona perquè afectar les hormones de les persones és una cosa bastant greu.

Però sí que es dona els estrògens a les dones.

Sí, sí... i segurament és perquè són elles les que es queden embarassades, no? Què proposes, que es donés testosterona als homes per...?

No, de fet aquest és el plantejament de Preciado, que diu que la testosterona és una hormona sexual que si es comercialitzés seria el Viagra per les dones.

Clar, però tindria efectes secundaris. Per exemple, si dones Winstrol als homes culturistes els surt pit. Es posen com bèsties, però els surten pits. A una dona si li dones testosterona anirà més animada sexualment, però li sortirà pèl i barba, i la pell se li posarà més dura, la veu se li agreujarà. Depèn de la seva identitat, però moltes dones no ho volen.

Per una qüestió de reconeixement social?

Per una qüestió d'identitat, evidentment cultural, però que és la seva identitat. La meua identitat: sóc home, etc. Si em prenc alguna cosa per anar més animat sexualment no vull que em surtin pits. Si en surten, passa alguna cosa? Se t'acaba el món? No, però no t'agrada.

Per què necessitem aquesta identitat?

Tots necessitem una identitat, és lo més important. A psicologia, lo últim que pots perdre és la teua identitat. Quan alguna cosa et comença a canviar l'identitat hi ha un greu malestar. Quan dius "hauria de ser així, però no soc així" malament. O quan dius "jo soc així, però he fet coses que no van amb la meua identitat" apareix culpa, malestar... fatal. Pots canviar-li tot a un pacient menys la seva identitat, això no li pots canviar, i no li has de canviar. Doncs el mateix amb els rols. Ara, segurament segons quines identitats causen

malestar, perquè porten unes expectatives socials difícils de complir, i que no són positives per les persones, com agradar a tots els homes, haver d'estar prima, haver de ser perfecta, cuidar de tothom...

Els homes són més solitaris que les dones? Els teus pacients homes se senten més sols que les dones, o al contrari?

Potser culturalment està pitjor vist una dona gran soltera que un home solter gran, més enllà no sé si... si culturalment està més mal vist, causa més malestar. Quan al poble una dona es quedava soltera *ui*, era la “solterona”, en canvi un home era un “soltero de oro”. Per la dona “¿Como es que nadie te quiere? Algún problema hay”, en canvi per un home “pues mira, va a su rollo”. Som bastant més cruels amb les dones. No en tots els casos, però.

La figura del pare sol ser més propera o més distant, en els teus pacients?

Depèn de la seva família i edat. Normalment l'home és una figura que sempre està a fora treballant, és una figura que es mostra més distant. Però m'he trobat moltíssims casos de pares molt propers i amb una relació [forta], i de mares que hi ha molta rivalitat. No es podria dir que sigui més proper o no, hi ha de tot. Abans [els pares] tenien unes altres expectatives i uns altres rols que ara s'estàn perdent, per sort.

Recordes algun cas on l'infància tingés molt a veure amb una masculinitat o una feminitat molt rígida?

Crec que sí: expectatives de feminitat, de montar una família, de no estar amb molts homes, de si t'acabes de separar no anar amb altres homes pel què diran.

A què creus que es deu que un home es refereixi a ell mateix com “a mi mateixa” en femení?

O a nivell de persona (nom femení) o perquè estigui fent un discurs en perspectiva política, de trencar amb els rols de gènere, com la CUP.

Però no pot ser un sentiment, que un home que es comporta com a home se senti femení?

Sí, però normalment no utilitzaria el femení per parlar d'ell, per molt que tingui més feminitat. No m'he trobat amb aquests casos. Potser vol reivindicar alguna cosa, ideològicament.

Creus que que algú s'oposi al gènere que se li ha assignat va lligat a traumes?

Clar, oposar-te al que diu la tribu pot portar a no sentir-te adaptat.

Però és causat per un trauma? Per exemple, que una dona sigui masculina és causat per un trauma?

Jo crec que no. Ara, si comences a rebuscar i a fer psicoanàlisi potser pots trobar-ne. Per exemple, a través de la literatura: que escrigui una llarga història explicant per què li ha passat allò, quan potser ni és veritat. No crec que sigui degut a un trauma. Que hi hagi hagut casos que s'hagi montat de tal forma per fer-ho semblar, que li ha passat alguna cosa que l'hagi portat a ser així. Que sigui veritat, no ho sé. Que sigui útil per la teràpia, potser no. De què serveix saber “per què em sento dona?”, enlloc de “per què no em sento bé sent dona?”? Tot i haver nascut home, no? No importa tant d'on ve, sinó què podem fer perquè no tingui un patiment. Depèn de la teoria es dirà que sí o que no. Jo penso que no.

Què en saps del transtorn d'identitat de gènere, la disfòria de gènere?

Poca cosa. Senten un patiment pel gènere amb el que han nascut, i no se senten representats. No en tinc gaire informació. Només amb una disfòria de gènere no es pot trobar un tractament: una disfòria del Pepitò no serà igual a la de la Rosa, ni a la de la Maria. Aquest transtorn en si no et dona cap informació. Te'n donarà l'història que hi hagi al darrere. Les etiquetes de per si potser millor no agafar-les perquè et donen uns prejudicis que potser t'estàn tapant: "el arbre no te deixa ver el bosque". Potser el problema no és la disfòria de gènere, sinó l'acceptació dins la família d'aquesta nova identitat que ella se sent representada, o que és un problema d'autoestima, del que potser s'atribueix la culpa a la disfòria quan no té res a veure.

Personalment, creus que Inés Arrimadas és discriminada per ser una dona femenina que està en un rol o un paper masculí, com és el de cap de l'oposició?

Jo crec que al contrari. Coneixent al votant...

Però la feminitat sí que té un poder.

Evidentment, a Suárez el van votar perquè era guapo, posem una guapa també. No sé si és un discurs masclista, però ells ho potèncien d'ella. Això agrada al votant de Ciudadanos. Sí que és masclista. Però no sé si és una discriminació. Sí que ho és que parlem més dels seus vestits que del que diu, però ells ho utuilitzen, igual que van fer sortir l'Albert Rivera sortint despullat en un anunci: són un partit del màrqueting. Reconec que és injust que faci aquesta apreciació d'ella, però penso que hi està posada perquè és guapa.

Però està ocupant un paper racional, com és la política, quan la racionalitat va lligada a la masculinitat. No és un problema estructural?

No et segueixo, però tots al parlar de l'Arrimadas que és una dona estem fent un discurs masclista. A part, té moltes habilitats com a política, és una persona formada.

En el cas d'una dona que havia nascut en un cos masculí, com s'explica la seva conducta sense tenir estrògens i progesterona ni testosterona? Es va prendre pastilles per deixar de fer testosterona en l'adolescència.

Per edat, quan es comença als quinze frenes la producció de testosterona però no es donen estrògens perquè encara no tens divuit anys. Frenes la pubertat, però no produeixes cap hormona femenina encara per no alterar res, o perquè no és l'edat legal.

No sé si li han donat l'hormona femenina. Ja és gran, i mai t'adonaries de res. Com creus que es pot haver arribat a comportar com una dona femenina si no té hormones sexuals?

És el mateix discurs social i cultural.

Aleshores l'hormona no té tant de pes?

No. Però per nosaltres és molt important sentir-nos part d'un col·lectiu: si et fixes, l'homosexual també té una forma diferent de parlar, d'expressar-se. Això hi ha gent que ho assumeix com a rol. Evidentment no tots els homosexuals i els heterossexuals assumeixen aquest paper. Però són rols, expectatives, el formar part d'un col·lectiu. Suposo que t'hauràs trobat gent que expressa amb la seva forma de parlar "ei, que jo tinc aquesta sexualitat". Cal? No ho sé.

Respecte això, dins l'homosexualitat, per què tenim una identitat activa/masculina i una passiva/femenina?

Com?

En el sexe hi ha l'actiu i el passiu, que agafa tot aquest rol femení.

Ho desconec. Per mecànica, deu ser. I masculí i femení? Pel mateix altre cop: hi ha uns rols, hi ha el formar part d'un col·lectiu. I el col·lectiu diu com ens hem de comportar. Volem sortir d'unes expectatives majoritàries però entren dins les expectatives d'un col·lectiu minoritari, i compleixen uns rols esperats. Si jo vaig amb un grup de gent homosexual que "té molta ploma" i em comporto normal, de *macho*, perquè ho sento així, diràn "mira aquest reprimint que no ha sortit de l'armari que està aquí fent veure...". Per que m'acceptin... Al final, tot, fins i tot els col·lectius minoritaris tenen una manera de complir un rol i unes expectatives, igual que els majoritaris.

Per sentir-se integrats.

Per sentir-se integrats i que ens estimin. Perquè si no ens estimen ens morim. Volem que ens estimin i t'acceptin, estiguis en un col·lectiu minoritari o majoritari. I si has de complir unes expectatives, les complexes: si has de dir *tacos*, si has de parlar més suau, o posant *tonillo* ho fas. Perquè volem que ens estimin. Això és el més important.

Pensava que em discutiríes més el tema hormonal.

No ho sé, igual que si vas a un culturista. Jo si em sento noia no vull tenir molt bíceps ni que em surti barba, per expectatives: si jo vull ser una noia, vull ser una noia guapa, i no una noia amb barba. Vull ser una noia prima, i amb pits. Si que acabes trencant amb el rol que t'ha assignat la natura però que tu no et sents, però acabes entrant dins un rol social de les dones.

Els teus pacients estàn molt preocupats per no adaptar-se a les expectatives?

Tots: els pacients, jo, tu, tots... Que no sigui que em deixin d'estimar si no compleixo les expectatives, o que la meua autoestima se'n vagi a fer punyetes. Si em proposo anar al gimnàs i aprimar-me, i arribo a casa i m'empleno de *kebabs*, penso "com ets... no tinc força de voluntat". M'he d'estimar i que m'estimin. Jo crec que va primer que t'estimin, perquè segons com t'han estimat t'estimaràs a tu mateix. I com t'han estimat ve també de la cultura, de la societat... Si féssis una enquesta als pares a la porta del cole i els preguntéssis "si poguessis elegir que el teu fill no sortís homosexual", el 90% et diria que no tenen cap problema, però el 90% et dirien "no, no, que patirà". Aleshores què passa? Potser no som tant tolerants. Si pateix és per la societat. Realment et demostraria que hi ha molta més discriminació de la que sembla, de la que és acceptada: és ignorada. És complicat.

CONCLUSIÓ

*La etiqueta que tú quieras
pero ya déjame en paz.
Quien pone las reglas del amor
Claramente se equivoca*

Lletra de Macho, de Kinky

Com diu el filòleg Rafael M. Mérida Jiménez, un objectiu seria “*la victoria de todas las sexualidades de todos los seres humanos: la de la liberación de las palabras que nos encadenan y la del surgimiento de palabras que nos liberen definitivamente*”. Aquest professor de la UdL es pregunta com és que cada cop hi ha més compartimentació entre gays, lesbianes i transsexuals. Afirmar que en la seva època compartien els bars d’ambient, i que avui en dia cada cop està més classificat. Afegeix que “*durante los años ochenta y noventa, muchos grupos de esa entidad que se auto-definen o que etiquetamos como el ‘movimiento gay y lesbiano’ fueron invisibilizando a ‘las locas y los travestís’ con el objetivo de ofrecer una imagen más ‘pura, limpia, inmutable, incontaminada’ de sí mismos*”. Ens trobem, doncs, en una situació on l’homosexualitat (l’identitat gay i la lesbiana) i transsexualitat s’estàn veient normativitzats: han decidit entrar a la Norma, acceptant la moral, i pagant el preu que comporta: han de discriminar, han de rebutjar allò no normatiu (que sempre hi serà) per demostrar la seva puresa (parlem de com des dels setanta l’homosexual s’ha anat acceptant, fins i tot en el matrimoni, negant el travesti, transsexual i bissexual). El que proposa la Teoria Queer és trencar aquest contracte que hauríem signat amb el diable, amb el Poder, amb les Institucions de Foucault, amb el qui decideix què es pot fer i què no, amb l’indústria farmacopornogràfica de Preciado. La Teoria dona veu a aquest sector no normatiu, per combatre les identitats de gènere reivindica el transgènere (aquella paraula que no existeix per la RAE) per a tothom com una forma d’identitat sense connotacions de sexe, i per combatre les identitats sexuals la pansexualitat. Busca un espai lliure.

Cal qüestionar-nos el patriarcat, l’estructura en com ens organitzem, ja que crea una forta desigualtat entre el sector dominant i la gran diversitat dels i les dominats/des. No obstant, com hem dit, pensem que els estudis de gènere parteixen d’un punt de vista anticuat i tradicional, no actualitzat a la nova realitat. No tenen en compte maneres de viure la masculinitat totalment trencadores: parlen un i altre cop dels rols de gènere del segle passat i de sempre. Per tant, no podem concloure per aquí què significa ser home o dona, ni què fa que una dona se senti masculina, però dona. Perquè al cap i a la fi la cosa no va de ciència, sinó de sentiments.

Concloquem que aquests estudis de gènere no han vist més enllà d’un punt de vista sociològic, antropològic o psicològic del parentiu, la divisió de tasques, el comportament social o la construcció de l’identitat sexual i de gènere: han obviat el punt que considerem clau, com es volia enfocar aquest treball. És la visió filosòfica, personal, dels sentiments: aquests individus que s’engloben dins el mateix grup d’homes o dones, no es pregunten per la seva existència com a grup? Què els fa ser-ne un? Quins sentiments irracionals els fan ser-ho? És que els homosexuals tenen una ànima de dona dins, com deia Ulrichs? Del

que ens hem adonat nosaltres és que pel que fa a totes aquestes identitats venen d'una part d'imitació i d'una part anatòmica, però ni una ni l'altra són les causants. Tots els estudis segueixent obviant el punt de vista nietzschian, la part irracional de fora la moral que ens fa ser. Mai sabrem què significa empíricament ser home, però sabem que no és innat.

Personalment, crec que si aquesta Teoria Queer està agafant embranzida és perquè no tenim esperança en aquests moviments que ens havien d'alliberar. En l'època, es creia que la segona onada feminista portaria uns canvis que encara estem esperant. Els pares són ja més educadors amb els menuts, però dones i homes segueixen tenint oportunitats diferents tan sols pel sexe en que van néixer. Arribarem en un punt on l'home pugui demanar baixa per cuidar la seva mare? I en un on la dona sigui lliure professionalment dins una família tradicional, amb fills?

Hem de matitzar el caràcter marginal dels teòrics d'aquesta teoria, i de molts dels individus que no s'adapten al gènere i sexualitat. Lo Queer no és quelcom a seguir com a consigna, sinó que planteja crítiques a lo normal i acceptat per fer-nos qüestionar com a societat i en les nostres propies identitats i vides, ja que les vivim a partir de les nostres identitats personals, en plural. La primera dona antropòloga Margared Mead afirmava "*cuanto más rígida es una sociedad y admite menos variaciones, crea más individuos hostiles, inútiles, desdichados o peligrosos*". Aquesta idea la podem relacionar amb la teoria ja que és fruit de la marginalitat. Per tant, els Queer reflecteixen un utilitarisme: podríem ser tots i totes més feliços sense tenir un sistema que es basi en mantenir una marginalitat per reproduir-se, alhora que viuríem una sexualitat molt més plaentera. Ara bé, potser passa com amb el moviment hippie: era per anar en contra les normes, i ha acabat sent actualment una identitat de mercat. Demanem disculpes per haver ovbiat durant tot el treball les classes baixes; ens hem basat en gent amb capital i influència, de les principals ciutats, centres de cultura occidentals.

No creguem que sigui correcte tot el que diu aquesta Teoria, ni que haguem de fer un canvi social radical d'una generació a l'altra. Els canvis venen poc a poc. Tinc esperança en que el lector s'hagi autoqüestionat la seva identitat en aquestes pàgines. Però, seríem més lliures si ens poguéssim tots sota la mateixa identitat? No seria avorrit lligar amb algú igual a tu?

FONTS DOCUMENTALS

1.- LLIBRES CONSULTATS

BUTLER, Judith.. *Deshacer el género*. 3a ed. Barcelona: Paidós Ibérica, 2006(2004).

D'aquesta obra n'hem extret cites i explicacions per fer una breu pinzellada en les idees de la pensadora. Hi hem basat l'apartat 1.4.2.- Contradiccions de la biologia.

CARABÍ, Àngels; ARMENGOL, Josep M. *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy*. Barcelona: Icaria, 2015.

D'aquest llibre n'hem extret les bases del concepte teòric de masculinitat en la literatura. Hi hem basat l'apartat 2.1.- Masculinitat/s.

MÉRIDA JIMÉNEZ, Rafael M. *Cuerpos desordenados*. Barcelona: Editorial UOC, 2009.

Aquest breu llibre ens ha ajudat a recolzar els arguments amb exemples, ja que és d'on he extret moltes de les cites. A més, ens ha ajudat a entendre part de Foucault.

SÁEZ, Begonya. *Formas de la identidad contemporánea*. A Meri Torras (ed.), *Cuerpo e identidad I*. Barcelona: Edicions UAB, 2007.

D'aquest fragment hem vist el plantejament filosòfic, l'etern oblidat. També hem entès la deconstructivitat de l'identitat en Butler.

TORRAS, Meri. *Feminismo y crítica lesbiana: ¿una identidad diferente?* IV part del llibre *Feminismo y crítica literaria* de les eds. SEGARRA, Marta i CARABÍ, Àngels. Icaria: Barcelona, 2000.

Aquesta obra ens ha aportat la pregunta clau de la banalitat del terme *lesbiana*, de què significa esdevenir-ne, que hem desenvolupat a l'apartat 2.3. Sexualitat normativa.

TORRAS, Meri. *El delito del cuerpo*. A Meri Torras (ed.), *Cuerpo e identidad I*. Barcelona: Edicions UAB, 2007.

D'aquesta obra n'hem extret el plantejament, el concepte. Què significa ser un cos? També n'hem tret les arrels teòriques de la Teoria Queer, els plantejaments bàsics dels pensadors.

2.- DOCUMENTS EN SUPORT ELECTRÒNIC

AMBROSY, Ingrid. *Queer Theory: Change of paradigm, new methodologies for social research or an encouragement for better life standards?*. *Estudios pedagógicos (Valdivia)*, 38(2), 277-285. Per Universidad Rafael Landívar. 2012. Disponible a:

<https://dx.doi.org/10.4067/S0718-07052012000200017>

D'aquest estudi de la Teoria Queer n'hem extret cites.

Aragón González, L.. Ressenya de *Por el culo. Políticas anales* de SÁEZ, Javier i CARRASCOSA, Sejo. *Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría*, 31 (111), 576-578. 2011. Document en pdf disponible a:

<http://www.redalyc.org/service/redalyc/downloadPdf/2650/265020921020/Rese%F1a+de+%22Por+el+culo.+Pol%EDticas+anales%22+de+JAVIER+S%C1EZ,+SEJO+CAR RASCOSA/5>

Amb aquesta ressenya hem començat l'annex, ja que aporta un punt de vista totalment sincer i pròxim del personatge passiu/femení.

LEVINE, JJ. Recuperat d'<http://www.jjlevine.com>

D'aquí n'hem extret moltes de les imatges que acompanyen la part teòrica.

MAGISTRALI, Danilo. Tesis doctoral *Ganimedes en el diván. Etiología de la homosexualidad masculina desde el psicoanálisis*. Facultad de Medicina de la Universidad Complutense de Madrid. Director Luis Montiel Llorente. 2017. Document en pdf disponible a <http://eprints.ucm.es/44931/1/T39326.pdf>

En aquesta tesis doctoral he basat l'annex. Es tracta de la història de la patologització de l'homosexualitat com a malaltia mental des d'un punt de vista liberal.

MEAD, Margaret. *Sexo y temperamento en tres sociedades primitivas* (fragments). 1935. Disponible a:

http://www.igualdadevigo.org/datedatos/archivos/Sexo_y_temperamento_en_tres_sociedades_primitivas.pdf

Es tracta dels estudis de l'antropòloga, que han tingut una gran transcendència als estudis de gènere al trencar la concepció europea i americana.

NAHIR SOLANA, Mariela. *La teoría Queer y las narrativas progresistas de identidad*. Revista de Estudios de Género. La ventana, vol. IV, no. 37, 2013, pp. 70-105. Editorial Universidad de Guadalajara. Document en pdf disponible a:

<http://www.redalyc.org/pdf/884/88428978005.pdf>

D'aquesta interessant i concisa ressenya de la Teoria Queer n'hem extret algunes de les cites.

PRECIADO, Beatriz. *Basura y género. Mear/Cagar. Masculino/Femenino*. Disponible al blog Parole Queer, núm. 1, juny-juliol, 2009.

<http://paroledequeer.blogspot.com.es/2013/09/beatrizpreciado.html>

Aquest recomanable text exposa com els lavabos públics són un mecanisme de control: se'ns pregunta si som home o dona, se'ns regula a ser un d'aquests, en lloc de preocupar-se per si volem pixar o cagar. És un text irònic del que hem parlat en l'apartat 2.4.1. A partir de Beatriz Preciado.

RAMAJO GARCIA, Bàrbara. *Identidades políticas feminismos lesbianos/lesbianas feministas/feministas lesbianas*. Granada, 2009. Document en pdf disponible a http://www.feministas.org/IMG/pdf/Identidades_Barbara_Ramajo.pdf

RUBIN, Gayle. *El tráfico de mujeres: Notas sobre la "economía política" del sexo*, 1986. A la Revista Nueva Antropología, novembre, any/vol. III, número 030 per la Universidad Autónoma de México. Disponible a:

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2007/05/EI%20trafico%20de%20mujeres2.pdf>

En aquest document hem basat l'apartat 1.3. Una perspectiva antropològica, ja que aquesta pensadora és clau en la Teoria Queer, com Margaret Mead.

SÁNCHEZ BRAVO, Eugenio. Ressenya de *Teoría King Kong* de DESPENTES, Virgine. Portal online auladefilosofia.net. Disponible a:

<https://auladefilosofia.net/2010/05/13/virginie-despentes-teoria-king-kong/>

Aquesta ressenya ens ha aportat un concepte clau en la masculinitat i feminitat dins el capitalisme: la seva única direcció és el feixisme. És una obra profundament interessant.

Diferents autors. Ponencias *Seminario Teoría Queer: de la transgresión a la transformación social*. Andalusia, per la Fundación Centro de Estudios Andaluces. Consejería de Presidencia. Junta de Andalucía. 2009. Document en pdf disponible a https://www.centrodeestudiosandaluces.es/datos/factoriaideas/PN03_09.pdf

Sobretot l'apartat de Laurentino Vélez-Pelligrini, d'aquest document n'hem extret la manera d'enfocar el treball, i informació complementària. És un document interessant, molt coherent.

La universidad española lejos de la paridad en las cátedras, 2017. Article del diari El Mundo. Disponible a:

<http://www.elmundo.es/grafico/sociedad/2017/09/27/59b8e122268e3eae4f8b4672.html>

Curs online del Coursera de *Representaciones culturales de las sexualidades*. Disponible a <https://www.coursera.org/learn/representaciones-culturales>

Ressenya del curs *RETÓRICAS DEL GÉNERO / POLÍTICAS DE IDENTIDAD: performance, performatividad y prótesis* de PRECIADO, Beatriz a la Universidad Internacional de Andalucía (UNIA). 17-23 de marzo de 2003. Document en pdf disponible a:

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/02/retoricas-de-genero-politicas-de-identidad-b-preciado.pdf>

D'aquesta ressenya n'hem tret plantejaments bàsics de diferents autors.